

**PS 60/22 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 15 juli 2022**

Inhoudsopgave

Index gesproken personen	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	10
Beëdiging loco-griffier P.G.J.M. van Boxtel	11
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging leden van Provinciale Staten de heer K.J.M. Hordijk en mevrouw M.T.L. van der Hamsvoord-Huijbers	11
Afscheid Statenleden de heer M.V. de Kort en de heer M.N.R.C. Deryckere, mevrouw A.J.M. de Hoon en mevrouw G.M. Scholder-Penders	12
37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal	25
Actualiteit	46
Mondelinge vragen Provinciale Staten 15 juli 2022 'Moet Boxtel bloeden voor de gevolgen van PHS en toenemend goederenvervoer?', ingediend door SP	46
Actuele motie Provinciale Staten 15 juli 2022 'Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden', ingediend door SP	48
Actuele motie 'Provinciale Staten 15 juli 2022 'Jeugdschaaktoernooi Olympiade 2023', ingediend door PvdA en Lokaal Brabant	52
Besprekingsstukken	58
32/22 Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west)	58
Beperkte besprekingsstukken	87
23/22 1e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk	87
48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies	92
Stemming	95
Actuele motie Provinciale Staten 15 juli 2022 'Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden', ingediend door SP	95
Actuele motie 'Provinciale Staten 15 juli 2022 'Jeugdschaaktoernooi Olympiade 2023', ingediend door PvdA en Lokaal Brabant	96
37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal	97
32/22 Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west)	98
23/22 1e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk	100

48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies	100
Hamerstukken	101
36/22 Provinciaal inpassingsplan 'Herziening PAS Leegveld Deurne, Leegveld 7'	101
50/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 15 juli 2022	101
Sluiting	101

Index gesproken personen

Arts, mw. W.M.A., 25, 26, 27, 29, 30, 40, 43, 44, 45, 46, 60, 76, 77, 78, 98
Bie, E.J. de, 34, 38, 39, 50, 56, 92, 97
Boon, M.C.H., 59, 60, 62, 64, 73, 74, 75, 76, 79, 80
Boxel-van Gruijthuijsen, mw. L.P.M. van, 55
Brouwers, drs. J.F.X.M., 35, 42, 43, 50, 56, 65, 71, 74, 75, 81, 88, 93, 97
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 9, 10, 11
Deryckere, M.N.R.C., 17
Dijk, mw. E. van, 12, 49, 52, 54, 57, 63, 80, 85, 86, 92
Dirken, mw. ir. A.M.W., 22, 48, 86
Duijs, F.B.G., 32, 33, 41, 42, 63, 64, 80, 97
Hamsvoord-Huijbers, mw. M.T.L. van der, 11
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 10, 49, 51, 55, 87, 89, 90, 91
Heer, drs. ing. C. de, 16, 19, 48
Heijmans, N.G.L., 47, 51, 55, 86, 88, 89
Hendriks, C.A., 26, 27, 31, 37, 54
Holleman, T., 54, 91
Hoon, mw. A.J.M. de, 20
Hordijk, K.J.M., 11, 32, 42, 87
Jansen, N.J., 31
Kort MSc, M.V. de, 13
Kutlu, S., 28, 29
Leeger, mw. E.M., 58, 59, 60, 77, 79
Ludwig, T.W., 61, 72, 78, 82
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 48
Nuland, J.S., 25, 26, 27, 43, 44, 57, 70, 77, 80, 85, 97
Oetelaar, J.C.M. van den, 50, 56, 65, 81
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47
Philippart, M.J.A., 49, 55
Pinxteren, W.F.C. van, 36, 39, 50, 56, 66, 71, 72, 81, 83, 84, 93
Plaatsvervangend voorzitter, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45
Rennes, H.A.G., 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90
Rutjens, W.H.A., 49, 55, 95
Scholder-Penders, mw. G.M., 23
Sjouw, mw. mr. L.M., 61, 78
Smeulders, S.J.A.H., 53, 93
Spooren, A.J.M., 86
Stoop, drs. J.W.P., 99
Thijssen, J.G.M., 91
Verkade, B.E., 29, 30, 31
Vlasveld, mw. A.I., 28, 29, 34, 41, 44, 50, 56, 64, 81, 83, 88, 93, 95
Voorzitter, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 32, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100
Wely, L.F.A.M. van, 56
Zelst, H.J. van, 36, 50, 51, 57, 68, 75, 82, 95

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Bie, E.J. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Boxel-van Gruijthuijsen, mw. L.M.P van	D66	Oss
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Groep Rutjens	Maren-Kessel
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hamsvoord-Huijbers, mw. M.T.L. van der	CDA	Wintelre
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Holleman, T.	VVD	Hilvarenbeek
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Hordijk, K.J.M.	PvdA	Tilburg
Jansen, N.J.	PVV	Tilburg
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Riel
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kinkelder, mw. L.E. de	PvdA	Cuijk
Koopman, mw. F.W.M.	SP	Geldrop
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Leeger, mw. E.M.	CDA	Nistelrode
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meuwissen, mw. C.C.R.M.	VVD	Maarheeze
Nuland, J.S. van	VVD	Oisterwijk
Oetelaar, J.C.M. van den	Forum voor Democratie	Schijndel
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Esch
Rutjens, W.H.A.	Groep Rutjens	's-Hertogenbosch
Sjouw, mw. L.M.	D66	Geldrop
Spapens, M.	SP	Breda
Spooren, A.J.M.	CDA	Beugel
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom

Surminski, mw. M.J.G.P.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Verkade, B.E.
Vlasveld, mw. A.I.
Wely, L.F.A.M. van
Zelst, H.J. van
Zwart, mw. P.S.

Partij voor de Dieren
CDA
CDA
GroenLinks
Partij voor de Dieren
Groep Rutjens
ChristenUnie-SGP
VVD

Hoogerheide
Beers
Beek en Donk
Woudrichem
Tilburg
Oss
Sprang-Capelle
Molenschot

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 15 juli 2022

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

Beëdiging loco-griffier P.G.J.M. van Bortel

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging leden van Provinciale Staten de heer K.J.M. Hordijk en mevrouw M.T.L. van der Hamsvoord-Huijbers

Afscheid Statenleden de heer M.V. de Kort en de heer M.N.R.C. Deryckere, mevrouw A.J.M. de Hoon en mevrouw G.M. Scholder-Penders

II. Actualiteit

Mondelinge vragen Provinciale Staten 15 juli 2022 'Moet Bortel bloeden voor de gevolgen van PHS en toenemend goederenvervoer?', ingediend door SP

Actuele motie Provinciale Staten 15 juli 2022 'Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden', ingediend door SP

Actuele motie 'Provinciale Staten 15 juli 2022 'Jeugdschaaktoernooi Olympiade 2023', ingediend door PvdA en Lokaal Brabant

III. Besprekingsstukken

32/22 Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west)

IV. Beperkte besprekingsstukken

37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal

23/22 1^e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk

48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies

V. Stemming

Actuele motie Provinciale Staten 15 juli 2022 'Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden', ingediend door SP

Actuele motie 'Provinciale Staten 15 juli 2022 'Jeugdschaaktoernooi Olympiade 2023', ingediend door PvdA en Lokaal Brabant

37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal

32/22 Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west)

23/22 1^e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk

48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies

Hamerstukken

36/22 Provinciaal inpassingsplan 'Herziening PAS Leegveld Deurne, Leegveld 7'

50/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 15 juli 2022

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 15 juli 2022

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter.

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier.

Volgens de presentielijst zijn 50 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, Hordijk, Jansen, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spapens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, Van Wely, Van Zelst en mw. Zwart.

Afwezig mw. Surminski.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 09.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik open de vergadering en verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb één bericht van verhindering, van mevrouw Surminski.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik heet iedereen hier aanwezig van harte welkom, in het bijzonder de bezoekers op de publieke tribune en degenen die de vergadering via www.brabant.nl volgen. Vandaag zijn de deelnemers aan de cursus Politiek Actief en mevrouw Nanny Nuijten-van Aard onze gast. Zij zijn als gast van PS ontvangen door Statenlid Laura de Kinkelder. We verwelkomen ook de familieleden van degenen die vandaag afscheid nemen en degenen die geïnstalleerd worden vandaag.

Het is een bijzondere en gedenkwaardige Statendag vandaag, en dat geldt in ieder geval voor Camiel van der Meeren en John van Grinsven die vandaag jarig zijn. Ik feliciteer hen natuurlijk van harte.

Applaus

De **voorzitter**: Ik stel de agenda aan de orde. Er zijn mondelinge vragen en actuele moties ingediend. De agendavergadering voorafgaand aan deze PS-vergadering heeft geadviseerd om de mondelinge vragen over het toenemende goederenvervoer en de actuele moties over de Statenvergoeding en het jeugdschaken toe te laten. Kunt u daarmee instemmen? Ja. Dan maken ze onderdeel uit van deze vergadering.

Wij hebben ook gesproken over de volgorde der dingen. Afgesproken is dat eerst afscheid zal worden genomen van mensen, dat vervolgens zal worden overgegaan tot bespreking van Eindhoven Airport en dat

we dan naar de actualiteiten gaan, zoals we zojuist hebben vastgesteld. Kunt u daarmee ook akkoord gaan? Ja. Dan is dat onderdeel van de agenda. Wij hebben ook afgesproken enige flexibiliteit te betrachten ten aanzien van de volgorde der dingen. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat de heer Heijmans mij op enig moment als voorzitter zal vervangen en het best handig is dat hij vervolgens zijn eigen motie weer kan toelichten terwijl ik de vergadering voorzit. Dus ik vraag u enige clementie, als dat nodig mocht zijn.

Bij dezen is de agenda vastgesteld.

U weet het: alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend worden door de griffie op iBabs geplaatst onder Statendag 15 juli 2022, onder agendapunt 12: ingediende moties en amendementen.

Dat gezegd hebbende, komen we bij het volgende punt: de beëdiging van de loco-griffier, de heer Van Bortel.

Beëdiging loco-griffier P.G.J.M. van Bortel

De **voorzitter**: Op 13 mei heeft u bij acclamatie ingestemd met voorstel 39/22, Aanwijzing loco-griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant, waarin u de heer Peter van Bortel aanwijst als loco-griffier van uw Staten per 1 juli 2022. Daarom gaan we nu over tot beëdiging van onze nieuwe loco-griffier. Ik vraag de heer Van Bortel naar voren te komen en u allen te gaan staan.

De **griffier**: Ik verklaar dat ik, om tot loco-griffier benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als loco-griffier naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Van Bortel**: Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **voorzitter**: Dan gaan we naar het volgende punt.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging leden van Provinciale Staten de heer K.J.M. Hordijk en mevrouw M.T.L. van der Hamsvoord-Huijbers

De **voorzitter**: Voor de installatie van de heer Kevin Hordijk, Partij van de Arbeid, en Ria van der Hamsvoord-Huijbers, CDA, zijn de geloofsbrieven onderzocht door de commissie uit uw Staten, bestaande uit Alexander van Hattem als voorzitter, Tycho Holleman en Willemieke Arts. Ik verzoek de voorzitter van de commissie, Alexander van Hattem, verslag uit te brengen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. We hebben als commissie voor het onderzoek der geloofsbrieven bij elkaar gezeten en de geloofsbrieven van de beide te benoemen kandidaten voor deze Provinciale Staten onderzocht.

Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Hordijk en mevrouw Van der Hamsvoord-Huijbers onderzocht en in orde bevonden. De heer Hordijk en mevrouw Van der Hamsvoord-Huijbers voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen volgens eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De commissie adviseert de Staten dan ook om te besluiten tot hun toelating.

Voorzitter. Ik wil beide personen alvast van harte feliciteren met hun aanstaande benoeming.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik neem aan dat uw Staten het advies overnemen en tot toelating besluiten. Dat is het geval. Ik vraag de bodes om de heer Hordijk en mevrouw Van der Hamsvoord naar voren te geleiden. Ik zie dat ze zichzelf naar voren geleiden, dat is ook prima natuurlijk! En u mag weer gaan staan.

De **griffier**: Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw Van der Hamsvoord.

Mevrouw **Van der Hamsvoord-Huijbers** (CDA): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mijnheer Hordijk.

De heer **Hordijk** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

Applaus

De **voorzitter**: Dan gaan we naar het volgende punt: het afscheid van Statenleden.

Afscheid Statenleden de heer M.V. de Kort en de heer M.N.R.C. Deryckere, mevrouw A.J.M. de Hoon en mevrouw G.M. Scholder-Penders

De **voorzitter**: Vandaag nemen we afscheid van vier Statenleden. Ik begin met het afscheid van de heer Martijn de Kort en de heer Marcel Deryckere, wier opvolgers in deze vergadering benoemd zijn. Vervolgens nemen we afscheid van mevrouw Ankie de Hoon. Formeel blijft zij nog Statenlid tot de volgende PS-vergadering, tot het moment dat haar opvolger benoemd is. Als laatste zullen we aandacht besteden aan het afscheid van mevrouw Gaby Scholder. Ik begin met het toespreken van de heer De Kort.

Martijn. Je bent Statenlid sinds 26 maart 2015. Met Stijn aan je zijde groeide je snel in de rol van Statenlid. Je viel daarbij op door je scherpe blik en rustige uitstraling. Je naam 'De Kort' deed je stevast eer aan. Je bent kort en krachtig in je bijdragen. Dat je op relatief jonge leeftijd een dijk aan ervaring hebt opgebouwd in het bedrijfsleven liet je doorgaans zien in de debatten. Daarmee maakte je specifiek ook indruk bij het bezoek van onze Staten met de Staten van Limburg aan de Eerste Kamer, dat in het teken stond van arbeidsmarkt en grensoverschrijdende bewegingen. Ook in deze Statenzaal en in de Bois-le-duczaal is jouw kennis van en passie voor economie en arbeidsmarktbeleid erkend en gehoord.

Martijn. Bij het plotselinge afscheid van Driek van Griensven in de herfst van 2018 omschreef jouw fractie hem als een man zonder opsmuk, zonder de grootspraak die vaak bij politiek hoort, recht door zee, eerlijk. Woorden die een man beschrijven. Jij bent een veelzijdig man, maar in deze beschrijving, die ik zojuist gaf, zullen je collega-Statenleden ook jou herkennen en zo gaan ze je ook in Helmond leren kennen. Ik sprak al een aantal mensen uit Helmond, onder wie de burgemeester, en ik hoorde het al terug. Gepassioneerd zet je je in voor een betere wereld. Dat is ook een beschrijving die op jou van toepassing is en die zeker tot uiting kwam in het initiatiefvoorstel 'Kind en democratie' dat je optuigde samen met Arend Meijer. Jullie gedeelde inspiratiebron was het kersverse vaderschap dat jullie was gegund. Met dit aangenomen initiatiefvoorstel heb je een blijvende getuigenis van jouw inzet hier achtergelaten.

Mijn eerste kennismaking met jou was na mijn benoeming hier. In je rol van vicevoorzitter van de Staten heb ik je een aantal keren gevraagd mij te vervangen en dankbaar gebruikgemaakt van jouw kwaliteiten. Met natuurlijke flair leidde jij delen van vergaderingen die ik verhinderd was. Ook jij hebt kunnen ervaren welke manco's er voor een voorzitter kleefden aan het voorzitten in de Bois-le-duczaal. Hoe goed ook ingericht, het haalt het niet bij de echte Statenzaal en gelukkig zijn we vandaag ook weer hier aanwezig. Jouw ambitie verlegt zich nu van de Statenzaal naar de gemeentepolitiek van Helmond als wethouder met de portefeuille economie, arbeidsmarkt, innovatie en financiën. Geëngageerd en welbewust zet je deze stap en ik weet dat het je daarbij niet licht valt deze Staten en jouw fractie te verlaten. Ik weet dat jij ook in die rol in staat bent tot goede zelfreflectie en ook tot reflectie in de breedte. Binnenkort heb je vakantie. Nadat je dan je mailaccount van Noord-Brabant hebt opgeschoond, is het tijd voor een beetje rust. Ongetwijfeld zul je dan tijd die je in de afgelopen weken te weinig hebt gehad voor je gezin gaan inhalen. Tijd inhalen met Benjamin, jullie prachtige zoon, op wie je met recht trots bent. En wellicht is het ook nog tijd voor een goed boek dat inspireert tot reflectie. Jij bent tot dit moment vicevoorzitter van de Staten en ik heb besloten om, nu althans, de traditie van mijn voorganger om jou als dank voor de bijzondere inspanningen die komen kijken bij het uitoefenen van de rol van vicevoorzitter een boek aan te bieden, voort te zetten. Ik zal je zo dadelijk de biografie van Thorbecke overhandigen. Die biografie toont je een prachtige geschiedenis van een man die ook vandaag de dag nog inspireren kan. Ook jij zult het interessant vinden te ontdekken waar Thorbecke tot zijn liberale grondslag kwam. Maar je zult het zeker ook interessant vinden te doorleven hoe hij leefde in en voor de politiek. Heb kennis van geschiedenis, dan snap je het heden en kun je vooruitzien. Martijn. Ik heb het al laten doorschemeren. Ik dank je namens de Staten voor al je inspanningen, specifiek ook dank voor je rol als lid van de werkgeverscommissie en je inzet, ook landelijk, om deze commissie te professionaliseren. Je uitgebreide ervaring als werkgever is daarin van grote betekenis geweest. Tot slot: alle goeds en heel veel succes gewenst in Helmond, maar dat komt goed. En graag tot gauw! Dank je wel.

Applaus

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk heeft het woord om de heer De Kort toe te spreken.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter.

Martijn. Vandaag nemen we afscheid van je als Statenlid en ik zeg niets te veel dat velen in de Staten en daarbuiten je gaan missen. Je bent een gewaardeerd Statenlid, vicevoorzitter van de Staten, en na zeven jaar stop je. Je wordt wethouder in Helmond met een mooie portefeuille, die je echt op het lijf is geschreven. Met passie en gedrevenheid – de commissaris zei het zonet ook al – streed je voor de sociale waarden waar onze partij voor staat, en die passie en gedrevenheid sieren je zo, omdat je daardoor heel veel mooie dingen hebt bereikt. Ik noem vooral de Regionale Energiestrategieën, en ook de waarschuwing dat daar ook personeel bij gezocht moet worden – we merken het inmiddels. Heel mooi vond ik ook hoe je het interpellatiedebat hebt gevoerd, met enorme gedrevenheid, soms, als het erop aankomt, hard, soms streng op de inhoud, maar altijd met oog voor de mensen erachter.

Een mooi voorbeeld uit onze fractie van je passie en gedrevenheid is de jacht. Nou, beste mensen, ga er maar voor zitten! In een vlammend betoog vertelde Martijn hoe hij samen met Paranka Surminski van de Partij voor de Dieren zorgde voor twee in plaats van één vertegenwoordiger in het overleg met Faunabeheer: hoe je hebt gesproken met partijen in het veld, hoe je zorgde dat er gekeken werd naar alternatieven en, als het écht niet anders kan, dan mogen er zwijnen, konijnen en herten worden afgeschoten, alleen als het écht niet anders kan, en dan nog liever niet! En nee, nee: de wolf mag niet! Ik durfde na dit betoog haast geen vragen meer te stellen. Ik deed een poging: Martijn, ik heb nog een puntje. Martijn sprak heel rustig – u gaf het ook aan, commissaris –: Edith, ga je gang. En dan luisterde hij naar je betoog en naar je inbreng, en voordat je het wist kreeg je nog een keer een vlammend betoog, maar er werd wel naar je geluisterd.

Het is daarom ook niet vreemd dat het eerste woord dat bij mensen opkwam als ik naar je vroeg, was: spraakwaterval. Dat is een hele mooie, opvallende eigenschap van jou.

Martijn. Wethouder worden is geen sinecure. Je overlegt met je geliefde, met Floor en Benjamin, en je gaat door een malle molen van solliciteren, gesprekken en allerlei andere rituelen. Maar goed. Wij zijn een kattenfractie. Onze Dierendagfotosessies op Instagram zijn daar getuige van. Dus de fractie vroeg zich ook af: wat vinden je katten ervan, wethouder worden in een stad met kattenmeppers? Verwacht bij je thuiskomst, als je een keer laat thuiskomt, dan ook geen enthousiaste begroeting van de katten. Ze moeten er even aan wennen.

Een ander zeer herkenbaar kenmerk van Martijn is het flesje Cola Light. Onmiskenbaar Martijn. Tijdens coronatijd ook. Het cool, cool sissende flesje als dat openging tijdens de coronavergadering, dat zijn voor mij glimlachmomentjes, en die hadden we vaak met jou, dit soort momentjes, in de afgelopen drie jaar. Het was een turbulente tijd. Politiek was nooit saai: we zaten in de coalitie, oppositie, coalitie, corona, actie, nachtelijke vergaderingen en allerlei varianten van digitaal vergaderen kwamen langs in de Staten. We hebben heel wat veranderingen doorgemaakt. Jij sloot volgens mij de langste schorsing van de Statenvergadering ooit en we zijn al recordhouder lang vergaderen.

Martijn. Je liet de fractie zien hoe je bij ieder onderwerp het gesprek aangaat, je brengt verbinding tot stand, je toont interesse in ieders standpunt en met die kwaliteiten kan ik haast stellen dat daardoor mede de laatste coalitie ook wel door jou tot stand is gekomen. Je hebt in de zeven jaar Staten een enorm netwerk opgebouwd en ontzettend veel kennis. We zijn daarom blij dat we als fractie straks jouw spraakwaterval nog steeds even mogen gebruiken en al die vrijelijke kennis mogen stromen en informatie tot ons nemen. Maar natuurlijk beginnen we eerst bij Stijn. Het is ook wel heel erg, want hij is nog als enige over van het illustere trio Erik, Stijn en Martijn.

Wat ik tot slot een heel mooi resultaat vind, is jouw initiatiefvoorstel – de commissaris sprak er al over – dat je met Arend Meijer indiende en haalde als kersverse papa's. Jullie wilden kinderen en jongeren meer betrekken bij de provinciale politiek. Ik vind het heel eervol om daarvoor aandacht te blijven vragen. Ik blijf dat voor jou doen en ook voor alle andere kinderen. Daarom sluit ik af met een heel mooi glimlachmomentje. Martijn was namelijk geregeld te laat in de digitale fractievergaderingen. U zult denken: hoe kun je nou te laat zijn bij een digitale vergadering: je logt in, zet Teams aan, zet je koptelefoon op, je zet de camera uit, geluid uit, en dan ben je er. Niet Martijn. En dan kreeg ik nog even een appje: kun je alvast met het Brabants kwartiertje beginnen? Ik vind het de mooiste reden die je hebt, want je las dan gewoon Benjamin voor, en Benjamin koos de boekjes uit, soms twee, soms een dik boekje, en ja, dan haalde je half acht niet. Dus ja, wij zijn al begonnen met het Brabants kwartiertje en wij wensen je namens allen hier in de zaal, en ook daarbuiten: het ga je goed in Helmond!

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Raar om dat voor de laatste keer in deze zaal te zeggen, maar goed, je weet nooit hoe het in het leven loopt. Wie weet, komt er ooit een dag dat je toch weer terug zit in deze zaal. Er zijn wel meer mensen die gekomen zijn en gegaan, en weer gekomen zijn, dus wie weet wat de toekomst ooit nog brengt.

Vandaag sta ik dan hier, en gelukkig hiér, in déze zaal, de zaal waarin ik met zoveel plezier meer dan zeven jaar heb gestaan en gezeten, heb gesproken met velen en bijzondere momenten heb meegemaakt, verhitte vergaderingen, vergaderingen die misschien iets verhitter hadden gemogen, korte vergaderingen niet echt, lange vergaderingen wel. Heel grappig: in Helmond zeiden ze laatst "wen er maar aan, ze zijn hier lang", toen hadden we drie uur vergaderd. Ik denk: nou, daar kan ik wel aan wennen, dat komt goed! Ik sta hier vandaag voor de laatste keer als een hele trotse Brabantse volksvertegenwoordiger, en dat heb ik echt altijd zo gevoeld. Mijn opa en oma aan de ene kant waren boeren, mijn opa en oma aan de andere

kant waren een arm arbeidersgezin. Mijn vader heeft kansen kunnen pikken in het leven, doordat hij de kans kreeg om te gaan studeren. Dat kon hij alleen omdat hij een nakomertje was. De andere kinderen – het was een groot gezin – hebben die kans niet gehad, maar omdat hij een nakomertje was en zijn vader naast zijn reguliere werk nachtdiensten bij draaide in de leerlooierij, wat geen mooi werk was, kon mijn vader studeren en heeft hij stappen kunnen maken, waardoor ik ben opgegroeid in een heel andere situatie dan vooral mijn vader. Mijn oma was een hele trotse CDA'er, dus misschien had ze dat PvdA ietsje minder gevonden – ja, dat krijg je hè: boerin –, maar ze zou wel heel trots zijn geweest dat haar kleinzoon als een van de eersten uit de familie die heeft kunnen doorstuderen volksvertegenwoordiger is mogen worden. Ze heeft het net niet meer meegemaakt, maar ik weet wel wat het met de familie deed dat ik als eerste uit de familie volksvertegenwoordiger mocht zijn. Dat heb ik altijd bij me gedragen als ik hier stond, wetende: dit is niet niks, het is niet een vanzelfsprekendheid dat je hier mag zitten om namens Brabanders te spreken. Dat heb ik ook altijd gedaan omdat er ook altijd een paar persoonlijke verhalen waren die me bijbleven, sommige groot, sommige klein.

Het verhaal van Joyce, een vriendin van me, die na jaren onverklaarbare klachten chronische Q-koorts bleek te hebben. Dat zijn van die dingen, als je ziet dat een fitte vrouw, personal trainer, nu in een rolstoel zit en wat dat met iemand doet, die je wel extra drijven, en dat is misschien het stukje vuur en passie dat ook Edith voelt op het moment dat je een interpellatiedebat hebt en het gaat over de gezondheid van mensen. Ik hoop dat iedereen dat onthoudt, want of het nu Joyce is of een van die vele andere slachtoffers: het gaat hier echt ergens over.

Ook het verhaal van mijn neef, die melkveehouder is, en die niet blij is met een hoop van de politieke dingen die ik hier de afgelopen jaren gedaan heb, maar hij weet wel dat iedere keer als ik het hier over boeren had, ik ook aan hem dacht, en dan gaf het voor mij wel een persoonlijke touch. Ik hoop dat een aantal van jullie, ook al waren we het niet eens, het wel gehoord heeft in mijn verhaal, dat ik altijd geprobeerd heb om ook daar oog voor te hebben, om te beseffen dat een individuele boer niet schuldig is aan de systeemcrisis waarin we zitten, en dat we daar rekening mee hebben te houden.

En soms ook kleiner en tijdelijker, zoals de mensen van de catering die, toen hun contract werd overgenomen, echt in een stukje onzekerheid zaten en die ik dan met een stukje ervaring dat ik gelukkig meenam heb kunnen helpen, geruststellen, wat hun rechten zijn en waarover ze zich geen zorgen hoeven te maken. Dat zijn ook sessies die ik koester.

Het was een bijzondere tijd. Een paar punten zijn al genoemd en ik wil er inhoudelijk een paar noemen waar ik ook wel echt gewoon een beetje trots op ben, en niet omdat ik het alleen heb gedaan, want dat is het mooie in een democratie: je doet het altijd met een meerderheid, dus je doet het niet alleen. Alleen, er zijn wel dingen waar je misschien zelf net iets meer het vonkje aan hebt kunnen geven dat het die richting is in gegaan. Dat is onder andere bij economie. Toen ik hier zeven jaar geleden kwam – de tijd was toen ook heel anders –, zag je dat economie bij de provincie vooral in het teken leek te staan van acquisitie en Brabant-promotie. We moesten bedrijven naar hier halen. Nu, en daar ben ik ook de gedeputeerde heel dankbaar voor, zie je in alles dat economie ten dienste staat van onze maatschappelijke opgaven, ten dienste staat van onze Brabanders die hier moeten kunnen werken en goed en fatsoenlijk werk moeten hebben. Ik vind het echt heel mooi te zien hoe dat in zeven jaar is veranderd. Ik hoop, en denk, dat ik daar een steentje aan bij heb gedragen.

Energie. Toen ik hier begon, was energie zó'n klein deel, Anne-Marie weet het ook nog wel: het hing er een beetje bij. We hadden geen vaste budgetten, we waren aan het zoeken hoe we het moesten aanpakken. Met Anne-Marie en onder anderen ook met Peter Portheine hebben we hele stevige debatten gehad, maar ik ben ook heel trots, ook op Anne-Marie, om te zien wat daar nu staat. De provincie is stevig op dat domein, staat er echt, heeft een rol, en die is keihard nodig voor de gemeentes.

Landbouw. Toen we aan het begin van deze periode bij elkaar zaten in een van die vele moeilijke coalitieonderhandelingen bleek dat we het niet gauw eens zouden worden over welke maatregelen we moesten nemen. Toen heb ik heel erg doorgedruwd op: laten we dan in ieder geval proberen met elkaar een stip aan de horizon te zetten, kunnen we het over het eindbeeld eens worden? Want je kunt over maatregelen

verschillen, maar op het moment dat je in ieder geval een gezamenlijke stip voor ogen hebt, kun je wel alles daaraan toetsen: zijn we wel op de goede weg? Over het tempo kun je dan nog twisten, maar niet meer over het doel. Ik ben dan ook heel blij dat Elies de visie landbouw en voedsel over de streep heeft weten te trekken. Dank je, Elies.

Edith noemde het al: Faunabeheer. Helaas is Paranka er vandaag niet en Femke zit ook niet meer in deze zaal, maar daar hebben we met z'n drieën een jaar lang aan gewerkt, met altijd Stijn op de achtergrond, want zo werkt dat dan. Daar hebben we echt wat neer kunnen zetten waar ik tot op de dag van vandaag heel trots op ben. Ik hoop dat Paranka dat mooi voortzet. Geef haar dat vooral door, Anne-Miep. Ik reken op haar.

Het initiatiefvoorstel werd ook al genoemd: het initiatiefvoorstel met Arend, toen we allebei net papa waren geworden. Het was een hele mooie samenwerking, daar ben ik trots op. Maar ik ben ook trots op het initiatiefvoorstel dat het net níét gehaald heeft, met René Kuiken. We hebben echt gevochten als leeuwen om dat over de streep te trekken en het is net niet gelukt, hoewel de gedeputeerde het gelukkig toen wel al omarmd had, maar ja, in Bert-termen: we doen het al en toen toch weer niet en toch maar omarmen en dan toch gedaan, dus dat is wel fijn.

Ja, Ina, jij noemde het ook al: het vicevoorzitterschap. Dat heb ik echt als een waanzinnige eer ervaren. Ik ben de Staten nog altijd dankbaar dat ze me dat gegund hebben. Toen ik derde vicevoorzitter werd, had ik nooit gedacht dat ik überhaupt ooit op die mooie stoel zou zitten, maar dat zijn me toch een hoop vergaderingen geworden, hè, Suzanne? Want toen het afscheid van Wim kwam en de hele procedure rondom Ina opstartte, zat Suzanne de commissie voor en Nico gunde het mij om heel veel bijzondere vergaderingen voor te zitten, ook daarvoor nogmaals dank, en het was waanzinnig. Ik heb echt hele mooie, bijzondere vergaderingen mogen doen, en daar ben ik ook nog steeds dankbaar voor, inclusief inderdaad de langste schorsing aller tijden waarschijnlijk, hè Kirsten? Met dank nog aan Alexander en Suzanne.

En dan ga je toch weg na al die mooie woorden. En dat is inderdaad niet omdat ik het gevoel had dat ik hier klaar was, maar dat is omdat ik met Helmond een stad heb waar ik inmiddels al meer dan drie jaar werkte, waar echt wat aan het gebeuren is, waar een prachtige dynamiek in zit, met een coalitie met heel veel hele fijne mensen, een portefeuille die me inderdaad perfect past en de kans om, in plaats van de rol als volksvertegenwoordiger, waar je gelukkig heel wat meer invloed hebt dan sommige mensen denken, me echt iedere dag in te kunnen zetten voor ons bestuur. Die kans kon ik echt niet laten schieten.

Ja, en dan sta je op zo'n dag hier, en dat is dan toch zo'n momentje dat je nog tijd hebt voor wat stichtelijke woorden, zonder dat mensen je mogen interromperen, geloof ik. Ik kan het toch niet helemaal laten. Er zijn zo'n paar dingen die je dan ook leert gedurende die jaren, en niet zozeer zelf als wel van de mensen die voor je kwamen. Je noemde Erik ook al. Nou, Erik, maar ook Lambert Verheijen zijn bijvoorbeeld twee van die mensen, samen met Stijn, waar ik ongelooflijk veel van geleerd heb, vanaf de eerste dagen hier. Ook Mary Fiers. Een van de dingen die ik altijd geleerd heb is: ga erboven hangen, kijk inderdaad naar die stip aan de horizon, waar wil je nou uiteindelijk naartoe, hoe raakt dit de Brabander? De besluitvorming hier is het sluitstuk van de besluitvorming. Daar is heel veel aan vooraf gegaan. Voordat het hier begon, wat vond je toen en past wat hier voorligt in wat je zelf vindt? En als het hier klaar is, is het niet klaar. Dan begint het pas: het begin van de uitvoering. Dus houd ook daar oog voor en volg dat dan ook, en stuur daar ook eventueel bij. Het gebeurt niet hier, dit is echt maar een klein scharniertje in het totale traject en ik hoop dat iedereen daar oog voor blijft houden. De Staten doen ertoe. De afgelopen en de komende jaren bepalen we hier echt met elkaar – en ik zeg nu nog 'we', want ik sta er nog net – hoe de inrichting van Brabant is. Besef dat, voel die verantwoordelijkheid en doe er iets mee.

Tot slot, voor mijn dankwoord. Volksvertegenwoordiger zijn is niet altijd makkelijk. Het kost tijd, het kost veel energie en besef dat iedereen die hier zit, ook al ben je het nog zo oneens, dat doet vanuit een enorme passie en vanuit hart voor Brabant. Ook al zijn de verschillen nog zo groot: verbrand geen bruggen, maar bouw ze met elkaar. Werk samen aan die toekomst van Brabant. Samen besturen we deze provincie.

Ik wil heel graag dankzeggen aan het college, aan de commissaris, aan de griffier en de griffie waarmee ik zo heel fijn samengewerkt heb, de mensen van de catering, de bodes, de beveiliging, de ambtenaren en

natuurlijk aan mijn lieve fractie en vanzelfsprekend aan jullie allemaal. Ik had te veel dankwoorden voor jullie allemaal los om die hier te doen, dus die doe ik als we straks hopelijk elkaar een handje kunnen geven; dat heb ik deels al los gedaan. Maar eentje kan ik toch echt niet anders dan nog benoemen, want het begon en eindigde met Stijn. Ik zat in het gewestbestuur en hij heeft me echt overtuigd, kan ik jullie zeggen, om in de Staten te gaan. Dank daarvoor. En een paar maanden geleden zei hij: ik ga je iets vragen, en ik wil het je niet vragen, en je moet niet ja zeggen, maar ik kan het niet laten om het je toch te vragen, want als vriend vind ik dat ik het niet kan maken het je niet te vragen. Nou, dat is niet zijn stijl normaal, en toen kwam hij met de kans in Helmond. Dus Stijn, het begon en eindigt met jou, maar voor ons eindigt het nooit. Wij blijven close, wij blijven contact houden. Ik dank je echt voor alles hier. En ik dank jullie ook allemaal. Dank je wel.

Applaus

De **voorzitter**: Hartelijk dank.

We gaan naar het afscheid van Marcel Deryckere. Vandaag neem jij afscheid van PS terwijl je eigenlijk nog maar pas terug was in ons midden na een periode van verlof. In maart 2015 kwam je als jonge student tot je eigen verrassing in de Staten. Je studeerde toen bestuurskunde aan Tilburg University en werd met 21 jaar het jongste Statenlid. Je gaf na je installatie in een interview met Omroep Brabant aan dat je vond dat geen enkele Brabantse jongere noodgedwongen naar de Randstad zou moeten verhuizen om verzekerd te zijn van werk en inkomen. Je woordvoerderschap voor het thema economie en internationalisering sloot hier dan ook goed bij aan. Je was daarnaast ook woordvoerder voor het thema samenleving. Je diende in 2017 samen met mevrouw Brunklaus van GroenLinks een verzoek in voor een interpellatiedebat over de allocatie middelen symfonische muziekvoorziening middels philharmonie zuidnederland. Toen het onderwerp philharmonie zuidnederland in september 2020 opnieuw op de agenda van de Staten stond, was jij om zeer feestelijke redenen er niet. Je genoot toen namelijk met je vrouw Marjolein van jullie huwelijksreis. Bestuur en financiën was je derde woordvoerderschap. Drie weken geleden liet je aan je volgers op Twitter weten afscheid te nemen van de Staten en onderstreepte je nogmaals dat de strijd tegen ondermijning en drugscriminaliteit in Brabant nog niet gewonnen is, maar dat het blijven voeren van deze strijd wel van belang is voor de veiligheid van de Brabander.

Marcel. Je bent ook lid geweest van het Platform integriteit. Het is jouw opvatting dat politiek zuiver moet zijn en dat alle mogelijke schijn van belangenverstrengeling voorkomen moet worden. Het feit dat je een nieuwe baan hebt aangenomen met werkzaamheden die voor jouw gevoel dicht op provinciale beleidsterreinen en politieke discussies komen maakt dat we vandaag afscheid van jou nemen als Statenlid. Marcel. Veel dank voor jouw inzet. Gezien je nog steeds jonge leeftijd, zien we je wellicht – het werd net trouwens ook al gezegd – terug in de toekomst in deze zaal. Je weet het niet. We komen jou als voormalig woordvoerder vrijetijdseconomie overigens ook nog graag tegen op jouw favoriete plek in Brabant, en dat is de Efteling.

Marcel. Het ga je goed, veel succes met je nieuwe baan.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Beste Marcel. Je vertrekt. Je hebt een nieuwe baan geaccepteerd en dat is niet te combineren, zoals de commissaris zojuist al zei. Je hebt een lastige periode achter de rug waardoor je vaak afwezig was. Dat leidde er zelfs toe dat we voor drie maanden een vervanger moesten zoeken in de persoon van Roel Eerden. Maar je kwam gelukkig terug, want jij bent niet iemand die snel opgeeft. In 2015, ook dat zei de commissaris al, werd je gekozen als jongste Statenlid en in 2019 stond de volgende titel in het Brabants Dagblad: "Het broekie van Provinciale Staten wil ook voor zijn oma verder". Nou, ik had wel

wat bedenkingen bij die kop, want ik vond eigenlijk dat jou daar niet zoveel recht mee werd gedaan, want je was al behoorlijk senior in het hele verhaal en je functioneren in de fractie was al heel belangrijk geworden. Dat zag je ook terug in de periode die daarop volgde, van 2019 tot nu, waarin je het vicevoorzitterschap vervulde.

Je hebt je gedurende twee perioden beziggehouden met ouderenbeleid en cultuur – ‘samenleving’ kunnen we het ook noemen. In de eerste periode heb je heel veel moties ingediend waarbij aandacht voor ouderen werd gevraagd. Ik dacht: dat zoek ik eens effe uit. Dus ik heb samen met de griffie eens een lijstje gemaakt hoeveel moties je ingediend hebt. Ik ga ze hier niet opnoemen, maar het gaat maar door: ‘ouderen digitaal vaardig’, ‘impact van vergrijzing verdient meer aandacht en beleid’, enzovoort, enzovoort, echt heel veel moties. En dat vond ik eigenlijk, toen ik deze speech voorbereidde, bijzonder, want je was de jongste in de fractie. Toch tekent je dat. Je wilt wat doen voor een ander en je kijkt niet alleen naar je eigen doelgroep en je eigen leeftijdsgenoten. Dat heb ik, zoals ik al zei, heel erg gewaardeerd in je. Je eerste onderwerp was overigens ook wel leuk, vond ik zelf, of eigenlijk juist níét leuk, want het ging over Circus Herman Renz dat failliet dreigde te gaan. Jij wierp je op om te kijken of er toch niet een oplossing kon komen. Om het circus te redden, stelde je voor het op de lijst van Brabants erfgoed te zetten. Je durfde stelling te nemen en je zocht naar een oplossing. Dat tekent jou. Je bent in mijn ogen de snelste denker en de slimste van de fractie, en daar genoot ik van. Terwijl ik soms nog een beetje zat te kijken van “klopt het allemaal wel?”, had jij je conclusie eigenlijk al getrokken. Zo hebben we een keer als fractie een digitale pubquiz georganiseerd in de fractie, en ja hoor, ik wist het al: wie kwam er als eerste uit? Erik Ronnes kwam ook hoog uit, maar jij was de eerste in het verhaal, dus ik dacht: zie je wel, het klopt! In die zin is het ook jammer dat je vertrekt. Je doorzag dossiers heel snel en je trok snel de juiste conclusie. Soms kon je daar best wel stellig over zijn, bijvoorbeeld over cultuurzaken en financiering, andere keren bleef je wat meer op de achtergrond, maar stil bleef je nooit en je volgde wel degelijk de discussie. Zo gaan wij jouw dossierkennis echt heel veel missen. Marcel. Iemand zei ooit over jou, en het was niet de minste die dat zei – hij zei het met een knipoog –: Marcel is als jonge wijn, prima, maar je moet ‘m even laten rijpen, dan wordt hij steeds beter. Je begrijpt: je had wat ons betreft nog wel even mogen blijven, want, ik zal het je eerlijk zeggen: ik heb veel van jou geleerd.

Tot slot. Wij wensen je als fractie heel veel geluk, privé, met Marjolein, die ook aanwezig is op de tribune, en ook zakelijk in je nieuwe baan. Marcel, het ga je goed.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Dank u wel, voorzitter, voor het woord vandaag en ook dank aan Kees en aan de commissaris voor de mooie woorden. Ik wil vandaag maar gelijk beginnen met het bedanken van mijn toekomstige oud-collega's, noem ik ze maar meteen even. Er zijn tenslotte weinig mensen met wie ik in verschillende vrijdagnachten tot een uur of drie heb doorgehaald, maar daar zijn jullie er toch wel 55 van, en ook al die andere Statenleden die de afgelopen jaren zijn afgezwaid. Toegegeven, al die dagen en nachten op vrijdag waren niet allemaal van even hoog niveau, maar ze scheppen toch een band. Dus dank aan alle Statenleden van de afgelopen zeven jaar, hier in de zaal, maar hopelijk ook thuis op de bank, meekijkend via de iPad. Ook dank aan mijn fractie, specifiek ook aan Ankie en aan Marianne als fractievoorzitter in de vorige periode, voor de samenwerking die we de afgelopen zeven jaar hebben gehad. Daar is veel in gebeurd, maar het heeft ook wel wat kruim gekost bij verschillenden van ons. Ook in onze CDA-fractie is een hoop gebeurd, ook politiek-inhoudelijk, maar uiteindelijk hebben we ons daar doorheen gevochten. Van onderhandelingen over moties tot persberichten met vijf eisen, we hebben toch een boel met elkaar gedaan. Ik merk dat het herinneringen naar boven brengt!

Zeven jaar geleden begon ik, zoals gezegd door Kees en de commissaris, als jongste Statenlid aan deze klus, vol ambitie om mooie dingen voor elkaar te krijgen voor onderwerpen die mij aan het hart gingen,

zoals samenleving, cultuur, de philharmonie, bestuurskracht en de aanpak van drugscriminaliteit. Ik kijk ook echt wel met trots terug op de debatten over bijvoorbeeld de visie van Nuenen, de philharmonie, de cultuurfinanciën, de drugscriminaliteit-moties, de goede discussies in die tijd met Arend Meijer, ook de regulering van drugs, en al die andere onderwerpen waar we flinke debatten over hebben gevoerd, maar uiteindelijk volgens mij goede dingen voor Brabant met elkaar hebben bereikt. Persoonlijk is het bovenal een hele leerzame periode geweest. Ik was toen 21, ben nu 28, maar het voelt echt als vijftien jaar geleden. Ik heb mensen leren kennen die ik anders nooit had leren kennen, plekken bezocht waar ik anders nooit was geweest en uitgebreide discussies gevoerd over thema's waarvan ik nog nooit had gehoord.

Het Statenlidmaatschap heeft me veel gegeven en me als mens laten groeien. Tegelijkertijd, en dat zei Kees ook al, ben ik de afgelopen tijd aangelopen tegen die grenzen en uitdagingen die het ambt ook kenmerken. Ik wil daarom eindigen met een serieuze noot, en ook wel een zorg. Sinds 2019 ben ik volgens de krant alweer duif nummer 31 die deze zaal uit vliegt. En ja, er zijn veel leden doorgestroomd naar het wethouderschap – Ankie en Martijn gefeliciteerd overigens –, maar dat is niet het hele verhaal. Al langer spreken we achter de schermen met elkaar over de hoge tol van het Statenlidmaatschap: de lange vergaderingen, de lange discussies. De combinatie met de normale baan die velen van ons hebben is gewoon lastig. Dat heb ik zelf ook gemerkt toen ik als student, in het begin met veel vrije tijd – dat moet gezegd worden –, naar een fulltimebaan ging. Opeens werd de functie compleet anders en werd het moeilijker om echt volksvertegenwoordiger te zijn, om de mensen achter de dossiers te leren kennen, om écht alle stukken te lezen, om écht de mensen aan deze tafel goed te controleren. Dat werd echt een stuk lastiger en daardoor staat te vaak zowel de volksvertegenwoordigende als de controlerende taak van onze Staten onder druk. Het ontbreekt gewoonweg vaak aan de tijd om echt goed ons werk te doen en ik heb daar best wel zorgen over. Dus ik hoop dat we snel de nodige veranderingen doorvoeren in de manier waarop we onze democratie inrichten en uitvoeren. Onze provincie en inwoners verdienen echt beter dan we nu kunnen bieden, vind ik.

In ieder geval nogmaals dank voor deze zeven jaar. Brabant is klein, we gaan elkaar vast nog zien. Dank voor de fijne samenwerking en tot ziens.

Applaus

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon. We nemen nu ceremonieel, zeg maar, afscheid van je. Zojuist is het al gezegd: je blijft nog eventjes in de Staten, totdat er een opvolger is.

Je bent Statenlid sinds 26 maart 2015 en je was niet de enige in de Staten die toentertijd gevoelige privéjeden kende. Je kwam uit de ziekenhuiswereld, maar als dochter in een boerengezin kreeg jij politiek met de paplepel ingegeven. Jouw voornaamste reden om politiek actief te worden was, zo stel je zelf: meedoen. Politiek beslist veel voor je: ik wil praten met mensen en niet over mensen. Via de raad van Etten-Leur kwam je in de Staten. In de eerste vier jaar heb je de kans gekregen binnen je fractie tot verdere bloei te komen, en dat werd een mooi avontuur, waarin het ook toen al op momenten erg spannend was in de politiek.

De verrassing voor de griffier was groot toen jij en Hubert Koevoets haar nog in een pril stadium kwamen melden dat jullie een relatie hadden. Toch een mooie ontwikkeling weer in zo'n Statenzaal! En wat prachtig, Ankie, dat die relatie zich stabiel heeft kunnen ontwikkelen, bezegeld door een huwelijk, nu ruim een jaar geleden. Samen runnen jij en Hubert jullie gezin. Trots ben je op Aaron, Marit en Sophie, en naar verluidt vinden jullie ondanks alle drukte voldoende tijd voor dingen die jij leuk en belangrijk vindt: spelletjes doen, koken, fietsen, mooie plekken ontdekken.

In 2019 zette je een ferme stap. Lijsttrekker Marianne van der Sloot en ervaren fractiegenoot Renze Bergsma werden gedeputeerden en jij werd gekozen tot de nieuwe fractievoorzitter. Op dat moment kon je niet bevroeden hoe onrustig het vaarwater was voor het CDA. Al enkele maanden later, in december 2019, voelden Marianne van der Sloot en Renze Bergsma zich genooddaakt op te stappen. Intensieve tijden braken aan. Je moest balanceren, dingen helder uitleggen, terugvallen op de politieke, maar ook menselijke lijntjes die je gelegd had met onder anderen Hagar, Suzanne, Stijn en Arend, en uiteraard binnen je eigen fractie.

De woelige tijden bleven. Een tweede bestuurscrisis, en daar was niemand trots op natuurlijk, diende zich aan in het prille begin van 2021. Al je energie moest je steken in een nieuwe reparatieslag. Daarna kon je je weer iets meer concentreren op jezelf, leek het. Je huwelijksdag met Hubert werd, ondanks de coronaomstandigheden, een prachtige dag. Maar in de herfstvakantie van 2021 – je was met je gehele gezin in Amsterdam – sloeg het noodlot toe. Jouw innig geliefde broer Koen kwam bij een noodlottig verkeersongeval om het leven. Ankie, het tekent jouw karakter hoe snel je na dit heftige ongeluk, dat onuitwisbaar verdriet in jouw familie heeft veroorzaakt, er toch weer stond voor de politiek. Je wilde naar mijn idee, en daar spraken we lang over, zelfs té snel. Kort daarna ontving je de griffier en mij in Esbeek voor een indrukwekkend bezoek aan jullie fractie. Daarna ging je weer vol energie door in de Staten. Plots kwam daar het wethouderschap in Dongen op je pad. Dat voelde meteen goed, zo meldde je in de krant en vertelde je ook. Een nieuw avontuur, terug in de gemeentepolitiek. Het is jou van harte gegund. De portefeuille economische zaken, inkomen, armoede en participatie vergt opnieuw al jouw energie en inzet, maar met die energie en inzet, daar zit het wel goed mee.

Ankie. Doe je best voor Brabant in Dongen en heel veel dank voor jouw inzet voor de Provinciale Staten van Brabant.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Beste Ankie. Groot was onze verrassing toen je op vrijdagmiddag 24 juni aan ons vertelde dat je wethouder werd in Dongen. Natuurlijk houd je rondom de gemeenteraadsverkiezingen rekening met zulke scenario's, maar het was alweer eind juni en in maart waren de verkiezingen, dus wij dachten: nou, het is eigenlijk allemaal wel zo'n beetje verdeeld. Maar jij deelde ons je besluit mede. Na de eerste schrik zeiden we tegen elkaar: eigenlijk een hele mooie stap. Want we wisten dat je ook wel eens een keer aan de andere kant van de tafel wilde zitten en dat dit een hele mooie mogelijkheid was.

Ankie. We kennen elkaar sinds 2015. Jij kwam toen in de fractie, ik kwam er net niet in, en vanaf 2017 werkten we samen. In de vorige periode hield jij je vooral bezig met mobiliteit. Wat daar al uit bleek, was jouw zorgen voor mensen. Je diende tal van moties in – dat heb ik ook uitgezocht, maar ga ik nu niet voorlezen – over mobiliteit, over fietsverkeer, maar ook over True Parking, en die fascineerde me, want die motie tekende jouw inzet en betrokkenheid met mensen. Je spande je in voor de overnachtingsmogelijkheden van chauffeurs, voor veilige parkeerplaatsen, voor goede sanitaire voorzieningen en voor horeca. Zo heb ik jou leren kennen. Je zorgt graag voor mensen en in lijn daarmee introduceerde je ook in de huidige periode het begrip 'brede welvaart' in Provinciale Staten. Want dat is jouw filosofie: iedereen mag meedoen, en daar moeten we met z'n allen ons best voor doen. Zo kennen we je ook binnen onze fractie, gastvrij bij je thuis in Etten-Leur, toegankelijk, laagdrempelig en boerennuchterheid. Je hebt ons als fractie diverse keren verwend, zeker met het grote feest dat je afgelopen juni gaf ter gelegenheid van je huwelijk vorig jaar, wat we dus goed hebben ingehaald in juni.

Je miste nooit een Statenvergadering, dat is knap, op eentje na – daar hebben we het over gehad. Je broer Koen verongelukte en toen zeiden we tegen elkaar: je zult nog zien dat ze ook nog komt, op die vrijdag. Want zo plichtsgetrouw ben je. Gelukkig heb je toen het juiste gekozen op die vrijdag en ben je met je gezin gaan wandelen. Je koos het juiste.

Politiek gezien heb je de nodige stormen doorstaan. Het is net al gezegd: lange debatten, complexe vraagstukken, met een streep onder 'complex', anti- en sympathieën. Je deinsde er niet voor terug. En je bleef overeind. In die hele situatie werd, zeker in het begin van deze Statenperiode, veel over je gezegd en geschreven, en dat is natuurlijk ook onvermijdelijk, zeker als je drie coalities in een periode meemaakt. Ik ga niet alles citeren wat over jou gezegd is, maar één artikel licht ik eruit, en daarmee wil ik mijn betoog ook besluiten. Het was een artikel uit 2019, geschreven door Jan de Vries in Stroomopwaarts, en dat luidde: "Boer zoekt vrouw en vindt Ankie". Nou, dat was natuurlijk al fout, want een VVD'er zocht vrouw en vond

Ankie, maar goed, oké. In dat artikel beschrijft hij hoe jij een rol speelde in de twee stikstofdebatten die eind 2019 plaatsvonden. Hij schrijft dat jij daarin de vrouwelijke hoofdrol speelde. Je wordt daarin beschreven als een vrouw die wel haar zin kreeg, maar niet de credits. "Het is een hard vak", concludeert de schrijver dan ook. En je wordt beschreven als een vrouw die geen krimp gaf, maar ook wel eens hoog spel speelde. In het artikel komt één alinea voor die mij uit het hart gegrepen was en daarmee wil ik afsluiten. Die begint als volgt: "Ankie de Hoon speelt hoog spel, wint hier en daar en neemt haar verlies. Ze wekt soms de indruk volstrekt onverstoort op haar doel af te stevenen, waarbij ze hinderlijke types vanuit de oppositie met een zeker dedain aan de kant schuift." Nu komt het: "En soms staat er achter het spreekgestoelte een kwetsbare vrouw die toegeeft dat ze hoog spel speelt, maar dat ze niet anders kan." "En", besluit de schrijver: "een slimme boer schrijft zo'n vrouw na de eerste kennismaking nog niet af." En gelukkig, Ankie, hebben we dat niet gedaan, jou afschrijven. Je bent erbij gebleven en je hebt er gestaan. Ankie, je bent prachtig. Bedankt voor je tomeloze inzet. Het ga je goed.

Applaus

De **voorzitter**: En het woord is aan mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ja, voorzitter. Onervaren maakte ik in maart 2015 inderdaad mijn opwachting in de Statenzaal. Een aantal mensen had ik voor de eerste keer ontmoet bij een of ander FNV-debat, en dan sta je hier en denk je: wat gaan we doen? Maar het lukte me, met dank aan ambtenaren, fractiegenoten en een niet altijd meewerkend college – want we zaten in de oppositie, nietwaar? –, om mij het netwerk van provinciale wegen en nummers eigen te maken en uit mijn hoofd te leren, van oost naar west, om onze provincie zo goed mogelijk te bedienen. Ook is daar mijn relatie met Omroep Brabant ontstaan. Ik betrap mezelf er nu op dat ik nog steeds in de auto zit met alleen maar Omroep Brabant aan. Maar wat mij betreft was het hoogtepunt uit die periode overigens dat de inbreng van ten minste één lid van de coalitie mij zodanig goed is bevallen, dat daar een heel mooi verbond uit is ontstaan.

Toen wij in 2019 als CDA terug in de coalitie kwamen, werd ik door mijn fractie gekozen tot voorzitter, en dat is een enorm grote eer. Maar wat ik niet kon voorzien, was dat die rol je ook wel eens uitnodigt om niet altijd even beleefd te kunnen zijn tegen iedereen. Nu zegt een van de spreuken in deze zaal "Absit reverentia vero", wat vertaald wordt als: "Voor de waarheid moet de beleefdheid wijken". Toch stelde het mij op de proef, want wie mij een beetje kent, weet dat ik nog altijd veel liever voor de consensus ga dan voor het conflict. Dat we echter niet op de ingeslagen weg verder konden gaan, was eigenlijk al wel enige tijd duidelijk. Er was te weinig zekerheid dat de hardwerkende Brabanders die op ons als Staten, en zeker op ons als fractie, rekenden een eerlijke kans zouden krijgen en perspectief zouden hebben op de toekomst die we iedereen hier in ons Brabant gunnen. De twijfel op een goede afloop was te groot en je moet niet iets doen waar je over twijfelt: "Quod dubitas ne feceris".

Waar geen twijfel over bestond bij mij, was over de juiste keuze die we maakten als fractievoorzitters, toen wij Ina Adema voordroegen als onze nieuwe voorzitter, als onze nieuwe Commissaris van de Koning. Voorzitter, Ina. Wij kenden elkaar niet, maar sinds jouw benoeming hebben wij wat mij betreft een goede band opgebouwd en hopelijk kunnen wij deze in de toekomst alleen maar hechter laten worden. Dank voor je wijze woorden en je geduld.

Trots ben ik erop dat we met elkaar in Brabant een aantal stappen hebben genomen die ons toekomstbestendiger gemaakt hebben. En hopelijk hebben we geleerd dat 'samen' beter werkt dan 'alleen' en dat we gezamenlijke doelen zo beter in het oog kunnen houden.

Zoals u weet, heeft de gemeente Dongen een beroep op mij gedaan daar als wethouder aan de slag te gaan. Inmiddels ben ik daar beëdigd en begonnen in het mooie ambt in die mooie gemeente. Omdat ik onderschrijf wat hier boven ons geschreven staat, "Age si quid agis" – "Wat je doet, doe dat goed" –, betekent de aanvaarding van het wethouderschap dat ik mijn functie als Statenlid moet neerleggen. Vandaag neem ik daarom afscheid van u als leden van Provinciale Staten.

Naast de commissaris, die ik zojuist bedankt heb voor alle steun en adviezen, wil ik Kirsten, onze onvolprezen griffier, ontzettend bedanken. Zij en haar team – ik ga geen namen noemen, want dat is het gevaarlijke: dan vergeet je er ook – zijn voor eenieder van ons steun en toeverlaat. Staat hier in de zaal niet geschreven “Nemo solus satis sapit”? Precies: omdat je niet altijd alles kunt weten, heb je zo nu en dan iemand nodig die je verder helpt. De griffie was voor mij een vraagbaak waar ik immer een beroep op kon doen. Kirsten, bedankt. Ik ga jou missen.

Zo ook de leden van de CDA-fractie. Ze hebben me gesteund, maar ook uitgedaagd om telkens voor de best mogelijke oplossing te gaan en geen genoegen te nemen met minder.

Het college van GS, ook het vorige, dank ik voor de constructieve samenwerking en het luisteren naar elkaar. Erik en Elies, jullie kan ik niet onbenoemd laten. Allebei twijfelden jullie geen enkel moment toen we jullie vroegen in de boot te stappen, toen het allerm minst rustig was op het Brabantse politieke water. Dapperheid, dat past bij onze bestuurderspartij pur sang, bij ons CDA.

Last but not least dank aan iedereen die me heeft bijgestaan, van mede-Statenv leden tot fractiemedewerkers, van bestuurders tot mijn Hubert, Aaron, Marit, Sophie, mijn ouders. Bij nacht en ontij, onmogelijke tijden, telefoontjes, vergaderingen. Zonder jullie had ik dit nooit kunnen doen zoals ik dit heb gedaan. Wat een mooie, leerzame en boeiende periode sluit ik vandaag af. Ik ga uit de Staten van Brabant, maar de Staten van Brabant gaan niet uit mijn hart. Houdoe.

Applaus

De **voorzitter**: Dames en heren. We gaan nu een kwartier schorsen en ik zou u willen verzoeken echt over een kwartier hier weer aanwezig te zijn, want na het afscheid van mevrouw Scholder gaan we een halfuur schorsen. Dus ik zou u willen oproepen om voor het afscheid richting de mensen die zojuist afscheid hebben genomen vooral de mensen die speciaal hiervoor gekomen zijn op de publieke tribune daarvoor de gelegenheid te geven. Weest u alstublieft over een kwartier weer terug. Tot zo meteen. Ik schors de vergadering.

Schorsing (10.37-10.52)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Op de agenda staat het afscheid van Gaby Scholder.

Lieve Gaby. Vandaag nemen wij afscheid van jou als lid van het Brabantse parlement. Natuurlijk doen we dat liever niet, want het is meer dan een afscheid van Provinciale Staten. Ik herinner mij nog goed de vergadering waarin een paar mensen slechts wisten dat je net het bericht had gekregen dat je terminaal ziek was. Ondanks die klap en de storm in je hoofd omdat je het allemaal moest verwerken, wilde je per se het woord voeren. Je had je voorbereid. Er viel een punt te maken én je wilde dat zelf doen. Excuus, dames en heren leden van de Staten, een voorzitter moet neutraal en objectief het werk doen, die dag lukte mij dat niet. Het was zo knap, Gaby.

Je was geen nieuwkomer in de politiek: sinds 2012 lid van de VVD, in 2014 lid van de gemeenteraad van Nuenen. Dat is een stevige uitdaging. Fractievoorzitter werd je in 2017. In 2019, 68 jaar oud, kwam het lidmaatschap van Provinciale Staten. Fractievoorzitter in Nuenen bleef je tot 31 oktober van dat jaar. Nuenen is voor jou de plaats waar je trots op bent, in eigen woorden: het dorp waar ik woon, dat nationaal en internationaal bekend werd door Van Gogh én waar ik thuis tot rust kom. Voor velen is 68 jaar een moment om het rustiger aan te doen. Niet voor Gaby. Je gaf aan actief te willen bijdragen aan een nog mooier Brabant en niet langs de zijlijn te willen staan. Dat heb je waargemaakt. Nog afgelopen jaar was je campagneleider bij de verkiezingen voor de gemeenteraad. Geen zijlijn, maar midden in het veld actief. Je vervult je rol op een sympathieke en betrokken manier. Dat zien en waarderen mensen. Je weet wat je wilt, je bent toegewijd, je werkt met toewijding en doorzettingsvermogen, je bent een positieve kracht in de Staten van Brabant.

“Politiek is een belangrijk deel van mijn leven geweest”, zei je tijdens, ik dacht ons laatste gesprek. Die passie is voor iedereen merkbaar. Je bent actief in het Platform Integriteit. Je bent overtuigd van de noodzaak van dat platform, omdat de integriteitsvragen alle volksvertegenwoordigers raken. Je kent de politiek en de dilemma’s die je tegenkomt. Die kennis en ervaring deelde je en daarvan profiteert iedereen. Je werd woordvoerder cultuur, sport, recreatie en vrijetijdseconomie, kortom woordvoerder samenleving. Daar kon je de kennis en inzichten over wat er in Brabant leeft volledig gebruiken. In oktober komt er een heidag van Provinciale Staten over de verbinding van de Staten met de Brabantse samenleving. Daar zou je zonder twijfel een zeer zichtbare rol gehad hebben. Zo kennen wij je immers. Het lot beslist anders.

In het artikel dat in januari van dit jaar verscheen in de bijlage Vrouw van de Telegraaf vertel je wat je overkwam toen je de diagnose kreeg, hoe het je verging en welke keuze je maakte. Het is een indrukwekkend verhaal dat duidelijk maakt dat je een krachtige vrouw en een prachtig mens bent. Dat werd mij ook duidelijk tijdens de gesprekken die wij gevoerd hebben. Je bent een mens vol liefde voor haar gezin en een groot deel van je gezin is ook hier. Trots op René, je steun en toeverlaat, en op je kinderen, schoonkinderen en zes kleinkinderen. Dat is eveneens te lezen op jouw pagina op de provinciale website. Je sprak met liefde over Valentijn, Floor, Charlotte en natuurlijk Hidde Beau. Het gaat om de ervaringen en herinneringen, herinneringen aan de reizen die je maakte, met Teun naar Barcelona, met Isabo naar Ibiza. Die zijn belangrijk en blijvend.

Op 16 april stond op je Facebookpagina een citaat van Jannie Oskam te lezen: van betekenis blijven is van levensbelang ♥!@tussenland. Van betekenis, dat is precies wat je bent, Gaby. Ik wil je bedanken voor alles.

Applaus

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Gaby. Toen ik jou vroeg of je echt zeker wist dat je dit afscheid en deze speeches wilde vandaag, was je antwoord typerend voor hoe we jou kennen: ja hoor, want ik wil zelf wel eens horen wat jullie allemaal over mij te zeggen hebben! Bij dezen. Misschien zal ik wat gaan herhalen uit de tekst die je zojuist al hoorde, maar zoals je zelf altijd zegt: politiek, jongens, dat is de kracht van de herhaling.

Wij ontmoetten elkaar in de aanloop naar de vorige PS-verkiezingen in Goirle, waar jij te midden van een grote groep potentiële VVD-kandidaten met de jou kenmerkende charme jouw pitch gaf waarom jij op een verkiesbare plek zou moeten komen. Jij maakte volstrekt helder dat leeftijd slechts een getal is en dat politieke interesse nu eenmaal bij de een op de middelbare school start en bij de ander inderdaad nadat er al kleinkinderen zijn. Waarvan akte.

Tijdens de campagne maakte je samen met Suzanne Otters, net als jij destijds Babss, een Valentijnsvideo. Die Valentijnsgedachte kwam later nog een beetje terug toen je bij de installatie van de rest van de fractie voor iedereen een roos bij je had. Erg attent en kenmerkend voor jouw persoonlijke benadering. Na de verkiezingen was je bij elk gesprek dat we als fractie voerden. Maar voor jou was het pas écht echt toen Christophe en Martijn gedeputeerden werden en jij en Taner van de reservebank af konden en PS-lid werden. Na je eigen installatie werd je eerste woordvoerder van de door jou geambieerde portefeuille cultuur, erfgoed en sport. En met een sterk liberale blik op hoe deze portefeuille meer voor alle Brabanders zou kunnen bieden trok je ten strijde. Of het nu over de philharmonie ging, over motorcross, of over e-sport, je verdiepte je gewoon overal in, want zoals je zelf altijd zei: ja, maar dit PS-lidmaatschap voelt voor mij als een cadeautje, dit is mijn kers op de taart, laat ik er dus deze periode ook maar eens iets moois van gaan maken. Ik denk dat jouw collega-woordvoerders in de betreffende vergaderingen ook allemaal ervaren hebben dat jij op zo’n moment een bevlogen vrouw met een missie bent, alhoewel jij graag wel een vriendelijke, hoffelijke stijl hanteert in het debat, want ondanks dat je geboren Haagse bent, het Haagse gehakketak is echt niet aan jou besteed.

Een vrouw met een missie was je ook als het om de positionering van de regio Eindhoven, en in het bijzonder van jouw dorp Nuenen, ging. Regelmatig praatte je ons in de fractie bij over alles wat er speelde en waarvan

jij het ook belangrijk vond om dat te delen. Dat hield dan niet op bij de politiek, want als trotse moeder en oma deelde jij ook de mooie of bijzondere momenten die jouw kinderen en kleinkinderen beleefd hadden. En voor wie jouw socials kent: als hippe, moderne oma twitter jij erop los en vinden we alles wat jij belangrijk vindt om te delen terug op Facebook, de mooie, maar ook de minder mooie dingen die je meemaakt. Want hoe sterk jij mentaal ook bent, je lichaam deed daar niet aan mee. Begon het aanvankelijk met een heupoperatie, gevolgd door een voetenbankje hier in de Statenzaal, wat later kwam het moment dat je ons als fractie mededeelde dat er tumoren in je lichaam gevonden waren, en geheel in onderlinge afstemming organiseerden we daar maar een beetje omheen. Je was niet meer overal bij, maar je was er wel op de momenten dat het nodig was. Soms kwam je dan samen met je man René, op andere momenten reed je met Walter mee, en zoals die het samenvat: nou, met Gaby in de auto is het nooit saai hoor, er is altijd wel genoeg in de wereld gebeurd waar Gaby je op dat moment wel graag even haar mening over geeft.

Gaby. Je bent iemand die staat voor haar zaak. Het was voor jou prima dat er wat fractiegenoten gingen meelesen in je portefeuille, maar als ze daarbij niet voldoende op de achtergrond blijven, wijs jij hen er erg graag en heel subtiel op dat je er nog steeds bent en dat het wel gewoon jouw portefeuille is. Je laat de kaas niet van je brood eten. Je had jezelf dan ook stellig voorgenomen om de behandeling van het beleidskader Levendig Brabant tot een van jouw politieke hoogtepunten te gaan maken. Helaas heeft het lot anders beslist en belde je me vorige week op met de mededeling dat je nu toch wel echt keuzes moet gaan maken.

Gaby. Je wilde wel eens horen wat we over je te zeggen hebben, dus ik heb ik nog een kleine bloemlezing voor je wat ik in de fractie heb opgehaald:

"Gaby is een doorzetter. Ze is bevlogen. Ze is iemand die een goede professionele balans heeft. Ze heeft mij de kracht gegeven om de tijd met mijn eigen moeder kwalitatiever te maken, ook al woont die ver weg. Ze is iemand met een mening, iemand die keuzes maakt, ook de moeilijke. Ze is gezellig, charmant en vrouwelijk." En Gaby, wat dat laatste betreft weet ik dat je er vandaag moeite voor gedaan hebt om, zoals je dat zelf noemt, Gaby nog eens uit de kast te halen. Maar het is je wederom gelukt en die wilskracht typeert jou ook.

Gaby. Je wilde de politiek in om iets te kunnen bijdragen. En ook al voelt het voor je of je werk niet af is, die bijdrage heb je wel degelijk geleverd, om te beginnen in Nuenen, maar zeker ook hier in Brabant. Natuurlijk vinden wij het jammer dat je met je politieke werk gaat stoppen, want wij hadden heel erg graag gezien dat je de periode samen met ons tot maart gewoon af zou kunnen maken. Maar genieten en herinneringen maken met je gezin, familie en je vrienden is nu echt terecht jouw topprioriteit en het is knap en tekenend hoe jij voor jezelf die keuze hebt durven en kunnen maken. Dank dat je deel was van onze fractie.

Ik mocht geen afscheid van je nemen en dat ga ik ook niet doen. Ik herhaal dus maar gewoon wat ik vaker tegen je zei en wat jij dan beaamde. Weliswaar ben je ziek, maar daarmee ben je nog niet je ziekte. Je bent een mooi, welbespraakt en evenwichtig denkend mens dat ik nog vele mooie genietmomenten toewens met je gezin, familie en vrienden. En zoals je zelf altijd zegt elke keer als wij ons gesprek beëindigen: dank je wel, en tot de volgende keer weer!

Applaus

De **voorzitter**: Het laatste woord is natuurlijk voor mevrouw Scholder zelf.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Ja, dan is het woord voor mevrouw Scholder zelf; hoe dan?, zeg ik. Dank u wel, voorzitter, zeg ik dan ook. En om te beginnen Ina en Wilma: dank jullie wel voor de welgemeende, mooie woorden.

Mijn maidenspeech en volgende betogen hield ik vanuit de Bois-le-duczaal, zittend op mijn plek, en vandaag sta ik hier dan toch maar mooi achter dit kathedraal in de Statenzaal, in bijzijn van mijn lief, René, en mijn kinderen Katia, Coen, Sandra en kleinkinderen Valentijn, Floor en Teun. Natuurlijk wil ik nu liever mijn betoog

houden over het beleidskader met betrekking tot de portefeuille vrijetijd, cultuur, sport en vrijetijdseconomie. Daar heb ik de afgelopen jaren naartoe gewerkt. Natuurlijk neem ik liever afscheid van de Staten met jullie allemaal tegelijk na een hele mooie uitslag en een flitsende campagne, in 2023. Dat is mij helaas niet gegeven. Maar 2021 bracht de zware boodschap voor mij en voor mijn gezin. De afgelopen zestien maanden hebben mij ook veel moois gebracht met mijn lief, de kinderen en de kleinkinderen, maar ik heb ook moeten leren keuzes te maken over waar ik wel en geen energie meer voor heb. Dat is niet makkelijk, kan ik je zeggen, zeker wanneer je altijd de regie over je eigen lichaam en leven hebt gehad.

Sinds 2012 ben ik politiek actief, zoals Ina al zei, eerst lokaal als raadslid, lijsttrekker en fractievoorzitter voor de VVD-Nuenen, en sinds 2019 ben ik actief in de Provinciale Staten, gekozen door veel VVD-leden uit de Brainportregio. Een hele eer, zo zei een VVD-collega mij, en dat op jouw leeftijd! Dat het een eer is, daar ben ik het mee eens. Ik heb wel mijn weg moeten zoeken: van bijna altijd aan het woord zijn in Nuenen naar rustig afwachten wanneer ik als woordvoerder voor mijn portefeuille het woord mocht voeren. Ik houd van het politieke spel, hard op de inhoud, zacht op de persoon, met respect voor elkaars mening. Zoals ik graag behandeld word, zo behandel ik ook een ander, met respect. Ik weet zeker dat mijn pretportefeuille binnen de VVD-fractie goed wordt overgenomen. Sorry voor de andere fracties, maar de VVD-fractie is voor mij de leukste fractie van de Staten. De fractie-overleggen waren voor mij hoogtepunten, lekker discussiëren en met elkaar tot één aanpak en met één lijn naar buiten komen. Ik zal jullie missen, allemaal. Eén geruststelling: ik neem mijn zetel niet mee! Alhoewel: als ik het wel zou doen, een klein VVD-afdelinkje, wie weet?

Terug naar vandaag. Ik kan niet anders dan vandaag stoppen met mijn Statenwerk. Die keuze was niet eenvoudig. Maar de eerstvolgende Statendag staat gepland in september en zo lang kan en wil ik niet wachten om hier afscheid van de Staten te nemen. Van mijn collega's neem ik geen afscheid.

Om af te sluiten wat regels die Suzanne Otters en ik als buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand bij de huwelijken die wij hebben mogen sluiten aan bruidsparen hebben meegegeven. Vandaag zijn die regels voor jullie. Blijf praten met elkaar, blijf luisteren naar elkaar, blijf lachen met elkaar, blijf ook huilen met elkaar, maar blijf vooral houden van elkaar.

Het ga jullie goed.

Applaus

De **voorzitter**: Ik schors de vergadering voor een halfuur.

Schorsing (11.10-11.48)

(Tijdens de schorsing is het voorzitterschap overgedragen aan de heer N.G.L. Heijmans, plaatsvervangend voorzitter)

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen deze vergadering. Wij gaan door met de bespreking van het eerste korte bespreekstuk, namelijk Statenvoorstel 37/22.

37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik ga de eerste woordvoerder het woord geven, maar niet dan nadat ik u gemeld heb dat een tweetal maidenspeeches gehouden zal worden: een door de heer Niels Jansen namens de PVV-fractie en een door de heer Kevin Hordijk namens de fractie van de PvdA. Zoals u weet, is het gebruikelijk dat u bij korte bespreekstukken twee minuten maximaal de tijd heeft. Ik zal u daar scherp aan houden. Interrupties zijn toegestaan, maximaal vier per fractie en elke interruptie mag uit maximaal drie

delen bestaan. Is dat voor iedereen duidelijk? Dat zo zijnde, geef ik als eerste het woord aan de heer Van Nuland namens de fractie van de VVD.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zal meteen met de deur in huis vallen. Wat de VVD-fractie betreft is de voorliggende lening aan Eindhoven Airport een perfect voorbeeld van hoe de immunisatieportefeuille bedoeld is: een lening aan een gezond bedrijf – dank aan de gedeputeerde voor de extra toelichting daarop – tegen een rentepercentage waardoor ook voor toekomstige generaties deze provinciale middelen geborgd zijn. Daarnaast is het een investering in onze Brabantse samenleving. Eindhoven Airport is een visitekaartje voor de regio en voor de VVD-fractie is onze Brabantse luchthaven onmisbaar in onze economie, de bereikbaarheid en het aanzien van Brabant en de mainport die Brainport Eindhoven is. Maar de luchthaven is ook een luchthaven in transitie, naar een luchthaven die zowel qua bestemmingen als qua uitstraling nog beter past bij onze regio, die duurzaamheid en beperking van geluidsoverlast hoog in het vaandel heeft staan en die kwaliteit, níét kwantiteit, voorop stelt, dit alles natuurlijk aansluitend op het rapport-Van Geel, dat de luchthaven heeft omarmd. Eindhoven Airport heeft al lang ingezien dat de groei van de luchtvaart niet oneindig is en heeft haar koers daarop aangepast. Daarmee is de situatie in Eindhoven echt anders dan bijvoorbeeld in Lelystad. Met deze koers loopt Eindhoven voorop en heeft het een toekomst uitgetekend die verantwoordelijk en gezond is, en daar mogen wij als Brabanders best trots op zijn. Eindhoven Airport heeft ons verzocht hiervoor een lening af te geven, om te investeren in de kwaliteit en in de reizigersbeleving in de terminal. Daarmee hebben we het dus niet over een toename van het aantal vliegbewegingen, maar over een toename in de kwaliteit van de dienstverlening en het comfort voor reizigers. De VVD-fractie is blij met deze koers, maar wat ons betreft zullen we wel de daad bij het woord moeten voegen en de luchthaven dan ook de ruimte moeten geven om deze transitie waar te maken

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Nuland, er is een interruptie voor u. U heeft het woord, mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van Nuland zegt dat de airport onmisbaar is voor de economie van Zuidoost-Brabant. Ik zou hem graag willen uitdagen om te melden in welke rapporten dat bevestigd wordt, want wij kennen een rapport waarin precies het tegenovergestelde staat.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank u wel. Mijnheer Van Nuland, u heeft het woord.

De heer **Van Nuland** (VVD): Het rapport-Van Geel toont in ieder geval aan dat Eindhoven Airport een transitie heeft ingezet om nog onmisbaarder te zijn voor de omgeving. De airport heeft aangegeven dat ze ook echt wil gaan inzetten op vluchten die passen bij de zakelijke behoefte en bij de behoeften van de Brabanders. Dus wat ons betreft is dat een transitie die hartstikke goed is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Arts, u heeft het woord.

Mevrouw **Arts** (SP): Ik constateer dat u een dergelijk rapport niet kunt noemen. Ik kan wel een rapport noemen van de TU Delft, waarin gezegd wordt dat het economisch gezien een hele kleine bijdrage levert aan Zuidoost-Brabant en dat het vooral faciliteert.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Nuland, gaat u verder.

De heer **Van Nuland** (VVD): Ja, dat is dan misschien de situatie zoals die nu is, maar zoals ik al zei: de airport is in een transitie om nog beter aan te sluiten bij de behoeften van de regio en dat is ook precies de reden dat wij deze investering ondersteunen. Wij willen helpen om die transitie in te zetten naar een airport die nog meer van meerwaarde is en nog meer een visitekaartje is voor Brabant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een laatste interruptie, mevrouw Arts?

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, een laatste interruptie. Mag ik de heer Van Nuland eraan herinneren dat voor wat betreft de bestemmingen die aangedaan worden de luchthaven daarop heel weinig invloed kan uitoefenen?

De heer **Van Nuland** (VVD): Ja, voorzitter, het is een herhaling van zetten. Dit is een transitie die de luchthaven heeft ingezet om nog meer van meerwaarde te zijn. Overigens zou ik ervoor willen oppassen om te denigrerend te doen over vakantievluchten, want Brabanders sparen hard voor hun vakantie en die moeten ook gewoon een plek hebben om eens lekker op vakantie te gaan. Maar de transitie die Eindhoven Airport heeft ingezet is om nog beter aan te sluiten bij de zakelijke behoeften van Brainport Eindhoven en van Brabant, en als VVD-fractie ondersteunen wij die transitie van harte.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gaat u verder met uw betoog, mijnheer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel. Ik was eigenlijk al aan het afronden. Deze investering is wat de VVD-fractie betreft een investering om de luchthaven klaar te maken voor een gezonde en verantwoorde toekomst voor Eindhoven Airport, voor onze Brabantse luchthaven, en dat ondersteunen wij als VVD-fractie van harte.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank u wel, mijnheer Van Nuland. Dan geef ik vervolgens het woord aan de CDA-fractie, en namens die fractie spreekt de heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Tijdens de themadag op 1 juli hebben we gediscussieerd over het voorstel van GS om een lening van 55 miljoen euro à 3 procent rente te verstrekken voor de bouwplannen op Eindhoven Airport, die in totaal 170 miljoen euro kosten. Zowel binnen als buiten de vergaderzaal zijn de meningen sterk verdeeld. De belangrijkste investering zal plaatsvinden in de terminal. De huidige terminal is te klein voor het verwerken van de huidige passagiersstromen. Voor de realisatie van deze terminal is het college van GS voornemens een lening van 55 miljoen euro te geven. De bestaande terminal is 26.000 vierkante meter en zal met 10.000 vierkante meter worden vergroot. Tijdens de themabijeenkomst hebben we onze zorgen geuit. Immers, de stikstofproblematiek is gigantisch en ook de luchtvaart zal een fors aandeel in de oplossing daarvan moeten leveren. Een natuurvergunning is er nog steeds niet en het is zeer de vraag wanneer die komt.

Derde punt. De afgesproken geluidsreductie volgens het advies-Van Geel lijkt met alleen luchtvaartvernieuwing niet gehaald te worden en zal wellicht dus minder vliegbewegingen tot gevolg hebben. Dus het zou wel eens kunnen dat straks op Eindhoven Airport veel minder gevlogen gaat worden. Het is evident dat dit gevolgen heeft voor de plannen. We zijn daarom blij dat GS onze zorgen erkenden en daarom ook meteen de gemaakte afspraken hebben herzien. Immers, in de memo die we recent hebben ontvangen hebben we kunnen lezen dat Eindhoven Airport de lening pas mag gebruiken wanneer de natuurvergunning definitief is. Fijn. De commissie-Remkes beveelt aan zowel NA3- als NOx-emissies in 2030 te halveren. Daarom is afgesproken dat de regering de Kamer met betrekking tot de reductiedoelstelling op het gebied van NOx binnenkort informeert. Hier zien wij dus als CDA-fractie nog een risico. Daarom willen we GS vragen dat Eindhoven Airport de lening pas kan gebruiken wanneer blijkt dat de reductiedoelstelling geen negatieve gevolgen heeft. Hopelijk kunnen GS onze zorgen hierover wegnemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Hendriks, u bent zojuist over uw tijd gegaan. Wilt u afronden?

De heer **Hendriks** (CDA): Ik ben klaar, precies op tijd!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Als u nog even blijft staan, kunt u mijnheer Van Nuland nog een reactie geven, want die heeft een interruptie voor u.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank je wel, voorzitter. Dank aan de CDA-fractie voor de beschrijving van de situatie zoals die nu is in de luchtvaart. Ik ben wel even nieuwsgierig waar de CDA-fractie dan precies het risico ziet als het gaat om minder vluchten.

De heer **Hendriks** (CDA): Nou, u geeft zelf het antwoord: minder vluchten. Op het moment dat er minder vluchten zijn, zal het plan aangepast moeten worden. De winkeltjes daar betalen bijvoorbeeld een omzetgerelateerde huur, dus die betalen geen vast bedrag per vierkante meter, wat heel vaak wordt gedacht. Ik heb een paar van die winkels bezocht, die betalen een omzetgerelateerde huur. Dus op het moment dat er minder vluchten komen, minder passagiers, hebben ze minder omzet, dus wordt er minder huur betaald. Daar zit onze zorg.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Toch nog eventjes daarover, want de informatie die ik heb, en ook de inzichten die ik heb gekregen tonen aan dat het terugverdienvermogen van Eindhoven Airport voor deze lening helemaal niet zozeer afhankelijk is van het aantal vluchten. Het verdienmodel van Eindhoven Airport zit anders in elkaar. Uiteindelijk gaat het erom dat we een lening verstrekken in een goed en gezond bedrijf. Wat onze fractie betreft zijn de ontwikkelingen rondom de luchtvaart en eventueel minder vluchten niet van invloed op de gezondheid van Eindhoven Airport als bedrijf. Is de CDA-fractie dat met ons eens?

De heer **Hendriks** (CDA): Nee, daar zijn wij het niet mee eens. Daarom hebben wij onze zorgen geuit en wij hopen dat de gedeputeerde die zorgen kan wegnemen. Op het moment dat er minder vliegbewegingen komen, doet dat iets met het model, het verdienmodel, het omzetmodel, van een organisatie, van een bedrijf. Dat dat opgevangen zou kunnen worden, willen we misschien geloven, maar het doet absoluut iets met het verdienmodel van het bedrijf.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Ja, laatste interruptie dan. Dan hoop ik dat de CDA-fractie bij volgende leningen uit de immunisatieportefeuille ook goed gaat kijken of bijvoorbeeld het aantal bezoekers bij de Beekse Bergen gelijk blijft voordat we een lening verstrekken, et cetera, want ik begrijp werkelijk niet zo goed waarom de CDA-fractie dat op deze lening nu wel doet, terwijl we dat bij eerdere leningen uit de immunisatieportefeuille niet hebben gedaan.

De heer **Hendriks** (CDA): Bedankt voor de tip.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Bedankt voor uw bijdrage, mijnheer Hendriks. Dan heet ik ook de gasten van de SP-fractie welkom bij deze Statenvergadering. Ik zou bijna zeggen: u krijgt waar voor uw geld, want het is meteen de SP-fractie die het woord gaat voeren, en namens die fractie spreekt mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter, voor deze geweldige introductie. In de themavergadering heeft de SP al duidelijk gesteld dat ze vindt dat GS deze lening uit de immunisatieportefeuille niet moeten verstrekken. Ik loop even de overwegingen van GS langs en onze problemen daarmee.

De lening wordt niet onder marktconforme condities verstrekt, en zelfs zonder onderpand. Dit werpt de discussie over staatssteun op en de vraag of de lening wel een reële kans tot terugbetaling heeft bij krimp van de luchtvaart.

De inrichting van de luchthaven is prima, de reizigerstevredenheidsscore ligt ruim boven die van Schiphol, en verder noemt de gebiedsvisie Eindhoven Airport de onderlinge relatie met de luchthaven en het industrieterrein beperkt. Als je daar dus iets aan wilt doen, moet je op het industrieterrein zelf aan de slag. Derde overweging. De relatie met het advies van Van Geel is vergezocht. Gezien de reductie die Van Geel adviseert zou het juist voor de hand liggen om zeer terughoudend te zijn met opwaardering en/of uitbreiding. Het CDA heeft dat ook al gememoreerd.

Vier. De SP vindt de provincie geen bankfiliaal, dus ook geen geëigende partij.

En als laatste. Het vermeende maatschappelijk rendement van de uitbreiding van de terminal staat haaks op de lopende, zeer actuele maatschappelijke politieke discussie over het aandeel van de nog steeds groeiende luchtvaart en onze zeer urgente milieu- en klimaatproblemen. Ter illustratie: PS in Noord-Holland hebben deze week een motie aangenomen om de natuurvergunning aan Schiphol pas te verstrekken als zij kan bewijzen dat ze 41 procent reductie van de stikstof realiseert de komende tijd tot 2030. Waarvan akte.

Wij dienen samen met 50PLUS en Lokaal Brabant een amendement op dit voorstel in. 50PLUS zal zo meteen dit amendement toelichten.

Met dank.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Arts. Dan geef ik vervolgens het woord aan de heer Kutlu, die spreekt namens de fractie van D66.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Eindhoven Airport is een belangrijke toegangsweg naar onze regio als toonaangevende kennis- en innovatieregio in Europa. Desondanks mist het wel deze uitstraling. Zoals wij in onze wegen investeren en die onderhouden, moeten wij dit ook doen bij Eindhoven Airport. D66 snapt dat Eindhoven Airport voldoende financiering nodig heeft om de geplande investering te kunnen doen en daarom een beroep doet op Provinciale Staten. Onze fractie ziet geen bezwaar tegen een lening vanuit de immunisatieportefeuille hiervoor, want het gaat hier niet om een kwantitatieve, maar om een kwalitatieve investering. Met andere woorden: het zal dus niet moeten leiden tot meer vluchten. Wij gaan ervan uit dat dat ook niet zou kunnen. Immers, volgens het advies van Pieter van Geel moet een geluidsreductie worden gerealiseerd van 30 procent tot 2020. Desondanks moeten we wel aandacht besteden aan het beeld dat hierbij zou kunnen ontstaan. Dus behalve het argument vanuit het advies van Pieter van Geel met betrekking tot de geluidsreductie wil D66 graag van GS weten wat voor garantie wij kunnen krijgen dat er zeker geen groei zal zijn in aantallen vluchtbewegingen in de toekomst.

Daarnaast deelt D66 ook de zorgen dat de luchthaven Eindhoven nog niet over een vereiste vergunning beschikt op grond van de Wet natuurbescherming. Hoewel wij hopen dat die vergunning wordt verleend, heeft onze fractie wel behoefte aan een uitleg over de gevolgen voor als dat niet gebeurt. Krijgen we ons geld dan weer volledig terug? Zo ja, hoe gaat dat plaatsvinden? Kan de gedeputeerde ons hierop een nadere toelichting geven?

Dank u wel, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Kutlu. Vervolgens- Ik zie dat er toch nog een interruptie is voor u op de valreep. Mevrouw Vlasveld namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Ik heb even tot het einde gewacht met mijn interruptie, omdat ik geïnteresseerd was hoe het verhaal van de heer Kutlu zou eindigen. Wat ik me afvraag is het volgende. U geeft net een aantal zorgen aan. Stel dat het college uw zorgen niet weg kan nemen, D66 staat in de buitenwereld toch bekend met een klimaatminister die voor duurzaamheid gaat, wat gaat D66 dan doen, als het college uw zorgen niet weg kan nemen?

De heer **Kutlu** (D66): U heeft helemaal gelijk. D66 staat voor milieu, voor omgeving, voor schone lucht, voor gezondheid, en noem-maar-op. Daarom hebben wij die vraag gesteld en wij wachten het antwoord van de gedeputeerde daarop af.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dan ben ik heel benieuwd naar het stemgedrag van D66 en naar de uitleg van het college.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, en ik dank u, mijnheer Kutlu. Ik geef vervolgens het woord aan de heer Verkade, die spreekt namens de GroenLinks-fractie. U heeft het woord.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks onderschrijft het rapport-Van Geel waarin het aantal vluchten op Eindhoven Airport aan banden wordt gelegd en waarin wordt ingezet op een meer duurzame luchtvaart en een verschuiving van recreatieve vluchten naar vluchten die daadwerkelijk een meerwaarde bieden aan de regio. Toen we dit voorstel lazen, schrokken we in eerste instantie van de doelstellingen: comfortabel, luxe, betere uitstraling. Wij willen het college dan ook graag meegeven de plannen van de luchthaven, zowel vanuit de rol als aandeelhouder als vanuit de financiersrol, te blijven checken op doelmatigheid en gerichtheid op de aanbevelingen van Van Geel, ook om op die manier de maatschappelijke doelen van de immunisatieportefeuille gestalte te geven.

Nog meer moeite hebben wij met de risicobeoordeling van dit voorstel. Bij de totstandkoming van de immunisatieportefeuille, die revoluerendheid als uitgangspunt heeft, hebben we afgesproken dat het risico beperkt moet blijven. Het geld moet natuurlijk uiteindelijk terugkomen en dat betekent dat we in dit bijzondere geval graag meer aandacht vragen voor de toekomstige kasstromen van de NV, omdat wij risico's zien in de afgifte van de vergunning op basis van de Wet natuurbescherming, de te verwachten stikstofmaatregelen, de consequenties van de coronaepidemie en de huidige problemen met personeelstekorten. Die toekomstige kasstromen verdienen des te meer aandacht omdat we vooralsnog nul onderpand tegenover deze verstrekking van 55 miljoen euro vragen. Dat zouden wij ook graag in de toekomst vertaald zien, überhaupt in het beleid dat wij voeren als wij grote bedragen uitlenen uit die immunisatieportefeuille. De kredietrisico's zouden niet uitsluitend beoordeeld moeten worden aan de hand van historische data, zoals bij die ratingbureaus gebeurt, wat nu ook in de onderliggende stukken staat, maar ook op basis van toekomstscenario's. Wij nemen dat graag mee bij de toekomstige inzet van de immunisatieportefeuille, wellicht door middel van een aanvulling van de spelregels. Concreet voor nu afsluitend: wij willen graag een toezegging van het college hebben dat er een extra check op dit kredietrisico komt in de vorm van een second opinion, waarin de toekomstscenario's ook nadrukkelijk een rol spelen, net als de garantstelling die de NV ons kan bieden, en dat de resultaten van die check indien nodig ook zullen worden vertaald in aanvullende leningsvoorwaarden.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Verkade. Er is nog een interruptie voor u van mevrouw Arts namens de SP-fractie.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Hoe kijkt GroenLinks aan tegen het maatschappelijk rendement van deze lening? Daar hebben we het in de commissie ook uitvoerig over gehad. Hoe ziet u dat in het licht van de lopende discussie rond stikstof en dergelijke? Vindt u het verdedigbaar dat een luchthaven op dit moment dergelijke investeringen doet, terwijl er zoveel discussie is over de vraag of de luchtvaart dit moet willen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Uw vraag is duidelijk, mevrouw Arts. Mijnheer Verkade, u heeft het woord.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij zijn daar inderdaad ook heel kritisch op. We hebben nog eens goed gekeken naar het rapport-Van Geel en we hebben goed gelezen wat in dit voorstel staat, vandaar ook onze vraag: wilt u alstublieft als college daar goed bij blijven, niet alleen in de rol van financier, maar ook als aandeelhouder, dat dat geld echt gebruikt wordt voor de doelstelling van Van Geel, waar wij achter staan, en dat is geluidsbeheersing, niet groeien, dat is een kwaliteitsslag maken in de zin van wat minder vakantievluchten en wat meer écht meerwaarde bieden aan de regio, want wij zijn het met de SP eens dat dat te weinig gebeurt. Dat daar dan uiteindelijk geld voor nodig is, dat snappen wij. Dus van die meerwaarde zijn wij inmiddels wel overtuigd, als het college daar achter aan blijft zitten. Ons grootste probleem zit nu in de risico's die we lopen met 55 miljoen euro zonder onderpand, gezien alle risico's die wellicht op ons pad komen. Daarom vragen wij het college echt om een toezegging dat daarnaar een second opinion komt, want wij willen naar de toekomst kijken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij vinden het jammer dat GroenLinks dit puur als een financieel probleem benadert en eigenlijk weinig oog heeft voor de maatschappelijke kant en de inhoudelijke discussie over luchtvaart. Want we praten hier uiteindelijk wel over een voornemen van de luchthaven om hiervoor in totaal eventueel 170 miljoen euro in te zetten. Dat lijkt de SP buiten alle proporties, gezien de scenario's die zich op dit moment ontfouwen voor de toekomst.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En uw vraag, mevrouw Arts?

Mevrouw **Arts** (SP): Hoe kunt u als GroenLinks-fractie verdedigen dat u dit een maatschappelijk relevante lening uit de immunisatieportefeuille vindt?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Verkade, ga uw gang.

De heer **Verkade** (GL): Dank u wel, voorzitter. Het gaat ons nadrukkelijk ook om die kwaliteit die wij willen bereiken en daarmee minder hinder voor wat betreft geluid en voor wat betreft natuur. Dus wij zitten juist erg op die lijn. Alleen, die 170 miljoen euro die u noemt, daar gaan wij niet over. Het gaat niet over 170 miljoen euro. Dat is een beslissing van de luchthaven 'an sich'. Het gaat nu om de 55 miljoen euro die wij willen lenen, en dan hebben wij in die immunisatieportefeuille twee doelen: het geld moet terugkomen en het moet maatschappelijk relevant zijn. Wij zien de maatschappelijke relevantie in het rapport-Van Geel en de bijdrage die deze lening daaraan kan leveren, maar nogmaals, die 55 miljoen euro, ik vind het ook veel geld, vandaar de oproep tot doelmatigheid, ook in de besteding daarvan. En wij zien ook het belang dat dat geld terugkomt. Wij willen dat geld uiteindelijk wel weer terug hebben, want dat is van ons als Brabanders en dat moet ook weer ingezet kunnen worden, liefst zo snel mogelijk en tegen een zo hoog mogelijk rendement. Vandaar onze nadruk op: kijkt u alstublieft naar dat kredietrisico. Dat moet echt minimaal zijn en anders moeten we aanvullende voorwaarden stellen denken wij.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Verkade. Voor uw laatste interruptie, mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Onze inschatting is dat voor een witkwas en wat verschuiven van wandjes in de vertrekhal minder nodig is dan 170 miljoen euro.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik heb geen vraag gehoord, mijnheer Verkade, u ook niet denk ik, dus dan geef ik nu het woord aan mijnheer Hendriks namens de CDA-fractie. Ga uw gang.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Verkade, u vraagt om een second opinion en in de toezegging die u vroeg aan Gedeputeerde Staten vroeg u of er toekomstscenario's kunnen worden doorberekend. Kunt u dat voor mij iets specifiek maken? Wat bedoelt u met toekomstscenario's? Bedoelt u daar groei mee, of eventuele krimp?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Verkade, u hoeft bij elke interruptie niet telkens naar mij te kijken. Wij gaan er automatisch van uit dat, als er een interruptie gepleegd is, u zo netjes bent om dan te antwoorden. U mag gewoon het woord nemen wat mij betreft.

De heer **Verkade** (GL): Ik ben goed opgevoed, maar dank u wel; ik zal gebruik maken van de ruimte die u biedt. Als je een krediet beoordeelt, denken wij dat het link is, en dat is in het verleden ook gebleken, dat te doen op basis van bijvoorbeeld een huidige balans. Je moet ook kijken naar wat de toekomst gaat brengen. Wat GroenLinks betreft is die toekomst niet heel rooskleurig, daarom leggen wij er ook zo de vinger op dat je, als je het geld verstrekt, wel zeker moet weten dat het geld terugkomt, en dat doe je door te proberen de toekomst te voorspellen. Dat kunnen we niet, want we hebben geen glazen bol, maar je kunt wel een aantal scenario's neerzetten en dan moet je daarin meenemen wat bijvoorbeeld stikstofreductie zou betekenen voor de luchthaven, wat bijvoorbeeld die Wet natuurbescherming betekent, al of niet, en ook wat er bijvoorbeeld bij Schiphol op dit moment gebeurt. Maar het betekent ook kijken naar wat het betekent voor de omzet van winkeltjes en de omzet van de parkeergarage, want dat is een van de grote drivers in het verdienmodel van de luchthaven, als het anders gaat en als wij meer openbaar vervoer willen naar de luchthaven in plaats van auto's: wat betekent dat? Wij voorzien dat dat een aantal consequenties heeft die wellicht ook vertaald moeten worden in de leningsvoorwaarden die je moet meegeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Hendriks, geen behoefte? Dan dank ik u voor uw bijdrage, mijnheer Verkade.

Dames en heren. Ik herinner u er nog maar even aan dat we nu naar de maidenspeech gaan van de heer Jansen van de fractie van de PVV. Mijnheer Jansen, u heeft het woord.

De heer **Jansen** (PVV): Dank u wel, voorzitter.

Nou spannend, maar ook heel leuk. Lang geleden heb ik ooit stage gelopen op Schiphol, heel lang geleden. De luchtvaartwereld is hartstikke interessant en hartstikke leuk in mijn optiek. Ik kan er uren over uitweiden, maar dat ga ik niet doen, want wat hier ter tafel ligt is niet zozeer het vliegveld als wel de lening en ik denk dat we ons daarop moeten focussen. Het gaat om een lening van 55 miljoen euro en voorgesteld wordt die door de provincie te laten verstrekken. De PVV is het daar niet mee eens, want door als overheidsorgaan als bank te gaan fungeren, verstoort je de marktwerking en dat is volgens de PVV niet de bedoeling. Wij zullen dan ook tegenstemmen.

Nu had ik al een amendement in de maak, maar dat was niet meer nodig, want mijn amendement ging erover dat, als dit voorstel wordt aangenomen en de lening wel doorgaat, die pas verstrekt wordt als die vergunning binnen is, maar die toezegging is al gedaan, dus dat amendement hoef ik niet meer in te dienen. Tot zover, voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Jansen. Compliment met uw maidenspeech en het is de gewoonte hier dat degene die een maidenspeech houdt na afloop daarvan bedolven wordt onder de bloemen, en dat ga ik nu doen!

Applaus

De **voorzitter**: Dames en heren, het kan niet op vandaag. We gaan verder naar een volgende maidenspeech, en voor het publiek: dat wordt er nadrukkelijk bij gezegd, omdat het gebruik is dat tijdens een maidenspeech, wat dus de eerste keer is dat het Statenlid het woord voert, door de Statenleden niet geïnterrupteerd mag worden. Het is enorm zielig voor ze, maar ze moeten ermee leren leven. Ik geef u het woord, mijnheer Hordijk, namens de PvdA-fractie.

De heer **Hordijk** (PvdA): Dank u, voorzitter. Dat zegt hier iedereen, dus dat neem ik over. Voor u staat een trotse Kevin Hordijk. Ik had deze periode oprecht niet meer verwacht om in te stromen als Statenlid, maar ik dank de kiezers in Helmond, die de PvdA groot genoeg hebben gemaakt dat ze daar een wethouder van statuut nodig hebben, en dan kom je natuurlijk al snel uit bij Martijn de Kort! Nou, ook vanaf hier heel veel succes gewenst, Martijn. Ik ben trots omdat ik mij vanaf nu een Brabantse volksvertegenwoordiger mag noemen, want mijn dank aan de Brabander is groot. Het is in deze provincie dat ik, net als de koning die daar aan de muur hangt kan zeggen: hier adem ik vrij en voel ik mij gelukkig. Dat ik nu gelukkig samenwoon met mijn partner in 't Goirke in Tilburg is iets waar mijn jongere zelf, toen nog een wat onzekere jonge gay in Zuid-Limburg, niet van dacht dat het zomaar zou lukken.

'Hier adem ik vrij' slaat overigens niet op de lucht die we inademen in Brabant. Die kwaliteit is zo matig, dat het ons letterlijk een levensjaar kost vergeleken met gezondere provincies. Hier ligt een bak werk voor deze Staten, om op verschillende dossiers belangrijke keuzes te maken. Het stemt de PvdA dan ook gelukkig dat de groei van het aantal vluchtbewegingen niet meer het uitgangspunt is van Eindhoven Airport, maar dat wel gekeken wordt naar de uitstraling en kwaliteit van het vliegveld voor de omgeving en haar bezoekers. De vraag die voorligt is of deze provincie wil bijdragen aan deze kwaliteitsverbetering door een lening van 55 miljoen euro goed te keuren. Voorzitter, hier kunnen wij mee instemmen, hoewel we graag nog wel antwoord willen hebben op een tweetal vragen voor gedeputeerde Suzanne Otters. Hoi trouwens! Tijdens de themabijeenkomst over dit onderwerp heeft de gedeputeerde aangegeven dat er geen personeelstekort is bij Eindhoven Airport, omdat men in coronatijd de medewerkers in dienst heeft gehouden. De PvdA-fractie vraagt zich af hoe deze uitspraak zich verhoudt tot het bericht in het Eindhovens Dagblad op 5 juli jl. dat er 45 Tsjechische studenten worden ingevlogen voor bagageafhandeling. Graag vraag ik de toezegging dat de gedeputeerde zich laat bijpraten hoe het met deze constructie zit en vaststelt dat deze Tsjechische studenten een marktconforme beloning krijgen en fatsoenlijk gehuisvest zijn.

Als laatste de vraag of de gedeputeerde met Eindhoven Airport in gesprek wil gaan om zo vast te stellen of de volledige 26.000 vierkante meter uitbreiding ook daadwerkelijk noodzakelijk is én, gelet op de stijgende bouw- en materiaalkosten en het gegeven dat de huidige hal nog relatief nieuw is, een sobere invulling gegeven wordt aan bovengenoemde uitbreiding.

Graag een reactie, en tot zover.

Applaus

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Hordijk. Ik dank u voor uw maidenspeech. Ik moet u teleurstellen. Ik hoor dat u al bloemen heeft gehad en niet opnieuw een bloemenhulde gaat krijgen. Ik moet u ook zeggen dat u ruim over uw tijd bent gegaan. Bij een maidenspeech mag dat, maar ik wijs u er wel op dat een andere voorzitter in de toekomst veel strenger naar u zal zijn. Om het ontbreken van de bloemen goed te maken, ga ik u een hand geven.

Goed, dames en heren, dan komen we bij de volgende spreker, en dat is de heer Duijs, die spreekt namens de Groep Rutjens. Mijnheer Duijs, u heeft het woord.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt een mooi en ambitieus plan om te komen tot kwaliteitsverbetering op onze belangrijkste Brabantse luchthaven. De Brabander moet zich ook in

de toekomst op een comfortabele wijze kunnen verplaatsen via Eindhoven Airport. Ons inziens geen overbodige luxe, zeker gezien het feit dat reizen met het vliegtuig na de eerste coronajaren weer in de lift zit. Meer en meer Brabanders zullen de komende tijd het reizen met het vliegtuig weer oppakken en meer en meer bedrijven zullen de nabijheid van Eindhoven Airport als vestigingsplaats overwegen. JA21 ziet de geplande aanpassing dus als een goede ontwikkeling: Brabant goed bereikbaar over water, land en lucht. Wel zetten we vraagtekens bij de financiering. De provincie fungeert door middel van de lening van 55 miljoen euro als een soort bank. De markt zou niet genegen zijn de lening op te pakken en de provincie zou om die reden weer eens bankje moeten spelen. Wat ons betreft is het tijd om de vraag duidelijk te beantwoorden: of het is een financieel goede investering en we laten de financiering aan de markt over, of dat is het niet. JA21 is van mening dat de provincie zich bovenal zou moeten toeleggen op de kerntaken. Wat ons betreft is infrastructuur een van de belangrijkste kerntaken en daar hoort de luchtvaart ons inziens ook bij. In de toekomst zouden infrastructuurprojecten voor de luchtvaart, net als wegen, vanuit de begroting mobiliteit en het mobiliteitsfonds gefinancierd moeten worden. Dan moet er wel meer geld naar het mobiliteitsfonds en minder naar deugprojecten die buiten de kerntaken vallen. De door de VVD-gedeputeerde voorgestelde tekorten op mobiliteit moeten ons inziens dan ook worden hersteld. Pas dan geven we als provincie een helder signaal af. Infrastructuur vinden we wel degelijk belangrijk. We zullen dan ook een amendement indienen, waarin we aangeven dat we de regionale luchtvaart als een onderdeel zien van de Brabantse infrastructuur en daarmee als een van onze kerntaken.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mag ik u even een vraag stellen, mijnheer Duijs? U zult een amendement indienen? Er is geen tweede termijn. U dient het amendement nu in, of-

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, het is inmiddels ingediend.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed, het is ingediend, en op iBabs geplaatst?

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Als het goed is wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog niet, hoor ik.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Maar het is ingediend.

Amendement A16-2022: Wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 15 juli 2022, behandelend het Ontwerpbesluit 37/22, 'Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal';

besluiten dat de tekstpassage

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben met betrekking tot hun voornemen tot verstrekking van een geldlening van 55 miljoen euro uit de immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport ter realisatie van de verbeterde terminal'

vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij de wens hebben dat de Brabantse luchtvaart onderdeel is van de provinciale kerntaken en het mobiliteitsfonds daartoe wordt uitgebreid;

en gaan over tot de orde van de dag."

Frank Duijs, Groep Rutjens.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Goed. Hiermee maakt het onderdeel uit van de beraadslagingen. Dank u.

Ik geef vervolgens het woord aan de spreker namens Groep De Bie, en dat is in dit geval de heer De Bie zelf. Mijnheer De Bie, u heeft het woord.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voorzitter. Tegen een kwalitatieve verbetering van de terminal zullen weinig mensen bezwaar hebben en als het een groei van het aantal passagiers zou betekenen is dat voor onze fractie geen bezwaar. Sterker nog: wij zouden dat misschien wel toejuichen, mits dat in de omgeving inpasbaar is. De fractie van Belang van Nederland is echter van mening dat er wel wat gemakkelijk, en misschien nonchalant, wordt omgegaan met het risico dat gepaard gaat met het uitgeven van deze lening. We hebben daarom wat vragen en opmerkingen aan het college.

We kunnen ons nu op de borst kloppen met een rendement van iets boven drie procent, maar als de kapitaalmarkt zelf geen aanbieding durft te doen, is kennelijk de kans levensgroot dat dit een slechte deal wordt op termijn. Hoe kijkt het college, met name met het oog op inflatie en andere monetaire onzekerheden, naar het renterisico?

Theoretisch wordt de kans op een faillissement, de omstandigheid dat de provincie alles kwijt is, geschat op 1 op 344. Zo wordt het in ieder geval geschat. Ter vergelijking: bij de Staatsloterij is de kans op de jackpot 1 op 7 miljoen. Dus onze vraag aan het college: als het college toch van mening is dat dit risico zo klein is, is het college dan ook bereid om meer Brabantse partijen een kerstgratificatie te gunnen met een kans van 1 op 344 op een bedrag van 55 miljoen? Ik kan u zeggen: ik houd mezelf aanbevolen!

Eindhoven Airport zou voldoende gebruikelijke zekerheid bieden. Daar valt wat ons betreft het nodige op af te dingen. We verwijzen naar een oude affaire in de provincie Zuid-Holland met betrekking tot het Rotterdams Havenbedrijf, waar de provincie ternauwernood aan een financieel drama ontsnapte. Het is overigens ook gebruikelijk, in het bedrijfsleven in ieder geval, dat alle aandeelhouders in gelijke mate risico dragen en onze vraag aan het college is nu ook waarom hier alleen de provincie Noord-Brabant en niet ook bijvoorbeeld de gemeente Eindhoven, die misschien nog wel een groter publiek belang heeft, het risico op deze lening draagt.

Tot slot, voorzitter, ik kan het niet laten om toch nog een opmerking te maken: onze fractie is tot tranen toe geroerd om de geruststelling dat de terminal op Eindhoven Airport zo goed is voor het klimaat. Het is bekend dat D66- en GroenLinks-kiezers de meeste vliegkilometers maken. Zij kunnen nu dus met een gerust gemoed vanuit Eindhoven op vakantie gaan.

We zien de beantwoording van de vragen tegemoet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Bie. Ik laat u even weten dat u, aangezien u tot tranen toe geroerd bent, eventueel zakdoekjes bij de griffie kunt krijgen.

Ik geef vervolgens het woord aan de Partij voor de Dieren. Namens de Partij voor de Dieren gaat spreken mevrouw Vlasveld. U heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn beland in een periode waarin onze grensoverschrijdende overconsumptie ook gevolgen heeft in het hier en nu. Ook decadentie gaat niet meer alleen ten koste van toekomstige generaties en mensen buiten Brabant, maar raakt ondertussen ook onmiskenbaar onze eigen leefomgeving, onze energievoorziening, onze rust en onze gezondheid. In deze context stellen Gedeputeerde Staten voor om 545 miljoen euro uit te lenen aan het aantrekkelijker maken van vliegvakanties. Er zijn geen andere financiers bereid in het project te investeren. Volgens het college moet de provincie daarom de portemonnee trekken. Maar is deze investering wel maatschappelijk relevant, zoals de bedoeling is met het geld uit de immunisatieportefeuille?

Voorzitter, ik heb een afbeelding die ik jullie graag wil laten zien. Ten eerste laten de beelden van de Schipholtaferelen op Eindhoven Airport zien dat vakantievluchten al te aantrekkelijk zijn. Daarnaast gaat deze business ter verbetering van het vestigingsklimaat in tegen de algemene provinciale belangen van een

goed leefklimaat. Dus natuurlijk hebben wij hier wensen en bedenkingen bij. Sterker nog: dit moeten we simpelweg niet doen. Het is vooral de vraag of de coalitiepartijen dat ook inzien en ik twijfel daar een beetje over.

Tot slot nog een laatste bedenking. Op Eindhoven Airport is het een komen en gaan van vliegtuigen die een deken van stikstofoxiden op de omringende Natura 2000-gebieden leggen. Hoe gaan we dat aan de vee-industrie uitleggen als we deze vluchten aantrekkelijker willen gaan maken?

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Ik geef vervolgens het woord aan de heer Brouwers, die spreekt namens de fractie 50PLUS. U heeft het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS is er heel duidelijk over, zoals ook al in de oordeelsvormende vergadering verteld: 50PLUS ziet geen enkele reden om 55 miljoen euro te lenen uit de immunisatieportefeuille. Het kan wel goed financieel renderen, maar de voorwaarde van een maatschappelijk rendement is voor 50PLUS niet aanwezig, noch bij een parkeergarage van 41 miljoen euro, een verbetering van de luchthavenweg van 24 miljoen euro en een World Trade Center van 39 miljoen euro. Waar is dat maatschappelijke rendement? Verder blijkt dat 30 procent verlaging van de geluidsnormen – denk aan de afspraak van Pieter van Geel – voorlopig helemaal nog niet gehaald kan worden. Dat betekent dus minder bestaande vluchten, oftewel minder passagiers en minder auto's, dus geen parkeergarage nodig, et cetera, et cetera, wat neerkomt op minder stikstofuitstoot. En dat is dan weer goed voor de boeren. En, voorzitter, voor ik het vergeet: er is ook nog geen vergunning Wet natuurbescherming. Krijgen we hier straks ook weer te maken met de Raad van State die ons terugstuurt naar de tekentafel, of nog erger?

Voorzitter. Om het standpunt van 50PLUS nog eens te benadrukken, dienen wij samen met de SP en Lokaal Brabant een amendement in, met de titel 'Geen lening uit de immunisatieportefeuille voor realisatie verbeterde terminal Eindhoven Airport', simpelweg omdat niet voldaan wordt aan de voorwaarde van een maatschappelijk rendement. Dit amendement is ingediend, voorzitter.

50PLUS wil eindigen met het volgende – ik kan het niet laten, want toevallig kwam ik vandaag iemand van Pukkemuk tegen –: als we dan toch bezig zijn met maatschappelijk rendement, dan kan ik het college meegeven nog eens een keer goed te kijken naar die lening van dat bedrijf.

Dank u wel, voorzitter.

Amendement A17-2022: Geen lening uit de immunisatieportefeuille voor realisatie verbeterde terminal Eindhoven Airport

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 15 juli 2022, behandelend het Statenvoorstel 37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal;

besluiten dat de tekstpassage 'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben met betrekking tot hun voornemen tot verstrekking van een geldlening van 55 miljoen euro uit de immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport ter realisatie van de verbeterde terminal'

vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij bedenkingen hebben met betrekking tot hun voornemen tot het verstrekken van een geldlening van 55 miljoen euro uit de immunisatieportefeuille, gezien het feit dat de financiering niet voldoet aan de voorwaarden die zijn gesteld voor het gebruik van de immunisatieportefeuille';

en gaan over tot de orde van de dag."

Toelichting: de lening voldoet niet aan de voorwaarde van het hebben van een maatschappelijk rendement.
Jan Frans Brouwers, 50PLUS

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant
Willemieke Arts, SP.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. Het amendement is ingediend en maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik geef vervolgens het woord aan de heer Van Pinxteren namens Lokaal Brabant. U heeft het woord, mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ook Lokaal Brabant is geen tegenstander van een kwalitatieve verbetering van Eindhoven Airport, maar wel tegen de vorm van financiering die daaraan gekoppeld is. Een kwalitatieve verbetering dient namelijk volgens Lokaal Brabant bekostigd te worden uit de normale exploitatie en niet door een lening van 55 miljoen euro van de provincie. Overigens komen wij tot de constatering dat het college zelf er een heel bijzondere redenering op nahoudt. Op pagina 2 van 5 schrijft het college het volgende: "Daarnaast keert Eindhoven Airport relatief lage dividenden aan haar aandeelhouders uit" - nou, wij zijn als provincie zelf een groot aandeelhouder - "waardoor deze gelden in de operatie bijvoorbeeld voor rente en aflossing gebruikt kunnen worden". Voorzitter. Wij betalen dus als provincie zelf die rente, want als wij een normaal dividend zouden krijgen, dat op normale hoogte zou zijn, zou er in die exploitatie geen ruimte zijn om die rente te kunnen betalen. Dus we betalen in principe onze eigen rente. Da's toch wel bijzonder, voorzitter. Het maakt de verwevenheid - dat geeft het ook weer duidelijk aan - tussen rol van aandeelhouder en verlener van een krediet heel ingewikkeld.

Voorzitter. Het amendement is al ingediend en dit, ter aanvulling daarop, is een reden temeer om te zeggen dat we dit niet moeten doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Pinxteren. Als laatste spreker geef ik het woord aan de heer Van Zelst, die spreekt namens de fractie van de ChristenUnie-SGP. Mijnheer Van Zelst, u heeft het woord.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik zal het kort houden. In onze ogen is de uitbreiding van de terminal in Eindhoven niet noodzakelijk. Als Eindhoven Airport van mening is dat het wel noodzakelijk is, dan dienen ze een businessplan op te stellen waar private partijen en banken aan mee willen werken en de daarbij behorende financiering willen verstrekken. Onze fractie is dan ook van mening dat, nu private partijen en banken deze financiering niet willen verstrekken, wij als provincie ook niet als bank moeten gaan optreden. In onze ogen hoeft een dergelijke, mogelijk risicovolle lening niet op het bordje van de Brabanders te komen liggen en moet Eindhoven Airport z'n eigen broek ophouden en de financiering op een andere manier gaan regelen.

Voorzitter, tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Zelst. Dan gaan we vervolgens over tot de beantwoording door de gedeputeerde. De gedeputeerde heeft daarvoor dertien minuten en uiteraard zijn interrupties toegestaan. Ik herinner u eraan: u heeft geen tweede termijn, dus mocht u iets absoluut kwijt willen, dan komt hier nog de kans voor u. Gedeputeerde, u heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik wil u eigenlijk allemaal bedanken voor de betrokkenheid in dit dossier, want het is een beperkt bespreekstuk, maar er zijn maar liefst dertien woordmeldingen. De bevoegdheid voor het verstrekken van een geldlening ligt bij GS en in het Statenvoorstel is expliciet benoemd dat wij naar PS gaan, naar u, voor eventuele wensen en bedenkingen. Nogmaals, bottomline: we hebben het hier over een geldlening voor de uitbreiding van de terminal. Dat zegt niets over minder of meer vliegbewegingen, over de parkeergelegenheid of over arbeidscapaciteit, maar ik merk wel dat dat bij u leeft. Het liefst wil ik mij beperken tot het onderwerp dat hier ligt, want er is

een technische vragenronde geweest waarvan u allemaal gebruik hebt kunnen maken, we hebben twee weken geleden een oordeelsvormende vergadering gehad, die wat mij betreft heel vruchtbaar was, en naar aanleiding daarvan heb ik er nog een memo overheen gestuurd om eventuele zorgen die er nog waren weg te nemen, en die zijn ook technisch beantwoord, dus ik heb u hopelijk zoveel mogelijk meegenomen in de zorgen die u had en daarop ook geacteerd. Er zijn echter nog steeds een aantal vragen en als die bij u leven, ga ik er ook even op reageren.

Het CDA heeft zorgen naar voren gebracht over wat ik even heel simpel de stikstofproblematiek noem. Wat betreft die natuurvergunning: het is juist door uw opmerking geweest dat wij afgelopen maandag met Eindhoven Airport het gesprek zijn aangegaan en daar ook hebben aangegeven dat, zolang er geen definitieve natuurvergunning is, zij die lening niet zal verkrijgen. Ik hoop dat daarmee uw zorg is weggenomen.

Maar hoe zit het dan met eventueel meer of minder vluchten in de toekomst? Dan verwijs ik u gewoon heel graag naar het rapport van Pieter van Geel. Dat is tot stand gekomen met ook omwonenden en meerdere partijen en daarin staat dat er niet meer vliegbewegingen mogen komen én dat we een reductie van 30 procent willen hebben wat betreft geluid. Als we die reductie halen – dat heb ik de heer Jansen destijds ook uitgelegd –, is er eventueel een mogelijkheid voor vliegbewegingen, maar dat is niet het doel dat er ligt. Er zijn ook geen juridische mogelijkheden om te groeien. Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe nota Luchthavenbesluit en daarvoor zal ook het rapport-Van Geel leidend zijn, dus dit wordt daar ook in opgenomen. Dit zijn ook opmerkingen die gemaakt zijn door de SP, met ook de vraag of ze het dan wel kunnen terugbetalen. Ook dat staat allemaal in die memo. Wij zien een solvabel bedrijf en zolang zij nog geen gebruikmaken, of geen onttrekkingen doen aan die geldlening, valt er ten eerste niks terug te betalen en anders zullen ze dat zeker doen.

De heer Kutlu had een vraag over het aantal vliegbewegingen. Krijgen wij ons geld terug? Nogmaals: als er geen vergunning verleend is, mag die lening ook niet gebruikt worden.

En dan de zorgen die leven bij GroenLinks. Ik begrijp het ook van uw kant, de risico's die u benoemt ook. Ik kan wel toezeggen dat wij meegaan met de second opinion waarnaar u vraagt, hoewel het wel zo is dat ik zelf, en mijn hele college, wel uitga van de kwaliteit van Eindhoven Airport en ook de kwaliteit die wij hebben in het onderzoeken van de hele businesscase door onze ambtenaren zelf. Daar maken wij gebruik van. We hebben ook gebruikgemaakt van externe expertise, dus heel eerlijk: voor mij is een second opinion niet noodzakelijk, maar als het u extra comfort geeft, wil ik dat doen. En als daar uitkomsten van zijn, zullen wij die ook meenemen in de voorwaarden die gesteld gaan worden aan de geldlening.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U lokt het bijna uit, mevrouw Otters, maar ik geef de heer Hendriks hierbij het woord. Ga uw gang.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks vroeg ook toekomstscenario's uit te rekenen in de second opinion. Als ik uw antwoord goed begrijp, gaat u dat dus ook doen?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ja, wij zullen zelfs de conclusies en bevindingen uit de jaarrekening meenemen, maar ook gaan we de scenario's bekijken van toekomstsituaties en de toekomstgerichtheid van Eindhoven Airport. Dat nemen we allemaal mee.

De heer **Hendriks** (CDA): Top. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gaat u verder, gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Heel vaak is gezegd dat we niet als bank moeten gaan fungeren. Ik stel voor dat u in de commissie Sturen en verantwoorden nog eens heel goed met elkaar gaat bespreken wat nu ook alweer het doel was van die immunisatieportefeuille, en dat u daar zelf ook voor gekozen heeft.

Wat wij hebben bedacht hier, is dat dit nu het perfecte businesscaseplaatje is dat past in die immunisatieportefeuille.

Dan nog een opmerking van de heer Hordijk – ook u gefeliciteerd, maar ook de heer Jansen, met uw maidenspeech – naar aanleiding van de personeelskrapte. Het klopt. Tijdens het schrijven van dit stuk was er nog geen sprake van personeelskrapte bij Eindhoven Airport. Het bericht waaraan u refereerde heeft te maken met studenten die worden aangenomen, maar dat is niet bij Eindhoven Airport zelf – ik heb dat twee weken geleden tijdens de themavergadering ook beantwoord op de vraag van de VVD: er is een personeelskrapte bij de bedrijven die gevestigd zijn op Eindhoven Airport. En als het dan gaat over fatsoenlijke huisvesting: ja, ik ben hier gedeputeerde, ik kan niet overal zijn, dat ligt echt buiten mijn bevoegdheid.

Waarom – dat was ook een vraag van de heer De Bie – doet de gemeente Eindhoven niet mee? Die vraag is ook gesteld tijdens de themabijeenkomst twee weken geleden, maar het is altijd leuk om in herhaling te vervallen, want herhaling is de kracht van de reclame: dat heeft ermee te maken dat zij niet zoiets hebben als een immunisatieportefeuille.

Op de vraag over het rendement heb ik al antwoord gegeven, en dat staat ook in de memo. Wij zien deze drie procent niet als een slechte deal.

De plaatsvervangend voorzitter: Er is een interruptie voor u. Mijnheer De Bie, u heeft het woord.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank u wel, voorzitter. Het lopen van risico hoeft niet hand in hand te gaan met een immunisatieportefeuille. Dus dit antwoord kan ik niet helemaal plaatsen. Als we het toch hebben over risico, want mijn vragen gingen met name over het risico: we zien dat het op dit moment in monetair opzicht heel onrustig is. We zien de rentes oplopen, met name in Zuid-Europa, we zien de inflatie omhoog gieren en we zien in dit geval een kapitaalmarkt die geen aanbod wil doen, wat eigenlijk betekent dat alle seinen op oranje, of misschien wel op rood staan. Een van mijn vragen was: hoe kijkt u tegen dat monetaire gevaar aan? Hoe is dat gewogen, en dan niet door allerlei experts, enzovoort, maar hoe kijkt het college daartegen aan?

De plaatsvervangend voorzitter: Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Nou ja, schijnbaar optimistisch. Ik ga hier wel zeggen dat ik dit een vrij technische vraag vind. Ik ben gedeputeerde mobiliteit en het staat allemaal ook in die stukken en in die bijlagen. Wij kijken er optimistisch tegen aan, anders hadden we u deze businesscase nooit voorgelegd. Daarbij zit hier een college dat niet wil dat Brabant op slot gaat.

De plaatsvervangend voorzitter: Mijnheer De Bie, u heeft het woord.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Maar we hebben het hier over een lening, over de immunisatieportefeuille, dus misschien stel ik de vraag niet aan de juiste gedeputeerde, dat kan, maar ik stel de vraag aan het college. Hoe kijkt het college – misschien wil straks een andere gedeputeerde het woord nemen, dat vind ik prima – tegen dat monetaire risico aan? Want de markt wil het niet, ik herhaal: alle seinen staan op rood en dit heeft alles in zich om-, en dan wordt over tien jaar gezegd “ja, achteraf gezien”, nee: we voorzien nú dat het alles in zich heeft dat het een slechte deal is.

De plaatsvervangend voorzitter: Gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Wij zien een laag risico. Het is een revolverende lening en uiteindelijk is het aan Eindhoven Airport om die terug te betalen. Wij zien alleen maar kansen hier.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dan denk ik dat u mijn vraag niet begrijpt. Ook ik heb niet zozeer twijfel over de terugbetaling, het is niet zeker, maar laten we er maar op vertrouwen dat daar goed naar gekeken is. Wij kloppen ons nu op de borst met 3 procent, maar gezien de inflatie is de kans levensgroot dat de rente alleen maar gaat stijgen en als de rente over anderhalf jaar 6 of 7 procent is, dan kijken wij nu naar een deal die we nooit hadden moeten doen. Dat risico bedoel ik eigenlijk.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): De rente is op dit moment volledig afgestemd met de marktcondities. Het is een vaste rente die loopt voor tien jaar. Wij lopen wat dat betreft helemaal geen risico, want het is conform de huidige marktomstandigheden.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Mag ik nog even?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer De Bie, u heeft drie kansen gehad en 'three strikes out' is hier het gebruik. Mijnheer Van Pinxteren, u heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter, de gedeputeerde spreekt over een goed renderende regeling die op deze manier gesloten wordt, maar als die ten koste gaat van het dividend van de aandeelhouders, en er zit wel degelijk een wisselwerking tussen die twee, dan is het nog maar de vraag of het een goed renderende regeling is en de rentabiliteit goed is. Hoe kijkt u daartegen aan? Want u schrijft zelf dat het dividend relatief laag is qua uitkering.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ga uw gang, gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Kijk, de doelstelling van de immunisatieportefeuille is 1,5 procent. Wij kijken daar positief en optimistisch tegen aan. Het is een totaal andere rol hè? Wat we hier doen, is de geldlening vanuit de immunisatieportefeuille, en dat doen wij niet als zijnde aandeelhouder.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Dit is een vreemde redenering. Mevrouw schrijft zelf in de memorie van antwoord op de technisch vragen dat door een relatief laag dividend aan te houden het risico dat de rente niet betaald kan worden voorkomen wordt. Er zit dus wel degelijk een koppeling tussen dividend en rente in het stuk en vervolgens zegt u dat er geen verbinding is tussen die twee rollen. Het is wel degelijk aan de orde. Doordat het dividend laag gehouden wordt – ik volg de redenering zoals u die schrijft in de memorie van antwoord – kunt u de rente garanderen. Als het dividend op een normaal niveau uitgekeerd zou worden, is het nog maar de vraag of u die rente kunt garanderen, en dan komen we wel degelijk in een spagaat terecht. Hoe kijkt u daartegen aan?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Blijkbaar toch echt op een andere manier dan u. Dat is echt het antwoord dat ik u moet geven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag voor uw laatste poging, mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik mag dan constateren dat hiermee de rol van aandeelhouder en die van geldverstrekker wel degelijk vermengd worden met elkaar op een manier die niet wenselijk is.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dat is uw conclusie. Ik zie dat toch echt helemaal anders.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik ga naar de volgende interruptie, en die is van mevrouw Arts. U heeft het woord.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben ons natuurlijk ook laten informeren. Marktconform is op dit moment 5, 6 procent, dus wat dat betreft is 3 procent echt laag. Verder heb ik nog een vraag aan de gedeputeerde, want over de maatschappelijke relevantie stapt zij wel heel makkelijk heen. Terugverdienen is wel gelinkt aan het feit dat er voldoende passagiers op Eindhoven Airport zijn. Zoals een collega van mij net al gezegd heeft: het verdienmodel van de winkeltjes en de parkeergarage is gerelateerd aan een bepaald aantal passagiers. Dus het terugbetalen van deze lening, en dat kan de gedeputeerde toch niet anders dan beamen, heeft wel degelijk een relatie met het aantal passagiers, en maatschappelijk gezien is het gewenst dat het aantal passagiers binnen de perken blijft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gedeputeerde.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik reageer dan toch eerst even op de eerste zin, waarin u zegt dat marktconform op dit moment 5, 6 procent is. Bij het opstellen van het stuk was dat 3 procent.

En dan ga ik nog even door met wat u zei over het maatschappelijk rendement. Ik zie dat wel. Het gaat over een aantrekkelijke regio, aantrekkelijk om te wonen, te werken en te ondernemen. Het gaat om meer kwaliteit voor passagiers. Maar het is ook een uitbreiding van de terminal en het is ook voor niet-reizigers. Dat staat ook in het stuk. Niet iedereen die daar komt neemt het vliegtuig. Er zijn ook mensen die een dagje uit gaan, een kopje gaan drinken en naar vliegtuigen gaan kijken, of die daar een kopje koffie bij de Starbucks willen drinken. Mensen werken ook daar in de omgeving, mensen wonen daar en ik zie absoluut de maatschappelijke meerwaarde voor de Brainportregio, echt waar: een luchthaven waar we ongelooflijk trots op kunnen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ik bestrijd de mededeling van de gedeputeerde dat de luchthaven daar nu niet aan zou voldoen, want ze is tot nu toe steeds gegroeid, dus blijkbaar klopt alles. Het klanttevredenheidscijfer is ook voldoende, dus waarom die extra inzet, maar wel afhankelijk van de toename van het aantal passagiers – een ongewenste ontwikkeling op dit moment? Ik snap niet. Ik vraag de gedeputeerde echt hoe ze hier nog een verhaal van kan maken, als ze zegt dat de provincie kansen ziet, terwijl de rest van de bancaire wereld die kansen duidelijk niét ziet.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Het was op zich geen vraag, maar nogmaals: ook in het rapport van Pieter van Geel staat dat we een kwaliteitsslag kunnen maken als het betreft de meerwaarde voor de regio van een kwantitatieve naar een meer kwalitatieve ontwikkeling. En ik zie ook dat dat zou zijn dat mensen niet meer op de grond hoeven te zitten, of op hun koffers, als ze moeten wachten op hun vlucht.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U mag nog één keer!

Mevrouw **Arts** (SP): Dan moet je zorgen voor voldoende afhandelingspersoneel, dan hoeft je ook niet op de grond te zitten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik hoor geen vraag, gedeputeerde, dus ik denk dat ik naar de volgende kan gaan, en dat is mijnheer Duijs. U heeft het woord.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. U voorziet een laag risico, dat heeft u al een paar keer aangegeven. Wat is dan toch de echte reden dat de markt het niet wil oppikken?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ook die is heel technisch en ook die staat in de stukken. Het heeft ermee te maken dat wij dit voor langere termijn aangaan, voor twintig jaar, waarvan het de eerste tien jaar vaststaat, en dat banken op dit moment alleen maar een rekening-courantlening afgeven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ik constateer dus dat het risico voor de banken te groot is, zeker voor de lange termijn. Dat is dan duidelijk. Dank u.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Behoeft er een reactie, gedeputeerde? Nee, dan ga ik naar mevrouw Vlasveld. U heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde net zeggen dat hier een college zit dat niet wil dat Brabant op slot gaat. Nou hebben we die zinsnede vaker gehoord, vooral in het kader van het stikstofdebat, maar wat ik me dan afvraag is: als we de terminal laten zoals die is, hoe gaat Brabant dan op slot?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ah, nee, ik bedoelde dat best veel gesuggereerd wordt dat door het uitbreiden van de terminal meer vliegbewegingen zouden komen, en dat causale verband is er niet en zien wij ook niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik zie dat duidelijk heel anders, maar dat is een verschil van mening.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): En ik stoel dat op het rapport van Pieter van Geel, waarin gewoon afgesproken is, met meerdere partijen, dat er niet meer vliegbewegingen zullen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Maakt u uw betoog af.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ja, dan reageer ik graag nog op beide moties-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Het zijn amendementen.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Amendementen, uiteraard. Ik begin met het amendement van Groep Rutjens. U refereert aan een mobiliteitsfonds, maar er is geen mobiliteitsfonds. Er is wel een mobiliteitsreserve, maar ik moet u zeggen dat Eindhoven Airport formeel alleen qua aandeelhouderschap in mobiliteit zit en verder niet. Dit valt onder de portefeuille milieu. Dus dit amendement moet ik ontraden. Het andere amendement, van 50PLUS, Lokaal Brabant en SP, druist volledig in tegen onze wens om deze geldlening wel te verstrekken. Dus ook dat amendement ontraad ik.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank u. Ik zie dat er nog een interruptie is van mijnheer Hordijk. Mijnheer Hordijk, ga uw gang.

De heer **Hordijk** (PvdA): Dank voor de beantwoording. Bij de vragen had ik ook een vraag gesteld over de uitbreiding van 26.000 vierkante meter, met daarbij het verzoek of nog nagegaan kan worden of dat volledig nodig is en, zo ja, of er dan een sobere invulling aan gegeven kan worden, gezien de stijgende prijzen en dat soort zaken.
Dank.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Wij zijn sowieso al afgelopen maandag met Eindhoven Airport het gesprek aangegaan. Ik kan dit meenemen, maar uiteindelijk wordt gezien dat die uitbreiding noodzakelijk is. Hoe zij het gaan inrichten is verder aan Eindhoven Airport. Het heeft natuurlijk ook te maken met het budget dat zij hebben.

De heer **Hordijk** (PvdA): Oké. Ik hoor u zeggen dat u het meeneemt en dat vind ik voldoende. Dank.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Hordijk. Ik meen dat mijnheer Duijs als eerste ter plekke was. Ga uw gang.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. U ontraadt ons amendement, dat is uw goed recht, maar vindt u ook niet dat luchtvaart een onderdeel zou moeten zijn van de kerntaken? Dat staat ook in het amendement. Hoe ziet u dat?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Laat ik het zo zeggen. Er is een aantal kerntaken bij de provincie, daar valt onder andere mobiliteit onder, mobiliteit zijn vervoersbewegingen, maar om nu expliciet te zeggen dat de luchthaven 'sec', aan zich, een kerntaak is, dat kan ik niet onderschrijven.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Duijs? Niet meer, dan geef ik het woord aan de heer Brouwers. Ga uw gang.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. We zijn het er allemaal over eens dat het financiële rendement erin zit, maar we zijn het helemaal oneens als het gaat over het maatschappelijk rendement. Bij alle antwoorden die ik gehoord heb kan ik me als 50PLUS niet neerleggen, maar het zijn wel de voorwaarden die we gesteld hebben binnen de immunisatieportefeuille. Ik heb een vraag, en die luidt: als we die 55 miljoen euro nou helemaal niet zouden lenen, we zouden helemaal niks doen, wat gaat er dan fout?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dan is dat wellicht voor de Brainportregio niet een heel fijn visitekaartje voor die mensen die vliegen op Eindhoven Airport, wat ik al zei: zittend op de grond, zittend op je koffer, waardoor ze misschien de volgende keer denken "we vliegen vanaf een andere bestemming", en dat is een gemiste kans voor deze fantastische regio.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Brouwers. Dames en heren, mag ik u verzoeken nog even vol te houden. We komen zo aan de lunch, maar het is ontzettend onrustig in de zaal.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik ben het gewoon niet eens met uw antwoord, zelfs niet met het antwoord dat u daarstraks hebt gegeven van "we kunnen ook nog eens kopje koffie gaan drinken bij Starbucks". Ik zou hopen dat u iets beter zou kunnen uitleggen, en dan zou u 50PLUS mee kunnen krijgen, wat nou echt het maatschappelijk rendement is, want ik kan het niet vinden. Dus ik vraag het u nog één keer.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Gedeputeerde, u heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik dacht al dat ik twee weken geleden ongelooflijk bevlogen was op dit onderwerp, maar het is me niet gelukt u over te halen. Ik heb het net ook weer geprobeerd, maar het lukte me niet. Ik ga het nog één keer proberen. We hebben een Gebiedsvisie Eindhoven Airport District. Wij zien meer voorzieningen en winkels, ook toegankelijk voor niet-reizigers, bijdragen aan die gebiedskwaliteit voor Eindhoven Airport District. Bij 'Opnieuw verbonden', dat rapport van Van Geel, staat dat ze van kwantitatief naar een kwalitatieve ontwikkeling willen. Dat gaan wij doen met die uitbreiding. Het is dan een regio voor ons waar het prettig wonen, werken en ondernemen is, want ook Eindhoven Airport heeft bedrijvigheid, dus ook voor die bedrijven is het alleen maar fijn, zeker in een tijd waarin we niet meer zo gewend zijn allemaal op elkaar te zitten, dat je daar de ruimte hebt en dat iedereen ook de ruimte krijgt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Brouwers, u mag nog één keer.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik wilde eigenlijk een wedervraag stellen: is het gelukt?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nee, helemaal niet. Ik mag dus nog een vraag stellen. Kijk, als je praat met het Luchthaven Eindhoven Overleg, dat kent u, en je praat daar met die mensen, dan zeggen ze "die 30 procent verlaging van geluid, et cetera, et cetera, dat gaat even niet lukken, dus dat betekent dat er minder vliegbewegingen moeten gaan komen en dat betekent dus dat de luchthaven eigenlijk kleiner gaat worden". En dán raak ik u helaas toch kwijt.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ja, maar dan heeft u het over kleiner worden van de vliegbewegingen, maar de ruimte wordt gewoon vergroot, zodat mensen daar prettiger, met comfort, kunnen bewegen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Van Nuland en ik wijs u erop dat we toch aardig richting de klok van 1 uur gaan. We hebben om 1 uur een fotomoment afgesproken, ik hoop dat het ons lukt om nog net vóór 1 uur klaar te zijn. Natuurlijk, als u echt iets belangrijks te vragen hebt, mag dat, maar ik doe wel een oproep: laten we proberen dit op tijd af te ronden. Mijnheer Van Nuland, u heeft het woord.

De heer **Van Nuland** (VVD): Ik ga het kort houden, want de fotograaf wil ook lunchen. Ik constateer dat dit bijna een luchtvaartdebat geworden is, terwijl het gaat over een lening aan Eindhoven Airport. Ik zie een bevlogenheid in het hele politieke spectrum als het gaat om luchtvaart. Nu wil het geval dat wij in september een informatiebijeenkomst gepland hebben staan die gaat over het Brabantse luchtvaartbeleid. Ik ben het eigenlijk wel met de heer Duijs eens dat wij in dit huis veel te veel spreken over de luchtvaart als een belastende factor, als een milieu-aangelegenheid, en veel te weinig over de mobiliteitskansen die de luchtvaart biedt. Kan de gedeputeerde toezeggen dat wij het in de bijeenkomst in september ook gaan hebben over mobiliteitsaspecten van de luchtvaart en over de kansen die de Brabantse luchtvaart biedt voor het zakelijk leven in Brabant en voor het goede leven, wonen en werken in Brabant?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Die bijeenkomst zal zijn met een andere gedeputeerde. Ik zal met haar overleggen om dit mee te gaan nemen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie, gedeputeerde, dat mevrouw Arts toch per se haar vier mogelijkheden om te interromperen wil volmaken, dus ik geef mevrouw Arts het woord.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, voorzitter, ik wil vooral reageren op het debatje dat de heer Van Nuland net met de gedeputeerde had. Het is namelijk zo dat er wel degelijk een relatie is met de omgeving van het vliegveld, en ook een negatieve. Dat zal bij de andere vliegvelden ook wel spelen en dat moeten wij als provincie

zeker in het oog houden. En u negeert totaal dat wij nog een ander debat hebben: een debat over stikstof waar meerdere partijen direct bij betrokken zijn, zoals de boeren. U doet nu net alsof er helemaal niks aan de hand is. Onvoorstelbaar!

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik dank u wel. Ik geef eerst de gedeputeerde de mogelijkheid om daarop te reageren; die wordt direct aangesproken, mijnheer Van Nuland.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): U reageerde op mij? Ik dacht op de heer Van Nuland.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan geef ik de heer Van Nuland het woord.

De heer **Van Nuland** (VVD): Voorzitter. Niemand ontkent dat de luchtvaart ook een impact heeft op de omgeving, tenminste: dat ontkent ik in ieder geval niet. Alleen, het punt is dat we het in dit huis, mevrouw Arts voorop, altijd hebben over de overlast en, zeg maar, de beperkingen van de luchtvaart, maar ondertussen zijn er ieder jaar duizenden Brabanders die zaken doen, die op vakantie willen, die misschien wel recreëren, mensen die historisch gezien bij de luchtvaart betrokken zijn die ook een passie hebben voor de luchtvaart. En daar wil ik het over hebben: ik wil die mensen ook een geluid geven in dit huis en het niet alleen maar hebben over omwonenden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, voorzitter. De problemen rond luchtvaart en de effecten op milieu en klimaat gaan ons allemaal aan, de mensen die met het vliegtuig gaan, maar ook alle andere inwoners van Brabant. U kunt niet ontkennen, mijnheer Van Nuland, dat wij die discussie voor alle Brabanders voeren, en dan betekent het in dit geval dat we waarschijnlijk allemaal – ik ken de uitkomst van de hele discussie nog niet, maar alle tekenen wijzen erop – stapjes terug moeten doen, allemaal.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik hoop niet dat u elkaar blijft uitlokken, maar ik geef u, mijnheer Van Nuland, de gelegenheid hier nog als laatste op te reageren, en dan ga ik verder naar mevrouw Vlasveld.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Nou, daar gaan wij als politiek mede over, en dan ben ik benieuwd wat de uitkomst wordt van de bijeenkomst die hierover gaat in september. Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Vlasveld, u heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik heb met interesse naar de samenvatting van de heer Van Nuland geluisterd. Ik denk dat we het niet vaak genoeg zouden kunnen hebben over de slechte effecten die de luchtvaart heeft op ons leefklimaat. Maar goed, ik wil de heer Van Nuland en ook het college graag tegemoetkomen, want ik begrijp de oproep om ook te kijken naar het stukje mobiliteit. Ik zou alle Brabanders die graag op vakantie gaan, maar ook de gedeputeerde, mee willen geven: misschien moeten we het eens hebben over goed bereikbare internationale treinverbindingen als alternatief voor de luchtvaart.

Dank u wel.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ja, en dan zeg ik tegen de voorzitter: dat is een mooie remark die hier gemaakt wordt, maar feitelijk gaat het daar weer niet over. Het gaat over de geldlening vanuit de immunisatieportefeuille.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik zie dat mevrouw Vlasveld het antwoord voldoende vindt. Ik dank de gedeputeerde.

Dames en heren. Voordat we gaan schorsen, deel ik u nog even mede dat het voordat u gaat eten nog tijd is voor het aangekondigde fotomoment. Ik verzoek iedereen zijn tas hier te laten liggen – misschien krijgt u hem nog terug, dat wordt nog bekeken – en door de grote, bronzen deur deze zaal te verlaten, waar op de trap eerst een foto van de volledige Staten gemaakt zal worden en vervolgens een foto van het presidium. Ik hoop u terug te zien om 13 uur 45. Om kwart voor twee zetten we deze vergadering voort en dan is er weer de echte voorzitter. Smakelijk eten.

Schorsing (13.03-13.48)

(Tijdens de schorsing is het voorzitterschap overgedragen aan de commissaris van de Koning)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Welkom ook aan de gasten van Politiek Actief, die we aan het begin ook welkom hebben geheten, maar nu zitten ze ook echt daadwerkelijk op de tribune.

Aan de orde is het vragenhalfuur.

Actualiteit

Mondelinge vragen Provinciale Staten 15 juli 2022 'Moet Boxtel bloeden voor de gevolgen van PHS en toenemend goederenvervoer?', ingediend door SP

De **voorzitter**: Aan het woord is mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. De SP-fractie schrok echt van het bericht in het Brabants Dagblad van 1 juli jl., waarin stond dat Rijk en provincie hebben geconstateerd dat de vijf spoorprojecten in Boxtel – ik heb ze in de aangeleverde vragen genoemd – 18 miljoen euro duurder uitvallen dan oorspronkelijk geraamd. Tijdens een infosessie met de gemeenteraad meldden zij dat buiten de begrote 59,3 miljoen euro geen extra geld komt. Dat zou kunnen betekenen dat drie van de vijf spoorprojecten niet doorgaan, omdat Boxtel die projecten niet zelf kan financieren, terwijl de hogere kosten met name te wijten zijn aan de inadequate stikstofregeling van de PAS door het Rijk. Wij stellen deze vragen, omdat wij vinden dat de inwoners van Boxtel voor de vakantie duidelijkheid moeten hebben over de steun, financieel en anderszins, die ze van de provincie bij het bestrijden van de overlast rond het spoor kunnen verwachten. De volgende vragen daarom.

Zijn GS niet met de SP van mening dat bij het niet bijdragen aan de extra kosten sprake is van onbehoorlijk bestuur? Immers, Boxtel heeft als gemeente geen enkele invloed op het PHS en de uitvoering daarvan, noch op de verdere toename van het goederenvervoer per spoor. Zo dragen de inwoners van Boxtel alleen de lasten. Met name het niet uitbreiden van de Keulsebaan zou voor Boxtel grote gevolgen hebben.

Tweede vraag. Wat gaan GS doen om deze situatie samen met de gemeente Boxtel zo snel mogelijk op te lossen?

En de laatste vraag: kunnen GS ons van de vorderingen in deze kwestie de komende tijd op de hoogte houden?

Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gedeputeerde Otters heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Om maar gewoon met de deur in huis te vallen: de vraag wordt gesteld of er sprake is van onbehoorlijk bestuur – ik vind dat best grote woorden die gebruikt worden – en het antwoord daarop is nee. Ik neem u even mee terug. De aanleiding was dat het intensieve gebruik van de treinverbinding tussen Meteren en Boxtel heeft gemaakt dat er een overeenkomst werd opgesteld inzake PHS voor Boxtel. Daar is echt heel nadrukkelijk gekeken wat noodzakelijk is. De regio heeft daarbij met het Rijk de prioritaire projecten besproken, maar tegelijkertijd zijn ook de Rijksmiddelen en de provinciale middelen beschikbaar gesteld, en wel ter verbetering van de gemeentelijke bereikbaarheid. Er waren een aantal projecten waarbij het de gemeentelijke wens was de capaciteit, verkeersveiligheid en leefbaarheid in de gemeente te verbeteren. Rijk en provincie hebben daarvoor extra geld op tafel gelegd, maar er lag wel een nadrukkelijke afspraak onder, en wel dat bij eventuele tekorten de prioriteit op voorhand ligt bij wat voor PHS en de regio noodzakelijk is. Wie welke lasten draagt en welke van de niet-prioritaire projecten al dan niet doorgaan, is nog helemaal niet besloten. De provincie heeft onlangs de gemeente Boxtel gevraagd om de inhoudelijke consequenties van deze situatie inzichtelijk te maken. We hebben nog niets ontvangen, dus die consequenties hebben we nog niet.

Uw tweede vraag: hoe gaan we dit oplossen? Nou, wij wachten nog op de antwoorden van de gemeente Boxtel over die inhoudelijke consequenties. Ik wil u ook, en dat zal u zeker niet ontgaan zijn, attenderen op de Statenmededeling die een aantal weken geleden vanuit mijn portefeuille verstuurd is, het heeft ook in de krant gestaan, dat op dit moment de provincie geen extra middelen beschikbaar heeft voor het bijdragen in het tekort. Wij hebben binnen mobiliteit gewoon een miljoenentekort. Wij bekijken wel heel nadrukkelijk, bijvoorbeeld vanuit de regionale mobiliteitsprogramma's, dus met de regio, met welke prioriteit we de overige projecten kunnen uitwerken. Maar dan is het wel van belang dat we weten wat de inhoudelijke consequenties zijn, die we dus van de gemeente Boxtel nog moeten krijgen. Pas daarna kunnen wij gemeenschappelijk keuzes maken.

Uiteraard ben ik bereid u te informeren als daar aanleiding toe is, en dat zal ik ook doen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik wil in mijn vervolgvraag graag op twee dingen ingaan. Het eerste is waarom ik hier meld dat ik eigenlijk vind dat er sprake is van onbehoorlijk bestuur. Zoals de gedeputeerde ongetwijfeld weet, heeft mijn SP-fractie zich samen met de VVD, mevrouw Tsoutsanis, ingespannen om de situatie voor Vught zo goed mogelijk op te lossen. Dat heeft het nodige geld gekost en daarom viel het ons des te rauwer op het dak dat wij hoorden dat Boxtel voor een tekort van achttien miljoen euro in de problemen komt. Wij vinden dat zo ongelijk, dat wij vinden dat hier sprake is van een rare situatie. Ik vind het eigenlijk rieken naar onbehoorlijk bestuur, dat we met zulke verschillende maten twee gemeentes in Brabant behandelen. Dat als verklaring voor het eerste. Aan de gedeputeerde vraag ik of zij ook niet vindt dat wij een tandje bij moeten zetten, als je dat vergelijkt met andere gemeentes die aan die spoorlijn liggen en die er zelf echt helemaal niets aan kunnen doen dat ze deze toch wel tamelijk grote overlast over zich uitgestort krijgen. Het dorp wordt gewoon op slot gezet bij een grote hoeveelheid treinen, nog afgezien van het gevaar dat het goederenvervoer voor de gemeente betekent.

Een tweede ding dat ik wil vragen is het volgende. Ik neem aan dat bij de regionale verkenning die vooraf is gegaan aan de beslissing om die vijf projecten op te nemen ook gekeken is naar de consequenties van de diverse projecten. Ze staan niet voor niks op die lijst van vijf. Als ik dan vanuit Boxtel hoor-

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Arts** (SP): -dat het niet doorgaan van de Keulsebaan echt dramatische gevolgen zou hebben voor Boxtel, vraag ik oprecht aan de gedeputeerde of het niet nodig is dat de provincie zich ervoor inzet dat in

ieder geval minstens een van die andere projecten ook gerealiseerd wordt, en liefst alle vijf, omdat het het dorp op slot zet.

De **voorzitter**: Dank u wel. Zijn er nog anderen die het woord willen voeren over dit onderwerp. Dat is niet het geval. De gedeputeerde heeft tot slot een minuut om antwoord te geven.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (GS, VVD): Ik hoor uw zorg en ik begrijp het ook echt, maar ik wil nogmaals benadrukken dat wij de afspraak hadden gemaakt dat bij eventuele tekorten gekeken zal worden wat de prioriteit is bij PHS en de regio. Maar ik beloof u: ik zal u op de hoogte houden en het zal mijn aandacht hebben.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee is deze vragenronde afgerond en gaan we naar de actuele moties.

Actuele motie Provinciale Staten 15 juli 2022 'Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden', ingediend door SP

De **voorzitter**: De eerste actuele motie die we gaan bespreken is de motie van de SP. De heer Heijmans heeft het woord. Hij krijgt twee minuten voor een toelichting. Nou vooruit: de tijd begint te lopen als u begint te praten.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter, geachte Statenleden. Het is natuurlijk nooit fijn om over je eigen vergoeding te moeten praten. Ik kan u dan ook de verzekering geven: als het hier zou gaan om een verhoging van onze vergoeding die voorgesteld was met 5 procent, of zelfs met 10 procent, dan zou ik hier niet gestaan hebben. Het gaat er mij niet om om hier nu te betogen dat onze vergoeding hoog genoeg is, of al veel te hoog is. Daar gaat deze motie niet over, voorzitter. Waar het wel over gaat, is dat dit voorstel gedaan wordt in een tijd waarin iedere burger in Nederland, maar met name de lage- en de middeninkomens, zich afvraagt: hoe kom ik rond, gezien de gestegen energieprijzen, hoe kom ik nog rond, gezien de stijging van de prijzen van de boodschappen en ben ik wel in staat – en dat vinden wij toch erg belangrijk als Staten – om überhaupt nog een beetje gezond voedsel te kopen?

Voorzitter. Ik hoor sommige Statenleden wel eens zeggen dat de huidige vergoeding een schijntje is. Toch wil ik u meegeven, dames en heren, dat onze vergoeding ongeveer even veel is als het inkomen van een alleenstaande ouder in de bijstand. Daarmee zeg ik niet dat onze vergoeding niet omhoog zou mogen, maar wat ik u wel mee wil geven is dat u zich moet realiseren – en het beeld van de politiek, dames en heren, is al zo belabberd – wat zo iemand moet denken die amper rond kan komen en alles ziet stijgen en dan leest – ja, dames en heren, de hoogte van die bijstandsuitkering wordt bepaald door de politiek –, dat dezelfde politiek voor zichzelf zegt “doe ons er maar 42 procent bij”. Geen tien procent, dat vonden we al veel toen de leraren en de politieagenten dat erbij kregen – dat ging trouwens ook nog over drie jaar. Dus nogmaals, dames en heren, ik hoop dat u deze motie steunt. Daarmee zegt u dus niet dat wij tegen een verhoging van de vergoeding voor Statenleden zijn, maar dat u vindt dat op dit moment-

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Heijmans** (SP): -waar het economisch met zoveel mensen zo slecht gaat, wij niet moeten vragen om 42 procent erbij.

Dank u, voorzitter.

Motie M85-2020: Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden.
“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 15 juli 2022;
overwegende:

- dat de Vereniging voor Statenleden Statenlidnu op haar bijeenkomst van 4 juli 2022 te kennen heeft gegeven van mening te zijn dat de vergoeding voor Statenleden moet worden opgetrokken tot de hoogte van de vergoeding voor gemeenteraadsleden in een 100.000+ gemeente;
- dat de vergoeding voor een gemeenteraadslid in een dergelijke gemeente 1868 euro bruto per maand bedraagt;
- dat de huidige vergoeding voor een statenlid 1311 euro bruto bedraagt;
- dat de vergelijking met een 100.000 + gemeente volstrekt willekeurig is;
- dat een verhoging van 1311 euro naar 1868 euro een verhoging betekent met maar liefst 42 procent;
- dat de loonsverhoging van beroepsgroepen als leraren en politieagenten met 10 procent over een aantal jaren al als een flinke verhoging voor hen wordt beschouwd;
- dat juist op dit moment heel veel mensen zich zorgen maken over de vraag of zij nog wel rond kunnen komen met hun inkomen en het dus ook juist op dit moment wel een heel navrant signaal is als politici vragen om een verhoging van hun vergoeding met maar liefst ruim 42 procent;

spreekt uit:

- afstand te nemen van het verzoek van de Vereniging voor Statenleden Statenlidnu om de vergoeding voor Statenleden met meer dan 42 procent te verhogen en dit ter kennis te brengen aan de Vereniging voor Statenleden en het IPO;

en gaan over tot de orde van de dag."

Nico Heijmans, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik loop de fracties even langs. U hoeft niet het woord te voeren, het mag wel, u heeft daarvoor dan één minuut. De VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja. Voorzitter. Deze motie gaat over een uitlating van Statenlidnu, een soort vakbond voor Statenleden, en dat is een uitlating waarop je normaal gesproken reageert in een ledenvergadering van zo'n vereniging of vakbond. Als PS gaan wij niet over de hoogte van de beloning van Statenleden. Daar wordt op landelijk niveau over gesproken, niet hier. Breng dus vooral wat ons betreft als individueel lid, of groepje willekeurige leden, je belangen in bij de vereniging, of vraag als politieke partij aan je eigen fractie in de Tweede Kamer om er iets van te vinden, niét op deze tafel. En om de indiener van de motie gerust te stellen: wij hebben al jaren geleden aan de vereniging aangegeven dat de VVD het Statenwerk niet ziet als reguliere baan met dito salaris, misschien in tegenstelling tot andere partijen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Wij steunen deze motie niet. Daar wil ik nog wel iets aan toevoegen. U zegt dat het nooit fijn is om over je eigen vergoeding te praten. Wij als CDA-fractie, en ook ik persoonlijk, durven best over de eigen vergoeding te praten, omdat ik het een nette vergoeding vind die wat ons betreft ook best mag stijgen. De presentatie van de cijfers vinden wij tendentueus. 42 procent van een heel klein beetje is nog niet veel meer. Dus in die zin praten wij liever over absolute getallen, waarmee een veel reëler beeld naar de buitenwereld wordt geschetst.

Ten slotte vinden wij dit procesmatig een onjuiste plaats om hierover te praten, zoals de VVD net ook al heeft gezegd. Dus wat ons betreft stoppen we deze discussie. Wij zullen tegen deze motie stemmen.

De **voorzitter**: Dank u wel. D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ook wij gaan deze motie niet steunen. D66 sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Dirken van de VVD.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter, dank u wel. Ook wij sluiten ons aan bij de woorden van de VVD. Daar willen wij nog iets aan toevoegen. Het zojuist afgezwaaide Statenlid Deryckere benadrukte net in zijn afscheidsspeech dat de combinatie van een fulltimebaan met zijn Statenlidmaatschap voor lange vergaderingen en overleggen een hoge tol eiste, zó hoog dat het voor sommigen niet combineerbaar is om dit werk goed genoeg uit te oefenen. Elke keer als ik de eer heb om in dit huis te mogen spreken, gaat het bloed net wat sneller stromen en het hart net wat sneller kloppen. Hoe hoog die vergoeding is, is daarvoor irrelevant. Maar een degelijke stutting van onze liberale democratie werkt wel als een schokdemping tegen demagogie. Ook in dit huis schiet het idiote wensdenken van een illiberale democratie wortel, getuige het gedweep, ook hier, met Orbán, Poetin en Trump. Een bewijs van ideologische leegheid, gebrek aan historisch besef en bewuste of onbewuste volksverlakkerij.

De **voorzitter**: Maar wilt u zich beperken tot wat voorligt?

De heer **Philippart** (GL): Ja. Een fatsoenlijke beloning van volksvertegenwoordigers draagt in onze optiek bij aan kwalitatief voldoende gekwalificeerde personen, een betere politiek voor die genoemde schokdemping.
Dank u wel.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik heb deze motie bekeken. Onze fractie is geen lid van de vereniging Statenlidnu, we hebben er ook totaal geen behoefte aan om lid te zijn van zo'n zogenaamde vakbond voor Statenleden. Dus in die zin kan ik de motie van de SP wel steunen, dat wij onze belangen hier niet behartigd hoeven te zien. De hoogte van de vergoeding voor Statenleden moet inderdaad op Rijksniveau worden geregeld. Wat dat betreft sluit ik mij aan bij de opmerkingen van de VVD. Dus wij gaan hier verder ook geen punt van maken.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik sluit me ook aan bij de woorden van mevrouw Dirken. Het is aan het ministerie om hierover te gaan en daar ook te kijken welke verhoging, als er al van een verhoging sprake is, passend is. Dus wij gaan de motie ook niet steunen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Zoals al eerder gezegd is: gelukkig gaan wij niet zelf over onze eigen vergoeding, dus in die zin sluit ik me ook aan bij de woorden die de VVD eerder bezigde. Maar ik wil wel even reageren op het feit wat de spreker, de heer Heijmans, zei over een alleenstaande moeder aan wie je moet uitleggen dat politici hun loon verhogen. Ik vraag me ook af hoe we dan gaan uitleggen hoe wij hier miljoenen van de begroting elke keer uitgeven aan allerlei deugdirecteuren, prestigeprojecten en andere dingen die niet per se tot de kerntaken behoren. Hoe leggen wij uit aan diezelfde alleenstaande moeder met een bijstandsuitkering dat we aan de door een SP-directeur bestuurd Kunstloc miljoen geven aan allerlei onzinprojecten?
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik wil eenieder oproepen het vooral bij het onderwerp te houden. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ja, voorzitter. Ook wij vinden een passende vergoeding voor het Statenwerk nodig. Wij sluiten ons aan bij de woorden van de VVD.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Wij hebben de motie met aandacht gelezen en die heeft ons wel een klein beetje aan het twijfelen gebracht. Aan de ene kant kunnen wij ons zeker vinden in een aantal van de overwegingen. Zo zijn wij van mening dat de vergoeding voor Statenleden wel degelijk omhoog zou mogen, en inderdaad, wat door het CDA al werd aangegeven: een percentage op een heel klein beetje blijft nog steeds een verhoging van een klein beetje. Aan de andere kant zijn wij ook van mening dat leraren en politieagenten een veel hogere vergoeding zouden moeten krijgen dan de tien procent die hun nu is beloofd. Dus wij gaan er nog even over nadenken.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Wij sluiten ons aan bij de VVD, maar ook de woorden van de heer Rutjens waren erg goed.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen ook tegen deze motie stemmen. Richting de heer Heijmans wil ik één voorbeeldje geven. De laatste tijd heb ik het genoeg gehad een aantal scholen / klassen hier te ontvangen, en daarbij kwam de vraag aan mij: "goh, mijnheer Brouwers, wat verdient u nu?" En toen ik zei "1311 euro", viel er een doodse stilte en zeiden ze tegen mij "nou, daar gaan wij het in ieder geval nooit voor doen!" Dus wat ik mee wil geven aan de heer Heijmans is dat de maatschappij verandert. Als het mag nog één kort voorbeeldje van hoe de maatschappij verandert. Ik scheidsrechter veel voor hockeywedstrijden. Dat doe ik samen met een jongeman. Die jongeman wordt betaald, ik wil niet betaald krijgen, en als hij niet betaald wordt, gaat 'ie werken als zakkenvuller- sorry, bij Albert Heijn! Dit was een slip of the tongue! Maar hij ging dan werken bij Albert Heijn.
Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik weet niet of u ooit op de Noordkade in Veghel bent geweest in De Afzakkerij, maar daar was zakkenvuller gewoon een zeer eerzaam beroep. Ik ga naar Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ook Lokaal Brabant zal de motie niet steunen en dat zit hem ook in het feit dat dit een zaak is voor de Rijksoverheid, samen met de vereniging Statenlidnu, om daar met elkaar uit te komen. Daarnaast wil ik de heer Heijman toch in overweging geven dat met name het salaris van de Statenleden volgens mij voor het laatst ergens in de vorige eeuw verhoogd is en daarna niet meer, hooguit geïndexeerd, maar voor de rest niet meer verhoogd.

De **voorzitter**: Dank u wel. ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dank u wel. Ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Dirken van de VVD. Ik ga niet zeggen of ik voor of tegen ben, want ik ga me onthouden van stemming, omdat ik vind dat we het in de Staten niet moeten hebben over ons eigen salaris.

De **voorzitter**: Ik wil u erop wijzen dat u zich niet kunt onthouden van stemming.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dan zal ik de zaal verlaten als hierover gestemd wordt.

De **voorzitter**: Dat gaan we dan merken. Dank u wel.

Het college voelt natuurlijk niet de behoefte om hierop te reflecteren, dus de heer Heijmans heeft nog één minuut om te reageren.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Meteen reagerend op het betoog van de VVD, door velen herhaald: beste dames en heren, het is niet het standpunt van Statenlidnu, het is overgenomen door het IPO en het IPO spreekt namens ons allemaal, dus ook namens u. Het IPO heeft Statenlidnu toegezegd dit voorstel te verdedigen en in te brengen bij de minister. Daarmee is het wel degelijk niet alleen een kwestie van die Statenvereniging, maar gaat dit gebeuren dus namens u.

De heer De Heer had het over 42 procent van een beetje. Hiermee zegt hij dus dat hij het niet gek zou vinden als we mensen in de bijstand 42 procent erbij zouden geven. Voor die mensen is het hun hele inkomen, voor ons is het een neveninkomen. Want, mijnheer Brouwers, als die leerlingen u vragen wat u verdient en u zegt 'dertienhonderd zoveel' euro, dan denken die kinderen dat u daarvan moet leven, maar u zou moeten opnoemen wat u verdient en wat u daarnaast als Statenlid verdient. Dát zou het antwoord aan die kinderen moeten zijn geweest.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Heijmans** (SP): Ja, ik ben aan mijn tijd, denk ik, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik zal kort een interruptie toestaan, daar hebt u mazzel mee, maar ik ga niet allemaal interrupties toestaan. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoorde de heer Heijmans zeggen dat het IPO namens ons allemaal spreekt. Alleen, ik wil toch wel even benadrukken dat het IPO echt niet zomaar namens ons allemaal spreekt en wij als Staten daar in ieder geval geen mandaat voor hebben gegeven, dus zij ook echt niet namens ons allemaal kunnen spreken. Dat wilde ik nog wel eventjes met klem hier benadrukken.

De **voorzitter**: Nou, dit vraagt niet echt om een antwoord, maar u mag er héél kort op antwoorden.

De heer **Heijmans** (SP): Ik vind het wel degelijk echt om een antwoord vraagt, voorzitter.

De **voorzitter**: Nou, ik ga over de orde, dus ik zeg: kort!

De heer **Heijmans** (SP): Ik ben het wel met de heer Van Hattem eens, ik voel me ook niet vertegenwoordigd door het IPO, maar het IPO treedt wel op en wordt door het Rijk ook gezien als de vertegenwoordiger van de gezamenlijke provincies. En als het IPO heeft toegezegd het voorstel van de Vereniging voor Statenleden bij de minister te gaan bepleiten, gebeurt dat helaas voor u en mij ook namens u en mij, en ik ben daar niet blij mee.

De **voorzitter**: Uw punt is helder. Dank u wel. Daarmee ronden we dit onderwerp af en gaan we naar de volgende actuele motie.

Actuele motie 'Provinciale Staten 15 juli 2022 'Jeugdschaaktoernooi Olympiade 2023', ingediend door PvdA en Lokaal Brabant

De **voorzitter**: Het woord is aan de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De actuele motie voor de Olympiadeschaak is een hartstikke mooie motie om te laten zien dat we misschien een bijdrage vragen voor een mooi toernooi. Ik heb gisteren nog even met de schaakbond gebeld. Ik ga de motie niet helemaal uitgebreid toelichten, we hebben 'm allemaal op tijd ontvangen, maar wat ik vooral bijzonder vond zijn de side-events die ze willen organiseren en alle partijen die eigenlijk staan te trappelen om eraan deel te nemen, maar er moet eerst één partij als eerste over de brug komen. Ik hoop dat wij dat als provincie kunnen zijn. Bij de side-events die ik noemde denk ik vooral aan ASML, die heel graag het schoolschaken wil stimuleren, niet alleen met dit event, maar ook op de langere termijn, dat soort aspecten, en dan vooral ook beginnen bij de basisscholen en dan daarna naar de middelbare scholen. Nou, wie zijn er allemaal enthousiast over: het ministerie van VWS, NOC*NSF, ASML en de gemeente Eindhoven. Ik hoop ook dat we met elkaar dit enthousiasme kunnen delen en deze actuele motie steunen.

Tot zover, voorzitter.

Motie M86-2020: Jeugdschaak Olympiade 2023

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 15 juli 2022;

constaterende

- de Koninklijke Nederlandse Schaakbond bestaat in 2023 150 jaar en wil ter gelegenheid van dit jubileum graag een internationale Olympiade voor de jeugd organiseren;
- de Olympiade is de schaakbond door de internationale schaakfederatie (FIDE) gegund, de schaakbond dient voor eind van deze zomer te beslissen of ze het wil organiseren. Hiervoor zoekt de schaakbond aanvullende financiële dekking;
- de totale begroting is circa 6,5 ton. Bij het ministerie van VWS wordt een subsidie van 2,5 tot 3 ton aangevraagd. Daarnaast heeft de schaakbond ASML en de gemeente Eindhoven bereid gevonden om een bijdrage te leveren voor dit toernooi, dat in augustus 2023 plaatsvindt;
- de schaakbond vraagt ook bij andere partners in het bedrijfsleven om een financiële bijdrage. De schaakbond verwacht in totaal 200.000 euro aan particuliere bijdragen;
- een dergelijk toernooi niet vaak in Europa, laat staan in Nederland, wordt georganiseerd;
- schaken en Brainport een mooie match is met de Brainportregio en dat een jeugdtoernooi schaken zoals de Olympiade 2023 een meerwaarde is voor deze kennisregio;
- dit een mooie gelegenheid is voor de regio om zich te presenteren waar talentvolle, analytische jongeren naartoe willen;
- in 2020 een succesvol Tata Steel Chess Eindhoven in teken van jeugd was en de Olympiade 2023 een mooi vervolg hierop is;
- de schaakbond als speerpunt meer jeugd en vooral meisjes wil betrekken bij de sport.
- schaken een mondiale sport is met 600 miljoen beoefenaars van jong en oud en van allerlei kleur, Nederland en in Brabant sterke grootmeesters, kampioenen en meer dan 100.000 beoefenaars kent¹;
- de schaaksport nu een ongekende populariteit kent door de Netflix hit-serie 'The Queens Gambit';
- 'mens sana in corpore sano', oftewel een gezonde geest in een gezond lichaam bijdraagt aan extra gezonde levensjaren;
- de schaaksport helpt mee aan het ontwikkelen van 21ste eeuw vaardigheden;
- onderzoek aangeeft dat denksport een effectief middel is om Alzheimer tegen te gaan²;

overwegende dat

- in het beleidskader gezondheid ingezet wordt op drie gezonde levensjaren erbij;
- het college inzet op het doorontwikkelen van de Brainportregio;
- Brainport zich op de kaart wil blijven zetten als 'slimste regio' van de wereld³;

- een schaakevenement voor de jeugd, zoals de Olympiade 2023, een passend evenement is voor Brabant en de Brainportregio en daarmee een meerwaarde is voor Brabant;
- met een bijdrage van de provincie we investeren in de jeugd van Brabant door ze een aantal skillsets, zoals analytisch denkvermogen, presteren onder druk en emotiebeheersing, aan te leren die in hun latere leven erg nuttig kunnen zijn;
- naast de Olympiade zelf side-events worden georganiseerd, waarbij alle jongeren uit Brabant kunnen deelnemen en zo kennis maken met de schaaksport;
- Brabantsport en SSNB met hun kennis en ervaring een bijdrage zouden kunnen leveren aan de organisatie van dit toernooi;

roepen Gedeputeerde Staten op om

1. een bijdrage te leveren aan de Olympiade 2023, bijvoorbeeld door de kennis en ervaring van Brabantsport en SportService Noord-Brabant in te zetten bij de organisatie van side-events en promotie van de Olympiade;
2. een financiële bijdrage van maximaal 100.000 euro beschikbaar te stellen uit de bestaande middelen binnen de sportbegroting, met als voorwaarde dat de overige benodigde middelen door de partners worden gefinancierd;

en gaan over tot de orde van de dag.”

¹ Sterke grootmeesters uit Brabant:

Loek van Wely (8 NK-titels!), Benjamin Bok, Robin Swinkels (in 2021 finalist op het NK), Twan Burg en ook regerend Nederlands kampioen Max Warmerdam woont en studeert in Brabant

Sterke vrouwen uit Brabant:

Anne Haast (regerend Nederlands Kampioene, 5 NK-titels), Erika Sziva (5 NK-titels), Bianca de Jong-Muhren, Arlette van Weersel

Huidige talenten:

Wendy en Luna Huang, Elisiya Feng, Tommy Grooten.

² <https://www.ichess.net/nl/blog/does-chess-help-alzheimers-disease/>

³ <https://medium.com/predict/silicon-valley-beware-of-the-smartest-square-kilometer-in-the-world-cf287cd8f4fd>

Edith van Dijk, PvdA

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant.

De **voorzitter**: Dank u wel. In dit geval zal het college wel een korte reactie geven. De heer Smeulders heeft het woord.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank je wel, voorzitter. Allereerst dank aan de grondlegger en initiatiefnemers / indieners van deze motie. Ons college is bekend met dit initiatief. Wij hebben eerder al de vraag gekregen, ook via BrabantSport, of de provincie een bijdrage kan leveren aan dit internationaal schaaktoernooi. Wij hebben aangegeven het een sympathiek initiatief te vinden, want dat is het onmiskenbaar. Alleen, we hebben er ook bij gezegd, en dat is het eerlijke antwoord, dat het niet zo goed matcht met ons huidige sportbeleid, niet omdat jeugdsportevenementen per definitie zijn uitgesloten in ons sportbeleid – nergens staat dat het niet kan –, maar eigenlijk omgekeerd: we gaan volgens dat beleid voor zoveel mogelijke maatschappelijke impact, zichtbaarheid, bezoekers, economische waarde, en ja, dan kom je minder snel uit bij een jeugdsportevenement, dat zal iedereen begrijpen. Desalniettemin is dit wel sympathiek en daarom hebben we ook al uitgesproken richting de Statenleden die ons daarover informeel benaderd hebben: nou, weet je, als je dit wilt, dat kunnen we ons zomaar voorstellen, want het is op zich natuurlijk hartstikke sympathiek, dan zou je daar zelf het initiatief voor kunnen nemen, want ja, PS moeten dan wel uitspreken dat we gaan afwijken van het beleid. Vandaar ook deze motie, denk ik.

Een aantal argumenten die in de motie gebruikt worden onderschrijven we, waarom dit een goed argument is. Wat ik wil toevoegen is dat dit evenement ook redelijk goed past bij de lijn die in de startnotitie van ons beleidskader Levendig Brabant is weggezet: dat we meer op zoek willen naar cross-overs met andere

sectoren. Schaken past goed bij de Brainportregio. We zetten erop in ervoor te zorgen dat ook kinderen kiezen voor technische beroepen, exacte vakken, nou, schaken matcht daar natuurlijk best mee. We willen er voor iedereen zijn, dus ook voor mensen die schaken een interessante sport vinden, dus niet alleen voor mensen die hockey leuk vinden en die wielrennen leuk vinden. In die zin past dit wel in die lijn van de startnotitie Levendig Brabant.

Ten slotte, voordat ik naar een appreciatie ga: er zijn wel drie kanttekeningen die ik bij deze motie wil meegeven. De allereerste is dat wij er wel op rekenen dat de gemeente Eindhoven minimaal onze bijdrage gaat matchen. Bij de gemeente Eindhoven is dat altijd een beetje oppassen en opletten, dus ik zeg er nadrukkelijk bij dat dit daaraan als voorwaarde wordt verbonden.

Twee. In de motie wordt gesteld dat het uit het reguliere sportbudget moet komen. Nou, we gaan kijken of we dit budget daar kunnen vinden, maar het zou ook uit het BrabantSport-budget kunnen komen, dus dat is ook nog een optie. We gaan kijken wat we kunnen doen.

En er staat 'maximaal 100.000' euro. Het bedrag dat ik eerder vernam was net wat lager, dus het is maximaal 100.000 euro wat mij betreft.

Voor de rest is de kwalificatie van ons college dan ook 'geen bezwaar'.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk naar mevrouw Van Dijk, of ze wenst te reageren.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik doe het even van mijn plaats. Dank voor de beantwoording van de gedeputeerde. Een van de dingen die mevrouw Muhren me ook vertelde was dat ze vooral kinderen in de hele regio willen betrekken, dus ook buiten Brainport, en vooral met een landelijke schoolschaakdag. Ik denk dat dat aspect zeker bijdraagt aan het betrekken van de jeugd erbij.

Uw opmerkingen. Ook wij vinden dat Eindhoven moet matchen. Het is, zeg maar, de eerste die over de brug komt en daarom hebben we het ook op maximum gezet. Het zou heel mooi zijn als het fiftyfifty kan. En ja, het sportbudget en het BrabantSport-budget, daar was uw toelichting helder in.

Verder wil ik het daarbij laten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik loop de partijen nog eventjes snel langs. Het mag wel, hoeft niet. De VVD.

De heer **Holleman** (VVD): Ja, voorzitter. Topsportevenementen zijn van belang voor de Brabantse samenleving, economie en het bedrijfsleven. Bovendien vormen sportevenementen een inspiratiebron om te gaan sporten en te werken aan een gezonde leefstijl. Deze motie roept op om een bijdrage te leveren aan een Jeugdschaakolympiade 2023 en deze naar de Brainportregio te halen. Wat ons betreft past zo'n toernooi binnen de slimste regio ter wereld en kan dit beeld daarmee worden versterkt. Met 600 miljoen schaakbeoefenaars wereldwijd zal dit toernooi ook een groot internationaal podium vormen, waarbij de Brainportregio extra op de kaart wordt gezet en interesse kan opwekken bij talentvolle jongeren. Bovendien brengt schaken nuttige vaardigheden met zich mee, die kunnen bijdragen aan gezondheid, waarmee we met dit toernooi en de side events ook kunnen investeren in de gezondheid van de Brabanders. Daarom zullen we met deze motie instemmen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Hendriks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen deze motie van harte ondersteunen. De Jeugdschaakolympiade is een passend evenement voor de regio. We zijn trots dat we dit kunnen organiseren hier in de regio. We investeren in de jeugd van Brabant en het is een schitterende gelegenheid om de regio op de kaart te zetten.

De **voorzitter**: Dank u wel. De SP.

De heer **Heijmans** (SP): De SP kan heel kort zijn, voorzitter. Wij zullen deze motie met veel plezier steunen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Wij sluiten ons daarbij aan. Er is genoeg over gezegd en wij steunen deze motie ook.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Wij steunen deze motie ook.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Een sympathiek voorstel. Alleen, ik wil even reageren op de kleine beleidsrokade die de gedeputeerde net neerzette. Hij gaf aan dat jeugdsport eigenlijk niet goed past binnen het provinciaal beleid. Tegelijkertijd worden wel dure evenementen als de Vuelta volop gefinancierd, dus je zou zeggen: jeugd en breedtesport is, om de basis op orde te krijgen, jeugd-, breedte- en gehandicaptensport, juist heel belangrijk. Dus waarom zou deze vorm van jeugdsport dan niet in het provinciaal beleid passen? Om nog even een voorbeeld aan te halen van jeugdsport en de impact daarvan voor de Brainportregio: ik kan me nog goed herinneren dat in 1993 de Europese Jeugd-Olympische Dagen waren in Valkenswaard. Dat heeft toen heel veel talent voortgebracht. Het is alleen maar goed voor de regio en voor de jeugdsport in de breedte om dit soort dingen op de kaart te zetten. Dus ik hoor graag van de gedeputeerde waarom jeugdsport hier niet onder het provinciale beleid zou kunnen vallen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde krijgt het woord niet meer. Dat is nu eenmaal zo in deze procedure. Maar misschien krijgt hij op een ander moment nog wel het woord. Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Blijkbaar is echt iedereen enthousiast. Je vraagt je af waarom niet iedereen al schaakt met deze wonderolie. We lezen dat het goed is voor Brainport, dat er meisjes betrokken worden, dat het Alzheimer tegengaat en dat het blijkbaar ook drie levensjaren erbij geeft. Het zijn nogal veel argumenten die in het rijtje staan die niet per se over het toernooi gaan, maar die ook gedeeltelijk gaan over de voordelen van schaken. Dat vonden we erg warrig in deze motie en we vragen ons dan ook af of het nu echt de taak is van de provincie om een kinderschaaktoernooi te organiseren en is het wel nodig, als zoveel mensen enthousiast zijn, dat de provincie dan ook daadwerkelijk dat geld geeft? Bijvoorbeeld: als we een ton geven met 839 basisscholen in Brabant, dan kunnen we elke basisschool in Brabant meer dan tien schaakborden cadeau geven en op die manier iedereen dus kennis laten maken met deze fantastische sport. Misschien is dat een betere manier om ons geld te besteden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter!

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Min of meer van de orde, voorzitter, omdat de heer Van Zelst eerder zei dat hij zich van stemming wilde onthouden. Ik weet dat we hier een heel goede schaker hebben, die waarschijnlijk aan dit toernooi mee gaat doen, of misschien niet, maar ik denk dat we er geen onduidelijkheid over moeten

laten bestaan of hij van mening is dat hier sprake is van de schijn van belangenverstrengeling. Ik vind dat we daar echt heel duidelijk in moeten zijn, ik vind dat heel belangrijk. Het kan best zijn dat het er helemaal niks mee te maken heeft, mijnheer Van Wely, en ik beschuldig u daar ook absoluut niet van-

De **voorzitter**: Uw punt is helder. Ik geef mijnheer Van Wely kort de gelegenheid om even te reageren en daarna ga ik naar de heer De Bie. Mijnheer Van Wely.

De heer **Van Wely** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter, en dank voor deze interruptie van de heer Heijmans. Ik zal me inderdaad onthouden van stemming, om sowieso een eventuele schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan. Helaas mag ik niet deelnemen aan de Jeugdschaakolympiade, maar misschien komt er in de toekomst nog een kans!

De **voorzitter**: En mijnheer Van Wely mag zich wel van stemming onthouden. Dat is precies de andere situatie. Ik ga naar mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. Denksport is onderschat, al helemaal voor de jeugd. We vinden de motie sympathiek. Eerlijk gezegd zijn wij al lang blij dat niet de verplichting wordt opgelegd om te spelen op een genderneutraal schaakbord. Dus wij zullen voorstemmen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen ook voor deze motie stemmen. Wij zijn er een groot voorstander van om de jeugd te leren kritisch te denken. De investering zit 'm wat ons betreft in de jeugd en niet in het stimuleren van de Brainportregio. Dank u wel.

De **voorzitter**: Forum voor Democratie.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Hendriks. Ik heb echter wel twee vragen aan de gedeputeerde-

De **voorzitter**: De gedeputeerde krijgt het woord niet meer. De motie is ingediend door de Partij van de Arbeid. Dan ga ik naar 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Wij als 50PLUS zijn het er helemaal mee eens. Voor u zit ook een heel fervent schaker. Ik heb ooit eens simultaan gespeeld tegen wereldkampioen Max Euwe en ik heb toen remise gespeeld, dus ik sta er helemaal achter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Misschien kunt u eens een keer met de heer Van Wely contact zoeken! Goed, ik ga naar Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Ik ben blij met de brede steun in de Staten voor deze motie, die mede namens Lokaal Brabant is ingediend, waarmee we een ruime meerderheid kunnen hebben voor dit prachtige evenement, dat jongelui aan het denken zet en een prima stimulans kan zijn om dit soort dingen te gaan doen.

De **voorzitter**: Dank u wel. ChristenUnie-SGP tot slot.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Wij gaan hierover nog even nadenken.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik nog eventjes terug naar mevrouw Van Dijk, of zij in de afronding nog iets wenst te zeggen.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Dank voor alle steun en excuses aan de heer Van Pinxteren dat ik in het vuur van het verhaal vergeten had te melden dat de motie mede door Lokaal Brabant werd ingediend. Ik wil alleen nog aan het adres van de heer Rutjens opmerken, en misschien ook een beetje op de vraag van de gedeputeerde, dat we wel jeugdbeleid hebben, maar dat dit toernooi heel breed heel veel kennis en aandacht zal vergen, en dat is eigenlijk waar ons sportbeleid over gaat, niet specifiek over jeugd. Voor mij zou het ook goed zijn om te gaan schaken, voor de concentratie en om duidelijk te zijn en na te denken over de stukken. Misschien kunnen we samen gaan schaken, dan kunnen we vragen of u een kort lesje kunt geven hoe je dit doet.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik hoor een Statenschaakclubje aankomen.

Dat gezegd hebbende, sluiten we dit onderwerp af en gaan we naar het bespreekstuk, dat gaat over de gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat.

Bespreekstukken

32/22 Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west)

De **voorzitter**: Ik geef als eerste het woord aan de heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. We gaan even terug naar het jaar 2013. Terwijl ik nog diep in de collegebanken zat, werd bij Rotterdam de Tweede Maasvlakte in gebruik genomen, abdiceerde Koningin Beatrix, werd Koning Willem-Alexander ingehuldigd en won onze eigen Ireen Wüst het EK. Het is zo lang geleden, ik kan me voorstellen dat u het al even vergeten was. Het is ook het jaar dat de bestuursovereenkomst voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat werd vastgesteld, een plan dat toen al jaren in ontwikkeling was en nu, negen jaar later, gaan we voor de derde keer als Staten het provinciaal inpassingsplan voor dit plan behandelen. Talloze debatten, Statenmededelingen en schriftelijke vragen zijn de afgelopen jaren aan dit debat vandaag voorafgegaan. Ondanks dat ik de inzet en inhoudelijke input die wij ontvangen hebben van alle sprekers zeer waardeer, wil ik daarom niet weer opnieuw het debat gaan voeren over de inhoud van dit plan. Voor de VVD-fractie geldt dat, als we het geheel bekijken, wij een goed en gedegen plan zien dat wezenlijk gaat bijdragen aan de leefbaarheid, de bereikbaarheid, de economische positie en de ecologische waarde van dit mooie stuk Brabant. De uitspraak van de Raad van State laat ook zien dat het plan op vrijwel alle onderdelen goed onderbouwd is. De aanpassingen die zijn gedaan na deze uitspraak zijn bedoeld om de puntjes op de i te zetten. Maar ondertussen wachten Waalwijk, Heusden en de regio dus al vijftien jaar totdat er een schop de grond in gaat. Die vertraging is om allerlei redenen verklaarbaar, maar begint nu wel echt te knellen en begint bovendien steeds minder uitlegbaar te worden. Ontwikkelingen op mobiliteit en woningbouw in deze gemeente zijn hard nodig, net zoals overal in Brabant, maar zijn ook afhankelijk van wat er met de GOL gebeurt.

Ik dook van de week even de geschiedenis in en zag toen dat al in 2016 onze woordvoerder opriep om vertraging te voorkomen en in 2018 om echt snel tot uitvoering over te gaan. Het doet toch wel pijn om jaren na dato die oproep opnieuw te herhalen. Wat de VVD betreft gaat de schop nu echt snel de grond in. Dat betekent ook dat we dit PIP wat ons betreft niet meer gaan aanpassen, maar gewoon gaan uitvoeren. De

Statenmededeling behorend bij de stukken van vandaag roept op dat vlak toch wat nieuwe vragen op. In de Statenmededeling wordt namelijk de indruk gewekt dat we hier als Staten nog een keer over gaan vergaderen en nog een keer over gaan besluiten in een zogenaamd 'go- / no go-moment'. Tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst is het hier ook al even over gegaan. Mijn vraag is eigenlijk: is dat 'go- / no go-moment' waar het in de Statenmededeling over gaat niet een wassen neus? Immers, het PIP dat er straks ligt gaat ook naar de Raad van State en als dit onherroepelijk wordt verklaard, kan het ook zomaar weer worden aangepast. Dat gaf de gedeputeerde ook aan in de oordeelsvormende bijeenkomst. We kunnen dan alleen nog maar bepalen of we het helemaal wel gaan doen, of helemaal niet, maar we kunnen niet meer gaan shoppen in deelprojecten. Wat de VVD-fractie betreft maken we vandaag al de keuze om groen licht te geven en gaan we, als de Staten vandaag instemmen met het PIP, dit gewoon lekker uitvoeren. Graag een reactie van de gedeputeerde daarop.

Dit wil overigens niet zeggen dat we daarmee vandaag ook een blanco cheque afgeven aan de gedeputeerde om de plannen te gaan realiseren koste wat het kost. Integendeel. De oplopende kosten, volgens sommigen zelfs het dubbele van het oorspronkelijke bedrag, baren de VVD-fractie grote zorgen, niet alleen omdat wij ons afvragen of gemeenten het wel volledig kunnen dragen, maar ook omdat onze eigen financiële situatie niet alles meer toestaat. Het zal betekenen dat er nog meer geld bij moet en daar gaan wij als Staten natuurlijk wel over. Voor de VVD geldt het principe dat we moeten afmaken waarmee we begonnen zijn, maar als we hier voor de GOL middelen voor vrijspelen, dan ook voor andere projecten waaraan we ons gecommiteerd hebben. Graag een reactie van de gedeputeerde hierop.

Verder gaat de VVD-fractie ervan uit dat gedeputeerde Ronnes in de uitvoeringsscenario's die we nog krijgen alles op alles gaat zetten om de kosten in de uitvoering zoveel mogelijk te beperken. Graag een reactie van de gedeputeerde hierop. Ik ben benieuwd welke besparingsmogelijkheden hij nu al ziet.

Tot slot nog even over deze gebiedsgerichte manier van werken. Op zich vinden wij het hartstikke mooi al dat integrale, maar de praktijk is dat een aantal hele belangrijke projecten nu al een hele tijd wachten op uitvoering, omdat de GOL vertraging oploopt. De spanning tussen het individuele belang en het maatschappelijke belang is hiermee echt te groot, bijvoorbeeld op het gebied van waterveiligheid. Als VVD-fractie staan wij voor een veilig Brabant, dus ook voor waterveiligheid, maar als we naar de GOL kijken hebben we toch het gevoel dat op het gebied van waterveiligheid bij Den Bosch een beetje gegokt is. Het kan niet zo zijn dat de waterveiligheid van Den Bosch op het spel komt te staan vanwege bezwaren op een heel ander terrein in een heel ander gebied. Tijdens een eerdere bijeenkomst heb ik hier ook al wat over gezegd, maar mij is nog niet helemaal duidelijk wat we hier nou precies van geleerd hebben en wat we in het vervolg anders gaan doen. Kunnen we dit soort belangrijke projecten eerder uit een gebiedsgericht plan halen en op een andere manier organiseren, zodat de uitvoering sneller kan gebeuren en, zo ja, waarom is dat hier niet gebeurd? Als VVD hebben we hier al veel vaker toe opgeroepen en ik ben ervan overtuigd dat, als we dat gedaan hadden, een aantal van deze belangrijke projecten ook al gewoon gerealiseerd waren geweest.

Tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Leeger heeft het woord.

Mevrouw **Leeger** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Voor ons ligt het Statenvoorstel dat het gewijzigd vaststellen van het provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Langstraat behelst, kortweg GOL. Na decennialang met elkaar in gesprek te zijn geweest, ligt er een door Provinciale Staten vastgesteld plan waarmee aan de slag gegaan kan worden. Een perfect plan, een ideale situatie waarmee iedereen het eens is, bestaat helaas niet. Dit bleek ook al uit de bijdragen van de insprekers tijdens de themabijeenkomst en uit een aantal e-mailberichten dat we hebben mogen ontvangen. Toch hebben we het vandaag niet over het inpassingsplan 'an sich'. Dat is immers al vastgesteld door uw Staten. We hebben het over een aanpassing van het inpassingsplan. Er bleek een aanpassing nodig vanwege de tussenuitspraak van de Raad van State in het kader van een twintigtal

ingestelde beroepen. De Raad van State richt zich in zijn uitspraak nu op de stikstofaspecten van de GOL. De rest van de GOL is overleefd gebleven. Het nu voorliggende voorstel richt zich dan ook op die punten die volgens de Raad van State aanpassing behoeven en dus niet op de inhoudelijke aspecten van de GOL. Uit de stukken valt af te leiden dat aan alle van de Raad van State aangegeven punten invulling is gegeven. In de themabijeenkomst werd door de gedeputeerde aangegeven dat verwacht werd dat met de aanpassingen voldaan zou worden aan de Raad van State-uitspraak, maar dat er geen garanties kunnen worden gegeven. Wij willen GS dan ook verzoeken ons gedegen op de hoogte te houden van de gang van zaken hieromtrent. We vernemen ook graag op welke termijn daadwerkelijk met de uitvoering van het plan gestart kan worden.

De geraamde kosten van het plan zijn in de loop der tijd flink gestegen, onder andere door de gebeurtenissen op wereldtoneel, en dat baart ons ook wel zorgen. Kostenramingen lijken tegenwoordig dagkoersen te zijn geworden en dit knaagt potentieel aan de realisatiemogelijkheden van dit plan. Hoe stellen we ons daartegen teweer?

Eenzelfde risico brengt de stikstofregulering met zich mee. Ook deze is nogal aan verandering onderhevig. Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen van invloed zijn op de uitvoering van het inpassingsplan. In hoeverre is het inpassingsplan robuust genoeg om hiertegen bestand te zijn?

Onteigening is een instrument dat wij als fractie met grote aandacht volgen. Voor het CDA staat voorop dat het instrument onteigening niet nodig zou moeten zijn. In gesprek met grondeigenaren zou in principe altijd tot vrijwillige oplossingen gekomen moeten worden. Alleen in uiterste nood en met de juiste onderbouwing zou hiervan afgeweken kunnen worden. Het doet ons dan ook deugd dat de gedeputeerde ons in de themabijeenkomst verzekerde dat in de voorliggende gevallen gestreefd wordt naar minnelijke overeenstemming.

Voorzitter. Ofschoon we het hier hebben over het gewijzigd vaststellen van het provinciaal inpassingsplan en niet over de inhoudelijke aspecten van de GOL, zijn de zorgen en bedenkingen van de omwonenden te begrijpen. Ziet de gedeputeerde nog mogelijkheden om tegemoet te komen aan de zorgen van betrokkenen en hen te betrekken bij de uitvoering van het plan?

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, een heel mooi verhaal van het CDA over onteigening. U zegt: het mag bij ons alleen in uiterste nood. Maar kunt u mij dan uitleggen wat in dit geval de noodzaak is om te onteigenen?

Mevrouw **Leeger** (CDA): Ik denk dat de uiterste nood van geval tot geval verschilt. Wat wij ermee bedoelen, is dat het niet het meest voor de hand liggende instrument is, dat alleen als het niet anders kan toegepast zal worden.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Oké, dus alleen als het niet anders kan wilt u het inzetten, maar de reden om het in te zetten interesseert u eigenlijk helemaal niet. Daar hoeft geen noodzaak voor te zijn. Zolang het maar niet anders kan mag er onteigend worden van het CDA. Dus we gaan eerst een vriendelijk gesprekje doen, vervolgens een minder vriendelijk gesprekje en daarna maakt het niet uit dat er onteigend wordt om een stukje natuurherstel, of iets anders links gefröbel wat jullie willen. Dat is dus geen noodzaak voor jullie?

Mevrouw **Leeger** (CDA): Dat zijn uw woorden, mijnheer Boon. U legt heel erg een verband dat ik niet zie. Wij staan ervoor om op een fatsoenlijke manier met mensen om te gaan. U maakt er een heel wollig verhaal van over natuurgefröbel en weet-ik-wat. Dat doet hier helemaal niet ter zake. Ik vraag gewoon aandacht

voor het netjes omgaan met burgers, bedrijven en ondernemers. Daar staan wij als fractie voor en dat is het punt dat ik wilde maken.
Daar wil ik het graag bij laten.

De **voorzitter**: De heer Boon tot slot.

De heer **Boon** (PVV): Zou u één keer kort kunnen uitleggen waarom in dit geval mensen onteigend moeten worden? Ik zie geen noodzaak, ik zie helemaal niks waarom mensen onteigend moeten worden, behalve het drammen van uw agenda die doorgedrukt moet worden. Kunt u nu de mensen aankijken en kort uitleggen waarom het CDA het belangrijk vindt dat er nu onteigend wordt?

Mevrouw **Leeger** (CDA): Dat zijn uw woorden, mijnheer. Ik ben hier klaar mee.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar mevrouw Arts van de SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Het voorstel dat we vandaag bespreken, een herzien inpassingsplan voor GOL-west en -oost en de bijbehorende onteigeningsbesluiten, is voor mijn fractie, zoals ik in de themavergadering al zei, een plan met positieve en negatieve onderdelen. Maar vandaag krijgen we het plan als één geheel aangeboden. Eigenlijk is die dubbele mening ten aanzien van het plan sinds de inspraakreacties deze keer alleen maar groter geworden. Doordat de Raad van State een aanvulling op onderdelen van het plan vraagt, krijgen insprekers en wij de kans om opnieuw te benadrukken waar het plan de beoogde doelen mogelijk niet gaat halen.

Als wij de diverse doelen langslopen, vindt de SP de hoogwaterbescherming Den Bosch een prima onderdeel, dat liefst zo snel mogelijk moet worden uitgevoerd. Het onderdeel natuur met de bijbehorende natuurcompensatie wordt door ons grotendeels positief beoordeeld, hoewel de plannen voor de Baardwijkse Overlaat en de spoorbrug ons niet overtuigen en met voortschrijdend inzicht hoogstwaarschijnlijk beter kunnen. De grootste bedenkingen hebben wij bij het onderdeel verkeer. De aanpassingen aan de A59 mogen dan voor een groot deel efficiënt lijken, als er vervolgens in de aansluitingen op de A59 geen goede keuzes gemaakt worden, bereik je het beoogde doel niet, en zeker niet als de aanpassingen bij de A59 elders voor grote nieuwe problemen zorgen. Dan verspil je alleen maar geld. Het bekende waterbedprobleem.

Voorzitter. Boven het GOL-plan hangt nog steeds het zwaard van Damocles, nee: niet één zwaard, wel drie. Ten eerste het stikstofzwaard, ons allen welbekend. De juridische houdbaarheid van de berekeningen is nog steeds niet zeker. Ten tweede: krijgen wij de benodigde nieuwe vergunning-Wet natuurbescherming wel? En als laatste, en zeker niet onbelangrijk zwaard: hoe gaat het financieel allemaal uitpakken, niet alleen voor ons als provincie, maar vooral ook voor de gemeentes Waalwijk en Heusden, zeker als de kosten van het project nog verder oplopen, wat zeer waarschijnlijk is? Want als de gemeentes niet voldoende geld hebben om het onderliggende wegennet in samenspraak met de bewoners adequaat aan te pakken, zakt het onderdeel verkeer wat ons betreft totaal door z'n hoeven.

Kortom, kunnen Gedeputeerde Staten zo snel mogelijk met een financieel totaalplaatje komen, waar een voorstel bij ligt met afzonderlijke deelprojecten en bijbehorende financiën? De VVD-fractie heeft het daar ook al over gehad: het beruchte 'go- / no go-moment'. Wij hebben dat in de themavergadering opgevat als een mogelijkheid om per deelproject eventueel nog wat te kiezen. Het is voor mijn fractie heel belangrijk om te weten of het inderdaad die mogelijkheid in zich heeft, om te zeggen van: nou, de hoogwaterbescherming meteen vol gas erop, en de andere onderdelen, oké, daar kijken we nog even naar. De VVD zit ook in dezelfde spagaat, want die zegt "wij geven die blanco cheque toch maar niet". Dus wij zitten als Staten in een heel moeilijk parket in dit verhaal, en dat maakt ook dat we er iedere keer opnieuw over gaan beginnen. Dus wij roepen dit over onszelf af, doordat er geen duidelijkheid is over hoe het straks verder moet als het

veel te duur blijkt te zijn. Ik hoop dat de gedeputeerde daar verder duidelijkheid over wil geven, want het is voor mijn fractie heel belangrijk voor de vraag of wij wel of niet instemmen met dit verhaal. Verder willen wij nogmaals de verzekering dat er, gezien alle onzekerheden, geen onomkeerbare stappen gezet worden totdat alles vaststaat, en dat gaat met name over de onteigeningen. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Arts. Mevrouw Sjouw heeft het woord, voor D66.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Voorzitter. Voor ons ligt het besluit tot het gewijzigd vaststellen van het integrale inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, oftewel het PIP GOL. In mijn vorige periode al en door de VVD is ook al gerefereerd aan de lange duur van dit traject: in juli 2020 hebben we als Staten het vorige PIP GOL vastgesteld. Dat heeft geleid tot een aantal bezwaren en een uitspraak van de Raad van State. Vele bezwaren zijn ongegrond verklaard, maar drie, met name stikstofbezwaren zijn gegrond verklaard en moesten gerepareerd worden. Nu wordt gevraagd een besluit te nemen op de reparatie van de drie voorstellen. De eerdere voorstellen in dit traject hebben wij als fractie gesteund. Deze reparatie zullen wij ook steunen, omdat wij de gestelde doelen in het kader van natuur, leefbaarheid en waterbeheersing rond Den Bosch en omgeving van harte steunen. Met de reparatie, en daarmee de goedkeuring van de Raad van State, zou eind dit jaar overgegaan kunnen worden tot de volgende stap in het proces. Aan dit vervolg kleven, zoals mijn voorgangers al hebben geduid, een heel aantal onzekerheden, met name de eerste, de problematiek rond stikstof: of het inderdaad leidt tot een gegrondverklaring, een positieve uitspraak van de Raad van State. Maar daarna komen er ook nog een heel aantal problemen in de toekomst. Met name naar de kosten van het gehele plan zullen we echt nog heel goed moeten kijken. We zien de hele dag door eigenlijk kostenstijgingen om ons heen en ook in dit traject speelt dat een grote rol.

Het is een integraal plan en een integraal plan heeft een heel aantal voordelen, dat we namelijk alles in z'n totaliteit kunnen gaan bezien. Alleen, op het moment dat de kosten gaan stijgen en het onbetaalbaar wordt, zullen we keuzes moeten maken, en dan wordt het lastig, want hoe maken we die afweging?

De gedeputeerde heeft gesteld dat wij eind dit jaar, bij de volgende stap, een financieel overzicht zullen krijgen met scenario's. Daarbij willen wij de gedeputeerde wel vragen om in die scenario's ook duidelijkheid en helderheid te verschaffen over wat de consequenties daarvan zijn, in financieel opzicht, maar ook qua planning. We hebben al eerder begrepen dat dit een langdurig traject is en uiteindelijk moet er natuurlijk wel wat gebeuren. Dus ook het tijdstip en de consequenties moeten voor ons helder worden. Als we die stap hebben genomen, moeten we verder naar een uitvoeringsplan en daarbij zullen, naar ik heb begrepen, de betrokkenen nog beter gehoord worden. Ook doen we dit plan niet alleen. Er zijn ook andere overheden bij betrokken en ook zij zullen hierin nog besluiten moeten nemen. Graag hoor ik van de gedeputeerde hoe we dat allemaal aan elkaar gaan verbinden en wat de consequenties zijn als dat niet op de juiste manier gebeurt.

Kortom, er moet nog heel veel gebeuren. Het geeft ons eigenlijk geen zonnig beeld van de hele situatie en de goede afloop. Dus de vraag aan de gedeputeerde is om hierin voor ons een wat beter beeld te vormen, zodat wij meer kunnen hopen op een goede uitkomst.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter, en ook dank aan de insprekers die digitaal een bijdrage hebben gestuurd. Overigens vind ik wel, maar daar moeten we het later maar eens over hebben, dat we de insprekers weer in de Statenzaal zouden moeten kunnen verwelkomen bij dit soort bijeenkomsten. In het verleden, vóór corona, was dat goed gebruik en ik denk dat we dat in de toekomst ook weer moeten gaan doen.

Voorzitter, dan het voorstel. De rechter heeft geoordeeld dat voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat de stikstofcompensatie nog niet voldoende was. Dat was te verwachten en ook in 2020 in het debat ingebracht door GroenLinks en ChristenUnie-SGP. Er lag namelijk al een advies van de commissie-Hordijk dat stikstofneerslag enkel compenseren tot en met vijf kilometer niet voldoende is. De uitspraak van de rechter op dit punt was daarmee naar de mening van GroenLinks te verwachten. Het compenseren van de stikstofuitstoot moet gedegen plaatsvinden voor behoud van de natuur. In het voorliggende voorstel worden nu extra maatregelen getroffen om de stikstofuitstoot te compenseren, dit door uitkoop van enkele bedrijven en een wegafsluiting. Tevens is verder dan vijftientig kilometer gekeken en daaruit blijkt dat er geen extra stikstofneerslag is. Dat is verstandig naar de mening van GroenLinks. Het Kabinet heeft immers wel besloten dat de provincies moeten compenseren tot en met vijftientig kilometer van de bron, maar dit is nog niet juridisch getoetst en ligt nu voor in rechtszaken.

GroenLinks heeft in de themabijeenkomst van enkele weken geleden ook aandacht gevraagd voor het uiterste puntje van de Loonse en Drunense Duinen, waar op een derde van hectaren nog een kleine toename van stikstofneerslag is. In de natuurbeoordeling voor Natura 2000-gebieden, met een duur woord ook wel 'passende beoordeling' genoemd, wordt onderbouwd dat het totale gebied erop vooruit gaat, aangezien verder overal sprake is van een daling van de stikstofuitstoot. De gedeputeerde gaf in antwoord op vragen van GroenLinks heel eerlijk aan dat dat eigenlijk door de rechter moet worden getoetst.

In het Statenvoorstel is ook duidelijkheid gegeven over natuurcompensatie. Uiterlijk binnen twee jaar moet dit zijn afgerond. Mijn GroenLinks-ambitie is om natuurcompensatie zo snel als mogelijk te realiseren. Graag een bevestiging daarop.

GroenLinks is daarnaast tevreden dat de provincie ook kijkt naar meer bomen en bosschages binnen of nabij het gebied, zoals het buitengebied van Vlijmen. Worden hierbij omwonenden betrokken en, zo ja, op welke wijze. Tegelijkertijd heeft GroenLinks tijdens werkbezoeken in het gebied onrust ervaren over het kappen van bomen en bosschages, bijvoorbeeld omdat er meer moet worden gekapt dan aanvankelijk is gecommuniceerd, of dat nog niet duidelijk is wat behouden kan blijven. Ook wordt terughoudend, of soms onduidelijk, gereageerd op suggesties van omwonenden. Inwoners weten daarnaast vaak niet waar de informatie wordt gepubliceerd en bij wie ze moeten aankloppen. Dat is zorgelijk, omdat het project een grote impact kan hebben op de directe leefomgeving van mensen. Groen in de omgeving is belangrijk en als dit echt niet kan blijven, dient dat navolgbaar te zijn en duidelijk te worden gecommuniceerd en gecompenseerd. Kan de gedeputeerde ervoor zorgen dat dit de komende tijd wordt verbeterd? Graag een reactie.

Tot slot de financiële situatie, waarover het al meerdere keren is gegaan. In het Statenvoorstel is aangegeven dat de plannen duurder worden, onder andere door het eerdere uitstel, aanpassing van de plannen en door de oorlog in Oekraïne. GS willen Provinciale Staten verschillende scenario's voorleggen. We hebben het er ook in de themabijeenkomst uitgebreid met elkaar over gehad. Mijn aanvullende vraag op dit punt is nog: wordt dit ook in samenspraak gedaan met de gemeenten en het waterschap? Graag een reactie.

Tot zover mijn vragen in eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Ludwig. De heer Boon heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): Dank u, voorzitter, voor het woord. Ik kan het vandaag heel kort houden. De PVV was tegen de GOL en de PVV blijft tegen de GOL. De PVV was tegen het onteigenen van boeren en de PVV blijft tegen het onteigenen van boeren. Dit project-GOL is een project geworden waar kartelbestuurders met oogkleppen op hun gang gaan. Er wordt geen enkele rekening gehouden met de belangen van burgers en boeren. Alles moet wijken voor hun volgende kartelbaantje. Maar ik waarschuw u. Het tij is aan het keren. Burgers zijn klaar met deze kartelpolitici en hun valse beloften. Brabanders verdienen eerlijke politici die wel rekening houden met hun belangen. Aankomende maart zullen de burgers met u afrekenen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is een langlopend traject, dat bleek ook tijdens de themabijeenkomst, waarin wij het er met z'n allen over hebben gehad. We gaan naar de laatste stappen voordat we eindelijk naar de uitvoering van het geheel kunnen. De gedeputeerde gaf in de bijeenkomst ook aan dat alle partijen naar de eindstreep willen. We zijn erg blij dat u in samenwerking met omwonenden en bewoners het extra groen gaat invullen. U gaf aan dat u voor het maximaal haalbare gaat. Meer kunnen we ook niet vragen, dus daar zijn we heel blij mee. Blij zijn we ook dat in de toekomstige PIP's de realisatie en instandhouding van natuurcompensatie beter worden vastgelegd. Maar ja, toen vroeg ik me af: hoeveel PIP's krijgen we nog voor de Omgevingswet en gaat u dat ook in de andere omgevingsplannen een omgevingsvisies vastleggen?

Tot slot. We hebben er al heel veel over gesproken en ik ga niet alles herhalen. De uitspraak van de Raad van State is het moment dat we het Statenvoorstel gaan krijgen met alle keuzes die we moeten maken: het 'go- / no go-moment' en het financiële overzicht, zoals mevrouw Sjouw al aangaf, van de consequenties en de planningen. Dat komt eind van het jaar en we hopen dat u die belofte nog steeds kunt waarmaken. We zijn heel benieuwd hoe u de uitvoering gaat vertalen en hoe u daar ook allerlei personen en partijen in meeneemt. Want ja, ik zat bij een aantal sprekers te denken: dit is echt een breistukje met de meest ingewikkelde steken. Ik hoop dat u met breien, insteken en overhalen mooie dingen kunt maken. Het is gewoon een langlopend traject en we hebben er in essentie al over besloten, nu nog de laatste loodjes.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Dijk. Ik geef de heer Duijs het woord.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. De Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat bevat een aantal goede aspecten, vinden wij. Het is positief dat er in de GOL 'an sich' aandacht is voor het voorkomen van hoogwater en dat de betreffende dorpen worden ontlast van grote hoeveelheden verkeer. Maar dat ligt vandaag niet voor. Ondanks de vastgestelde inpassingsplannen uit 2018 mogen we ons opnieuw buigen over de GOL. Het begint langzamerhand dan ook een typisch hoofdpijndossier te worden. Zodra er plannen zijn, of het nu toekomstplannen van agrarische bedrijven of bouwplannen betreft, schieten we collectief in een stikstofkramp. Dat zorgt ervoor dat momenteel extra maatregelen moeten worden genomen en deze breder geformuleerd dienen te worden. Ondanks de genomen maatregelen lopen we het risico dat het plan opnieuw wordt afgeschoten, want het rekenmodel zou nog niet eerder juridisch getoetst zijn aan Europese wetgeving. Dus ondanks nieuwe rekenmodellen, de 25 km-afstandsgrens, onteigeningen, mitigerende maatregelen, natuurcompensatie, extern salderen, het intrekken van vergunningen en alle miljoenen euro's extra die dat alles met zich meebrengt, is het risico aannemelijk dat het plan wederom stil komt te liggen.

Voorzitter, waar zijn wij nou helemaal mee bezig? De omgang met gebiedsontwikkelingen als de GOL is dan ook exemplarisch voor datgene wat er momenteel mis gaat in dit land. Letterlijk alles loopt vast. Niet alleen de toekomstplannen van onze boeren zijn in gevaar, maar ook die van u en mij. Nederland staat nagenoeg stil. Om deze impasse te doorbreken, is moed nodig. Noem het burgerlijke ongehoorzaamheid, maar doe wat nodig is. Maar gedeputeerde Lemkes weigert tot op de dag van vandaag om het aantal Natura 2000-gebieden in Den Haag ter discussie te stellen, om op die manier iets te doen aan de verstikkende stikstofregels waarmee Brabant nu te kampen heeft. Van dit bestuur zul je het als boer en burger maar moeten hebben.

Tot slot, voorzitter. Wat betreft de gebiedsontwikkeling zien we nog een aantal percelen die nog niet zijn overgegaan. Kan de gedeputeerde aangeven om hoeveel percelen het gaat en welke verwachting de gedeputeerde heeft qua overeenstemming?

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. U wordt geïnterrupteerd door de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik vind dit een prachtige inbreng en ik kan me er grotendeels in vinden, maar kunt u ook uitleggen waarom partijen hier toch per se die plannen willen doordrukken, tegen beter weten in? Waar komt dat vandaan? Heeft u daar een verklaring voor? Want ik kan die niet vinden.

De **voorzitter**: Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Welke plannen bedoelt u precies, de stikstofplannen?

De heer **Boon** (PVV): Onder andere, ja, en de bijbehorende onteigeningen-

De **voorzitter**: Laten we ons wel houden aan het onderwerp waar het over gaat.

De heer **Boon** (PVV): Het gaat over dit onderwerp. Waarom willen partijen hier, bepaalde liberale partijen, die zich vroeger zelfs boerenpartij noemden, die stikstofmaatregelen per se doordrukken? Waar komt dat vandaan? Want ieder normaal mens die gewoon logisch nadenkt ziet dat dit een doodlopende weg is, zoals u aangaf. Maar waarom willen deze partijen dit toch doordrammen?

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, voorzitter, daar kan ik best even op reageren. Het is een uitstekende vraag, maar die zouden we eigenlijk aan die partijen moeten stellen, want ik kan ook niet in die hoofden kijken. Maar dank voor de vraag.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga mevrouw Vlasveld het woord geven.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Dit prestigeproject loopt nu al jaren. Keer op keer moeten nieuwe besluiten worden genomen, telkens omdat waarschuwingen in de wind zijn geslagen. Keer op keer steken we er meer geld in, zonder te weten wanneer het eindbedrag is bereikt. Sowieso nemen we vandaag nog niet het laatste besluit. In het voorstel dat nu voorligt wordt gesproken over een 'go- / no go-moment', dat volgt nadat de Raad van State zich weer heeft gebogen over de geitenpaadjes die deze keer zijn bewandeld om dit project door de nieuwe juridische werkelijkheid heen te loodsen. Onze fractie vreest dat een deel van PS zich blind gaat staren op de verzonken kosten van de GOL en dat daarmee een no-go niet meer als een reële optie wordt gezien. Kan het college bevestigen dat verzonken kosten niet worden overgewaardeerd bij het opstellen van de scenario's? Met andere woorden: wordt het stopzetten van het proces als serieuze optie overwogen, dus zonder te veel rekening te houden met de al gemaakte kosten?

Op z'n vroegst in november komt het college met vervolgsценario's. Een van de scenario's die nu wordt voorgesteld is het gedeeltelijk uitvoeren van het project. Daarover is tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst uitgebreid gedebatteerd. Vrij veel fracties, ook vanuit de coalitie, vonden dat toen een interessante optie. Wij vinden het een positieve ontwikkeling dat we niet te veel vastklampen aan het originele plan, maar meebewegen met de realiteit. De gedeputeerde was beduidend minder enthousiast over gedeeltelijk uitvoeren en leek vooral van mening te zijn dat delen van het project zoveel verband met elkaar hebben dat het eigenlijk alles of niets is. Kan het college aangeven of serieus gekeken zal worden naar de mogelijkheid van het gedeeltelijk uitvoeren van het project en of zelfs meerdere opties, of subscenario's, van het gedeeltelijk uitvoeren kunnen worden uitgewerkt? En hoe verhouden de deelnemende gemeentes zich straks tot de scenario's? Want alle gemeenten én de provincie zullen tot één scenario moeten komen.

Wij stemmen uiteraard weer tegen deze PIP's. De ecologische elementen, zoals goede evz's, moeten we als provincie sowieso realiseren, ook zonder dit project. De waterveiligheidselementen, zoals het waterbergingsgebied, kunnen wat ons betreft ook buiten het geheel van de GOL om gerealiseerd worden. De asfaltspaghetti door de Baardwijkse Overlaat is wat ons betreft een grote stap achteruit. Ook de afbraak

van de spoorbrug met cultuurhistorische en ecologische waarden zou wat ons betreft uit de plannen geschrapt moeten worden. Wat ons betreft komt er liever eerder dan later een 'go- / no go-moment'. Wij kijken uit naar de scenario's, met name de scenario's die gaan over het gedeeltelijk uitvoeren van het project. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Ik schors de vergadering voor een kwartier, want ik heb een dringend telefoontje en u wilt vast ook wel even de benen strekken.

Schorsing (14.58-15.18)

De **voorzitter**: Beste mensen, we gaan door. Ik wil jullie vragen allemaal plaats te nemen. De heer Van den Oetelaar heeft het woord.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Eigendom is heilig, altijd. Onteigening is diefstal, altijd. Onteigening is ook onnodig, altijd. Een mooie en goede natuur is erg belangrijk. Natuur komt toe aan alle inwoners van Brabant. De natuur is ook creatief, creatiever dan de ambtenaren. De natuur vindt altijd haar weg en zorgt zelf dat zij in balans blijft. En het allermooiste nog: de creativiteit van de natuur kost ook niets. Forum voor Democratie staat voor een kleine overheid, een overheid die ook zo min mogelijk bezit. Bezit komt toe aan de inwoners van dit land, degenen die ook de belastingen betalen waarvan de overheid wordt betaald. Wanneer deze overheid plannetjes smeedt met het bezit van haar inwoners, zal zij met hen tot consensus moeten komen. Als dit niet lukt, zal de overheid creatiever moeten zijn, net zo creatief als de natuur. En als dat ook tot niets leidt, dan heeft zij simpelweg pech gehad en zal zij haar plannetjes bij moeten stellen. Het lijkt onschuldig, een beetje boerengrond opofferen voor een project van de provincie, maar als wij deze weg inslaan, is het misschien volgend jaar wel uw woning die ten gunste komt aan immigranten. Omdat in deze stukken ook stikstof en ariërs weer voorbijkomen, wil ik van deze gelegenheid nog even gebruikmaken om te zeggen dat het stikstofprobleem een hoax is die onze economie om zeep helpt en de staat steeds meer macht geeft. Om dit te onderbouwen, zal ik via de griffie met u een filmpje delen van stikstofexpert Jaap Hanekamp, die dit verder toelicht. Hopelijk neemt u eens de tijd om dit te bekijken, misschien komt u dan wel tot nieuwe inzichten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. We zijn in 2016 gestart, terwijl we toen nog niet wisten wat de uitspraak van de Raad van State zou zijn. Het beoogde bedrag was toen 100 miljoen euro en door een langer traject bij die Raad van State en uiteindelijk een negatieve uitspraak van die Raad van State, ging het bedrag in 2020 met 17,6 miljoen euro omhoog. En nu komt er in 2022 nog eens 10,5 miljoen euro bij door allerlei prijsstijgingen. We zitten nu dus al bijna op 130 miljoen euro, 30 procent meer dan oorspronkelijk. Hoe leggen we dat nou onze inwoners, de belastingbetalers, uit? Hoe leggen we de inwoners die op dit moment in hele moeilijke economische tijden zitten en ieder dubbeltje moeten omdraaien uit wat de overheid – en dan praat ik over provincies en gemeentes – aan het doen is met miljoenen euro's? Wie draait er nu voor op? We hebben een geweldige drive om een project door te zetten waarvan de Raad van State oordeelt dat we daarin fouten hebben gemaakt. Het NIBUD praat over 2,5 miljoen gezinnen, zeg maar ongeveer 5 miljoen mensen, die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. En vergeet niet een aantal gemeentes, waaronder Heusden, Waalwijk en Den Bosch, en ook nog het Waterschap Aa en Maas, die moeten opdraaien voor een eerder door ons allen genomen besluit. De vraag die je dan kunt stellen, is: kunnen we dat geld niet beter gebruiken op een andere manier om onze inwoners te steunen? En de vraag rijst: wat is nu wijs?

Als de Raad van State weer met een negatieve uitspraak komt, dan, zo staat in het verhaal, gaan we drie scenario's bekijken: toch doorgaan, gedeeltelijk uitvoeren, of het project helemaal stoppen. Om nu, vandaag, een juist oordeel te kunnen vormen over dit Statenvoorstel, wil 50PLUS toch de gedeputeerde vragen: wat zou het ongeveer kosten als wij vandaag zouden stoppen? Over hoeveel geld praten we dan? Overigens, en dat is een bijkomend voordeel: wanneer we nu stoppen, hoeven we ook geen inwoners meer te onteigenen.

Iets anders nog, voorzitter. Het idee van de Federatie Behoudt de Langstraatspoorbruggen om geen uitvoering te geven aan de nieuwe fietsbrug van 880 meter zou, hebben ze uitgerekend, een besparing opleveren van 14,5 miljoen euro. Voorzitter. Als besloten zou worden om toch door te gaan, is het dan niet de moeite waard om dit gedeelte te overwegen en deze suggestie van die federatie over te nemen?

50PLUS dient samen met Lokaal Brabant hierover twee moties in. De heer Van Pinxteren zal die twee moties zo uitleggen.

Voorzitter, tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers, dan geef ik het woord aan de heer Van Pinxteren van Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter, dank je wel. In tegenstelling tot wat in de themavergadering verteld werd, heeft Lokaal Brabant in 2018 tegen dit voorstel gestemd; daar wil ik heel helder en duidelijk in zijn. Dat wil niet zeggen dat wij als Lokaal Brabant niet constructief mee willen denken met het college, nu er uiteindelijk een uitspraak ligt van de Raad van State, hoe wij daarmee kunnen omgaan. Het lijkt zo simpel: drie reparaties en het plan is klaar. Echter, de omgevingsfactoren zijn door de lange duur van het planvormingsproces, de VVD wees er al op, drastisch gewijzigd. We hebben het vandaag al meerdere keren de revue horen passeren: de stikstofregels, berekeningsmethodes, enzovoort, zijn fors anders. Maar dan hebben we het ook nog eens een keer over de kostenstijging. De heer Brouwers begon er net al over: de teller staat nu op ongeveer 120-, 130 miljoen en kan doorlopen naar 180-, misschien wel 200 miljoen. En dan denken we het plan te repareren met mitigerende verkeersmaatregelen, zoals de afsluiting van de Wethouder van Buulweg in Vlijmen, in een gewijzigd plan. Echter, de afsluiting van die weg heeft grote negatieve gevolgen op gebieden die liggen buiten de plangrens, en overigens ligt de afsluiting van de Wethouder van Buulweg ook buiten de oorspronkelijke plangrens. Ik ben benieuwd wat de Raad van State hierover zal denken, want inspraak hierover heeft niet plaatsgevonden en niemand heeft ook zijn zienswijze kunnen geven, want dit is nu nieuw en ligt buiten de oorspronkelijke plangrens.

De discussie die maatschappelijk ook al loopt ten aanzien van de Langstraatspoorlijnen over de afgraving van 335 meter spoordijk, met vernietiging van niet alleen een hoeveelheid natuurwaarden, maar ook van een aantal cultuurhistorische waarden, is voor ons ook een duidelijk discussiepunt.

Toenemende twijfels rond de wijze waarop de dialoog gevoerd wordt met de belanghebbenden binnen het plangebied spreken voor zich. De insprekers hebben dat de afgelopen tijd ook duidelijk kenbaar gemaakt. En dan komt er nog een punt van rechtszekerheid. Ik heb het er nog eens op nageslagen. In het verweerschrift van 19 maart 2019 heeft de provincie richting de Raad van State toegezegd dat zij geen enkel onomkeerbaar besluit zou nemen alvorens het plan onherroepelijk zou worden. Dat is later nog op allerlei manieren door de provincie bevestigd. Echter, de aanbesteding en alles wat daarmee samenhangt is wel degelijk een dergelijk besluit. Last but not least hebben we natuurlijk afgelopen 10 juni de beleidsbrieven gezien van de twee ministers. Als we het kaartje pakken, dat over het algemeen zeer ter discussie staat, zien we dat een aantal van die cirkels over dit plangebied heen liggen. Gedeputeerde, kunt u aangeven wat de impact is van de twee cirkels die over dit plangebied heen lopen? Want dat zou nog eens versterkend kunnen werken in de richting van de Raad van State om juist een pas op de plaats te maken.

Lokaal Brabant komt tot één conclusie: waar zijn we in godsnaam mee bezig? Voorzitter. Wordt het niet eens tijd een time out te nemen en eerst eens duidelijkheid te scheppen in deze chaos, voordat we verder gaan met het verbranden van vele miljoenen aan publiek geld, aan het bijstellen van de plannen,

gerechtelijke procedures, onteigenen en aankopen van stikstofrechten, een doorlopende kostenclaim van de aannemer, want die gaat nog steeds door? Lokaal Brabant begrijpt de ingeslagen weg van het college, maar zou toch graag zien dat het college langzamerhand ook eens na gaat denken over de vraag of het misschien op het verkeerde spoor zit en een alternatief aan ons gaat voorleggen.

In de themavergadering is gezegd dat misschien meerdere scenario's aan de orde zouden kunnen komen in het kader van go / no go. Ja, natuurlijk, gedeputeerde: u moet terugkomen naar de Staten. Dat kan niet anders, want u hebt extra budget nodig. Daarom dient Lokaal Brabant samen met 50PLUS en ChristenUnie-SGP een tweetal moties in. In de meest vergaande motie roepen we het college van GS op alvorens aan PS een definitief uitvoeringsplan en de daaraan te voteren budgetten voor te leggen, met PS in gesprek te gaan over de diverse uitvoeringsprojecten. Hierbij dienen wenselijkheid, haalbaarheid, realisme, betaalbaarheid, prioritering van de uitvoering, alternatieve scenario's en de effecten in en buiten het gebied belangrijke gesprekspunten te zijn. De tweede motie is meer gericht op de Halvezolenlijn, waar we al eerder over gesproken hebben. Daarin roepen we het college op het plan om een deel van de spoordijk af te graven en daarmee belangrijke natuur en cultureel erfgoed te vernietigen en deze te vervangen door een moderne betonnen fietsbrug, te schrappen en te zoeken naar alternatieve oplossingen voor de realisatie van het snelfietspad. Want, voorzitter, het betreft hier slechts een breedte van 50 centimeter die je tekort zou komen in het snelfietspad. Daar moeten wij toch geen 14,5 miljoen euro aan maatschappelijk geld, publiek geld, aan uitgeven.

Voorzitter, tot zover. Dit is de inbreng in eerste termijn van Lokaal Brabant.

Motie M87-2022: Heroriëntatie op plannen en uitvoering van GOL

"Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 15 juli 2022, behandelend 'Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west);

constaterende dat:

- door de lange looptijd van de planvorming diverse van invloed zijnde externe factoren, zoals het stikstofbeleid, drastisch gewijzigd zijn;
- er sprake is van zeer sterk uit de hand lopende kostenbegrotingen voor de uitvoering van alle in het plan opgenomen maatregelen;
- er in de gewijzigde plannen mitigerende verkeersmaatregelen opgenomen zijn die grote onvoorziene negatieve verkeershinder en verkeersdruk opleveren buiten de plangrenzen;
- er discussie is rond nut en noodzaak van het afgraven van circa 335 meter spoordijk en vernietiging van veel natuurwaarden en cultureel erfgoed;
- er veel onduidelijkheid is bij de inwoners van het plangebied over de uit te voeren projecten en de effecten daarvan;
- door de al aanbestede werken de provincie haar toezegging in haar verweerschrift aan de RvS op 19 maart 2019, 'geen onomkeerbare besluiten te nemen tot het plan GOL onherroepelijk is', niet nagekomen is;
- op vrijdag 10 juni 2022 het kabinet voorgenomen aanvullend stikstofbeleid naar buiten gebracht heeft, wat mogelijk ook doorwerking en effecten gaat hebben op de voorgenomen maatregelen in het GOL-gebied;

overwegende dat:

- de voorliggende plannen en de daaronder liggende aannames, kostenbegrotingen en diverse projecten door gewijzigde omstandigheden en inzichten aan herziening toe zijn;

roepen het college van GS op:

- alvorens aan PS een definitief uitvoeringsplan en de daaraan te voteren budgetten voor te leggen met PS in gesprek te gaan over de diverse uitvoeringsprojecten. Hierbij dienen wenselijkheid, haalbaarheid, realisme, betaalbaarheid, prioritering uitvoering, alternatieve scenario's en de effecten in en buiten het gebied belangrijke gesprekspunten te zijn;

en gaan over tot de orde van de dag."

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant
Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP
Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

Motie M88-2022: Niet afgraven Halvezolenlijntje

"Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 15 juli 2022, behandelend 'Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west); constaterende dat:

- door de lange looptijd van de planvorming diverse van invloed zijnde externe factoren, zoals het stikstofbeleid, drastisch gewijzigd zijn;
- er sprake is van zeer sterk uit de hand lopende kostenbegrotingen voor de uitvoering van alle in het plan opgenomen maatregelen;
- er in de gewijzigde plannen mitigerende verkeersmaatregelen opgenomen zijn die grote onvoorziene negatieve verkeershinder en verkeersdruk opleveren buiten de plangrenzen;
- er discussie is rond nut en noodzaak van het afgraven van circa 335 meter, spoordijk en vernietiging van veel natuurwaarden en cultureel erfgoed;
- er veel onduidelijkheid is bij de inwoners van het plangebied over de uit te voeren projecten en de effecten daarvan;
- door de al aanbestede werken de provincie haar toezegging in haar verweerschrift aan de RvS op 19 maart 2019, 'geen onomkeerbare besluiten te nemen tot het plan GOL onherroepelijk is', niet nagekomen is;
- op vrijdag 10 juni 2022 het kabinet voorgenomen aanvullend stikstofbeleid naar buiten gebracht heeft, wat mogelijk ook doorwerking en effecten gaat hebben op de voorgenomen maatregelen in het GOL-gebied;

overwegende dat:

- de voorliggende plannen en de daaronder liggende aannames, kostenbegrotingen en diverse projecten door gewijzigde omstandigheden en inzichten aan herziening toe zijn;
- het laten vervallen van het project snelfietspad Halvezolenlijntje en de daaraan verbonden afgraving van de 335 meter spoordijk en vernietiging van veel natuur en cultureel erfgoed, een kostenbesparing van naar verwachting 14.000.000 euro kan opleveren;

roepen het college van GS op:

- het plan om een deel van de spoordijk af te graven en daarmee belangrijke natuur en cultureel erfgoed te vernietigen en deze te vervangen door een moderne betonnen fietsbrug te schrappen en te zoeken naar alternatieve oplossingen voor de realisatie van het snelfietspad;

en gaan over tot de orde van de dag."

Wil van Pinxteren, Lokaal Brabant
Henk van Zelst, ChristenUnie-SGP
Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Zelst, ChristenUnie-SGP.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Er is al veel gezegd hierover. Voor ons liggen twee stukken: gewijzigd vaststellen van het PIP, Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat en het voorstel ten behoeve van de onteigeningsprocedures in datzelfde gebied. U heeft inmiddels kennis kunnen nemen van de twee moties die wij samen met Lokaal Brabant en 50PLUS indienen op Statenvoorstel 33/22. U begrijpt dat wij dan ook gereserveerd staan tegenover het vaststellen van dit voorstel. Natuurlijk moeten de verkeersproblemen rondom de A59 en het omliggende gebied bij Heusden en Waalwijk aangepakt worden, maar de enorme kostenstijgingen en nog bestaande problemen in het gebied vragen om nadere inzichten en aangepaste uitvoeringsplannen. Veel natuur gaat verloren. Op de te verwijderen dijk gaan al

zo'n driehonderd bomen verloren en met de huidige stikstofproblematiek zijn bomen een kostbaar bezit. Wij zijn dan ook benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde op de ingediende moties.

Wat betreft het onteigeningsvoorstel: daar schrok ik van, vooral van de argumentatie die hieraan ten grondslag ligt. Bij de argumenten staat namelijk: "Duidelijkheid over het inzetten van onteigening biedt de duidelijkheid om minnelijke verwerving te laten slagen." Eerder bereikten mij al diverse berichten dat waar de provincie bijvoorbeeld gronden nodig heeft, de grondhouding van de provincie niet juist is richting de betrokken burgers of bedrijven. Ik heb al veel verhalen gehoord waarbij tijdens het eerste bezoek van de provincie binnen twee tot drie minuten wordt verteld "als u niet meewerkt aan deze verkoop, gaan wij over tot onteigening". Is dat nu minnelijke verwerving? De betekenis van 'minnelijke verwerving' is namelijk het op minnelijke, niet gedwongen, wijze in eigendom verkrijgen van bijvoorbeeld grond. Daar wordt hier dus niet aan voldaan. Dat kan en moet anders. Ik wil de gedeputeerde dan ook verzoeken om hierover in gesprek te gaan met de betreffende afdelingen en ervoor te zorgen dat hier een cultuuromslag plaats gaat vinden. Eigendomsrecht is een groot recht in ons land, daar dient dan ook prudent mee omgegaan te worden. Zolang er geen cultuuromslag gaat optreden op dit punt, zal de fractie van ChristenUnie-SGP dan ook tegen dit soort voorstellen stemmen, en blijven stemmen. Natuurlijk verneem ik graag of de gedeputeerde zich wil gaan inzetten om te komen tot een betere grondhouding ten aanzien van burgers en bedrijven op dit punt. Voorzitter, tot zover in eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Er is een aantal moties ingediend die de gedeputeerde nog niet kende, dus we schorsen vijf minuten.

Schorsing (15.34-15.39)

De **voorzitter**: Dames en heren. De gedeputeerde is zover en de vijf minuten zijn ook zo ongeveer voorbij, dus ik geef het woord aan de heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, een onderwerp dat we al vele malen besproken hebben; zelfs mijn voorgangers hebben er diverse malen over gesproken. Het is een langdurig proces, vanuit de VVD werd het jaartal 2013 genoemd, waarin de bestuursovereenkomst z'n oorsprong vond, dus dat betekent bijna tien jaar, en dat zijn toch wel lange trajecten, ook gezien de maatschappelijke belangen die vasthangen aan zo'n project, en die wil ik aan de voorkant even benoemen. Voor een deel zijn het economische ontwikkelingen, woningbouw, ontsluiting industrieterrein, doorstroming op de snelweg, extra natuur, de ecologische verbindingszone die versterkt wordt, en niet te vergeten de waterveiligheid. Door een aantal sprekers is de vraag gesteld of het wel verstandig is het zo complex te maken door al die dingen aan elkaar te koppelen. Nou ja, het heeft voordelen, maar het heeft zeker ook nadelen. Ik wil ook toezeggen dat wij zullen kijken hoe we richting toekomstige projecten kunnen leren van dit traject: wat zijn de risico's geweest aan de voorkant, hebben we die goed ingeschat en kunnen we daar lering uit trekken voor volgende grote projecten? Wel is het natuurlijk zo dat we op dit moment in een verandering zitten waarin je er eigenlijk niet aan ontkomt om zaken ook integraal op te pakken.

Dit gezegd hebbende, ga ik even door de hoofditems heen die u allen hebt genoemd, waarbij ik zal proberen een samenvatting te maken van de opmerkingen en de vragen die gekomen zijn. Mocht ik iets vergeten, dan hoor ik dat graag.

Allereerst het 'go- / no go-moment'. Er komt nog een moment waarop we met de finale afrekening bij u komen van het voorstel dat we hebben om de financiering te organiseren en daar hoort ook bij dat we daar de scenario's bij neerleggen. Bij een aantal sprekers proefde ik de opvatting dat die scenario's een hele lijst zouden bevatten van keuzemogelijkheden die er zijn, maar u moet zich wel realiseren dat we op dit moment in een traject zitten waarin straks een provinciaal inpassingsplan zal komen dat ook de bestemming vastlegt op het gebied waarover we het hier hebben. Daarbij komt dat al twee colleges geleden een opdracht is

verleend aan een aannemer, die al voorbereidingen heeft getroffen waarmee is voorgesorteerd op de werkzaamheden die moeten gebeuren. Dat moeten we goed in het achterhoofd meenemen bij de keuzeopties die nog komen. In de themabijeenkomst heb ik gezegd dat ik echt scherp wil kijken of er nog knoppen of keuzes in zitten waarmee je A aan de kostenkant wat kunt doen en B aan snelheid en uitvoering. Alleen, als het PIP goedgekeurd wordt door de Raad van State, zullen dat niet een heleboel keuzes zijn. Die winstwaarschuwing wil ik alvast geven.

Gevraagd is ook hoe het nu met de gemeentes zit, die immers een flink kostenplaatje hebben op het moment dat we dit allemaal doorzetten. Nou, ik kan u vertellen dat de signalen die ik vanuit de gemeentes krijg zeer duidelijk zijn. Zij willen integraal het plan zo snel mogelijk doorgevoerd hebben op het moment dat er groen licht komt vanuit de Raad van State. Dat signaal wil ik hier wel even neerleggen.

De heer Jan Frans Brouwers van 50PLUS vroeg hoe wij dit willen uitleggen aan onze burgers, onze bevolking. Ik denk ook wel eens: hoe leg ik dit uit? Maar het project heeft in z'n totaliteit een flink maatschappelijk belang: we doen het voor onze burgers, voor banen, voor wonen, voor mobiliteit, voor natuurversterking, voor wateropgaves. Dus er zijn redenen waarom je kunt verantwoorden dat zo'n traject doorgang zou moeten vinden. Dat wil ik toch even teruggeven op de vraag die u min of meer in mijn richting stelde.

Deelprojecten komen echt in beeld op het moment dat het PIP het niet zou halen. Voor een groot deel zouden we dan terug moeten naar de tekentafel en dan kom je echt op faseringen terecht en op deelprojecten. Het college zet er nog steeds op in om het als één project uit te voeren als het gaat om de grondbalans, de vergunningen en de uitvoeringsplanning, maar we kijken dan wel scherp naar de keuzes die nog te maken zijn op kostenelementen en onderdelen van het plan. Ik zie een interruptie, mevrouw de voorzitter-

De **voorzitter**: Nou- De heer Van Nuland heeft het woord, maar u hoeft niet meteen te stoppen met praten hoor als u iemand ziet komen aanlopen.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde herhaalt eigenlijk wat hij ook vertelde tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst, namelijk dat het 'go- / no go-moment' een beetje overkomt als een take it or leave it-moment: of we kunnen instemmen of we kunnen niet instemmen. Wie houden we dan eigenlijk voor de gek als wij over een aantal maanden nog een keer dit debat gaan voeren over de vraag of we dit willen, ja of nee. Is het dan niet zo dat, als we vandaag instemmen met het PIP, daarmee ook de plannen op tafel liggen om te gaan uitvoeren?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Min of meer heeft u daar gelijk in, in die zin dat, als we met deze onderbouwing het PIP goedgekeurd krijgen, ook duidelijk is dat conform het plan dat u als Staten heeft vastgesteld tot uitvoering overgegaan kan worden. Maar in relatie tot de kostenstijgingen hebben uw Staten gevraagd nog eens scherp te kijken naar waar aan knoppen gedraaid kan worden als je het hebt over die kosten. Dat willen we ook echt serieus doen, maar ik wil wel een winstwaarschuwing geven: we stellen een provinciaal inpassingsplan vast en dan kunnen we over een aantal maanden, als dat groen licht krijgt van de Raad van State, niet zeggen "nou, doe toch maar effe niet". Dat zou ook niet van betrouwbaar bestuur getuigen richting de partijen waarmee we daaraan gewerkt hebben. Overigens staan de gemeentes en de waterschappen vol achter de uitvoering van dit project.

De **voorzitter**: De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Helder. Kan de gedeputeerde dan nu alvast aangeven over welke bandbreedte we het dan hebben aan kostenbesparingen? Waarover gaan we straks een discussie voeren met elkaar? Hebben we het dan over nog 10 miljoen aan besparingsopties, 20 miljoen, of misschien maar enkele honderdduizenden euro's? Dat is wel belangrijk voor ons, om te weten waar we strakjes over besluiten en waar we nu over besluiten.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dan moet u niet denken aan tientallen miljoenen, absoluut niet. Het gaat dan echt om kleinere knopjes waar je aan kunt draaien, maar geen echt grote getallen, tenzij je besluit het project niet te doen en dat betekent dat je uitkomt bij de kosten die al gemaakt zijn. Daarover is ook een vraag gesteld. In z'n totaliteit zit dat op rond 45 miljoen, waarvan 6 miljoen Rijkswaterstaatkosten zijn en de andere kosten gedeeld moeten worden door de partners in de verhouding zoals ze bijdragen.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nou, ik denk dat dat het antwoord is, want ik wilde inderdaad vragen: als je vandaag zou stoppen, wat zijn dan de kosten? U zegt: 45 miljoen euro. Heb ik dat goed begrepen, gedeputeerde?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Om en nabij die orde van grootte.

De heer **Brouwers** (50PLUS): 45 miljoen euro?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, met inbegrip van alle voorbereidingskosten die gemaakt zijn in het traject om het PIP tot stand te laten komen en het leidingenwerk dat al gelegd is.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Oké, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat het niet veel zoden aan de dijk zal zetten als er besparingen zijn. Ik heb toch even gekeken naar die beruchte spoorlijn. Die snelfietsroute is op 29 maart 2018 hier aangevraagd voor subsidie. Er zijn totaal twee subsidies aangevraagd. De aanlegkosten bedroegen 14,5 miljoen euro, waarvan door de gedeputeerde voor mobiliteit in die tijd een toezegging is gedaan voor, zeg maar, ongeveer de helft van die kosten.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat klopt.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dat klopt. Dus als wij besparen, besparen we aan twee kanten. Als we de dijk niet afgraven, hebben we aan de ene kant 14,5 miljoen minder kosten en aan de andere kant hebben we in het budget van mevrouw Otters in één keer 6 tot 7 miljoen ruimte die ze nu tekort komt. Dus het heeft wel degelijk hele grote effecten op de begroting van de provincie. Hoe kijkt de gedeputeerde daartegen aan?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Toch even terug. De brug en het fietspad hebben te maken met de cultuurhistorische waarde die als compensatie in het plan is ingebouwd. Dat heb ik volgens mij ook al in de themabijeenkomst verteld. Daarvan heb ik ook aangegeven dat we in de scenario's echt wel willen kijken of daarvoor een alternatief te bedenken is, maar het zal heel moeilijk zijn om dat binnen de grenzen van het PIP te doen, omdat het onderdeel uitmaakt van het provinciaal inpassingsplan. Bij de kosten moet ik de techniek in, en dat zou ik na moeten kijken, maar de bedragen die u noemt zijn voor een groter deel van het traject dan waarover u het nu heeft, om dat niet door te laten gaan. Ik wil de oproep doen om niet nu uit de losse pols dit soort discussies te voeren, omdat dit een goede onderbouwing verdient en dat willen we bij de scenario-uitwerking ook nadrukkelijk goed op tafel leggen.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik heb de subsidieaanvraag erop nagekeken en het betreft die achthonderd meter. Daar gaat het om, daar hebben de kosten betrekking op. Maar je zou op enig moment ook kunnen zeggen: dit stukje snelfietspad is een gewoon fietspad over die achthonderd meter. We hebben het over achthonderd meter in een traject van Waalwijk tot Oss. Waar hebben we het met elkaar over? Gaan we meer dan veertien miljoen euro uitgeven, waarvan de helft een subsidie is rechtstreeks van de provincie?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): U wenst nu-

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes, u heeft pas het woord als u het woord krijgt, hè? Dat is dan nu.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik zal me eraan houden, voorzitter. Wat ik nogmaals wil zeggen: wat u hier doet, u pakt er een onderdeel uit, juist het onderdeel dat wij heel zorgvuldig met u willen doorlopen op het moment dat wij u dat go or no go moment voorleggen, en dan kunnen wij ook van de argumenten die u hier opvoert aangeven of ze kloppen of niet en of we daar nog wat mee kunnen. Dat is niet iets waarop we nu vooruit kunnen lopen.

De **voorzitter**: De heer Van Pinxteren tot slot.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Het mag duidelijk zijn dat het voor ons heel zwaarwegend is wat dit soort kosten zijn. Aan de andere kant biedt het ook mogelijkheden voor mevrouw Suzanne Otters om in haar begroting meer ruimte te scheppen. Evenzo is ook het hoogwaterstuk als individueel stuk te behandelen, los van het integrale plan.

De **voorzitter**: Mevrouw Suzanne wordt ook wel mevrouw Otters genoemd. De heer Ludwig heeft het woord.

De heer **Ludwig** (GL): In aanvulling op de voorgaande sprekers: wordt in het najaar wel duidelijkheid gegeven over wat wel past binnen het PIP en wat niet, zoals bijvoorbeeld een discussie over de spoordijk? Want daar kan nog niet een hard ja of nee op worden gegeven, maar ik vind het wel belangrijk dat daar duidelijkheid over komt. Dus komt in de scenario's naar voren wat nog wel kan binnen het PIP en wat niet? Want ik hoor daar niet een duidelijk antwoord op richting de heer Van Pinxteren.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat is zeker iets wat we willen aangeven en daarbij heb ik in de inleiding kenbaar willen maken dat dat niet een hele lange lijst zal zijn, omdat je binnen het PIP natuurlijk maar heel beperkt mogelijkheden hebt om aan knoppen te draaien.

Dan kom ik bij het volgende punt, voorzitter, en dat ging om de onteigening. Overigens mag pas onteigend worden op het moment dat er een onherroepelijk PIP is, dus het gaat erom dat er ook echt wel een onherroepelijk provinciaal inpassingsplan ligt. Op dit moment hebben we van datgene wat verworven moet worden 95 procent minnelijk verworven. De vraag was met hoeveel personen we nog in onderhandeling zijn. Dat gaat over vijf percelen en de inzet is om dat ook minnelijk te bewerkstelligen. Maar het traject waartoe we vandaag besluiten is ook bedoeld om te zorgen dat we daarmee niet verder in de vertraging komen. En dan toch even terugkomend op het punt van onteigening: het is niet een instrument dat zomaar op tafel wordt gelegd, maar het gaat er wel om dat op het moment dat je een algemeen belang te dienen hebt, dat weegt u met elkaar af en dat heeft u gedaan door dit plan voor te leggen en vast te stellen zoals dat eerder gebeurd is – het inhoudelijke traject is al gebeurd- daarin is gewoon die richting gekozen, waaruit volgt dat bepaalde gronden verworven moeten worden. Met de aantallen die ik u aangaf heb ik ook

geprobeerd aan te geven dat het grootste gedeelte, 95 procent, al minnelijk is gebeurd. Voor het restant, die 5 procent, spannen we ons nog steeds in om dat ook op een minnelijke manier te doen.

Ten aanzien van de stikstofonderbouwing die hier ligt is door meerdere fracties de vraag gesteld welke garanties er zijn dat de eindstreep zal worden gehaald. Wij denken dat hier een hele goede onderbouwing ligt, maar het is te prematuur om vooruit te lopen op een uitspraak van de Raad van State. Dat is echt iets wat we aan de Raad van State zullen moeten overlaten en we hopen dat die zo snel mogelijk met een oordeel zal komen.

Als het dan gaat om de vraag van de heer Wil van Pinxteren over de kaartjes in relatie tot de brief van 10 juni van het Kabinet: ja, dit is een planontwikkeling die gaande is en als je naar de stikstofonderbouwing kijkt, zie je ook dat met deze aanpak op het merendeel, of eigenlijk allemaal op één na, de depositie zal afnemen, dus dat het ook zal bijdragen aan het naar beneden halen van die depositie. Wij denken juist dat onderdelen van dit plan er ook voor zorgen dat je, los van het feit dat je ook nog eens extra natuur realiseert met het plan, ook een goede onderbouwing hebt dat het ook een bijdrage levert. In die zin zie ik de link ook niet zo heel goed naar datgene wat u bedoelt, om dat te linken aan die brief. Want dan kun je de vraag stellen of we alles stil moeten leggen in Brabant, en juist dit college heeft gezegd dat het Brabant in beweging wil houden. Wij willen de maatschappelijke opgaven die nodig zijn voor onze burgers wel proberen tot een goed eind te brengen.

Dan kom ik bij de vragen van GroenLinks. Het waren er een drietal, die te maken hadden met de vraag hoe omwonenden betrokken worden bij het aanleggen van de nieuwe natuur. Een eerste ophaalronde is al gemaakt. Daar worden wat zaken van uitgewerkt en die worden ook weer teruggelegd en besproken met de omgeving. Gezamenlijk met groenbeheerders en de omgeving zal daaraan dan ook verder invulling worden gegeven. Uw signaal is helder en is al meerdere keren uit uw Staten naar voren gekomen: probeer zorgvuldigheid te betrachten met het meenemen van mensen bij de aanleg van dat groen.

Het tweede punt heeft te maken met de wijze waarop wij nu het plan verder vormgeven: of we dat, als het om alle inhoudelijke zaken gaat, ook heel goed doen met de waterschappen en de gemeentes, en of we daarop bevestigend kunnen antwoorden. Ja, dat kan ik zeker. Sterker nog: ik voel ook een behoorlijke druk van de medeoverheden, met de partijen die aan tafel zitten, om ook echt vooral snelheid te maken, want de behoefte is echt groot om dit gewoon tot een goed einde te brengen, waarbij ook daar, als het gaat om bomenkap en het informeren van de burgers, dat een heel belangrijk aandachtspunt moet zijn. Zodra het PIP onherroepelijk is, willen we ook echt nadrukkelijk, en daar wordt ook voorbereiding op gedaan, het communicatieplan weer in volle omvang inzetten, zodat de burgers goed op de hoogte zijn van wat wanneer gaat gebeuren, hoe het gaat gebeuren, en dergelijke.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon voor een interruptie.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil graag reageren op de aanleg van de nieuwe natuur. Zal wel uitgesproken worden dat er geen zogenaamde stikstofgevoelige natuur aangelegd gaat worden, of gaan we hier het volgende probleem alweer creëren?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Er worden geen Natura 2000-gebieden aangelegd, nee. Dus daar kan ik bevestigend op antwoorden.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, dat was mijn vraag niet. Het was niet de vraag of een nieuwe Natura 2000-status aan gebieden wordt toegewezen. De vraag was of de gebieden die nu worden ingericht niet worden ingericht met de zogenaamde stikstofgevoelige natuur.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Natura 2000-gebieden vallen onder de habitatrichtlijn als het gaat om de natuurgevoelige natuur die in die gebieden ligt. De natuur die we hier bij gaan leggen is niet een uitbreiding van het Natura 2000-gebied. Ik zou best de technische vraag even willen nagaan wat voor soorten-, maar volgens mij is dat juist ook iets wat door de heer Ludwig is gevraagd, om goed in samenhang met die inrichtingsplannen te kijken wat voor typologie aan natuur je creëert, wat je dan neerzet. Dus daarop is nu nog geen antwoord te geven. Maar als u graag wilt weten wat voor plantjes of bomen daar worden neergezet, kunnen we u daar natuurlijk over informeren.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dan wacht ik graag die informatie af, want ik zou het zonde vinden als we nu natuur gaan aanleggen die zogenaamd heel stikstofgevoelig is, en hij hoefde geen Natura 2000-stempel te hebben, maar dan gaan we straks wel het volgende probleem weer creëren.

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes gaat verder.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Overigens op de vraag of we hierin goed samen optrekken met andere overheden, ik wil nogmaals gezegd hebben: alle richtingen die we opgaan binnen de kantlijnen van het PIP. Dat moeten we wel als uitgangspunt nemen, omdat dat ook de weg is als uw Staten hebben besloten om dit plan uit te voeren.

Dan heb ik de meeste hoofdonderwerpen gehad. Van mevrouw Willemieke Arts van de SP heb ik nog de vraag gekregen: neem geen onomkeerbare stappen, ook met de onteigeningen, maar daarop heb ik zonet eigenlijk al voor een deel antwoord gegeven door aan te geven dat pas onteigend kan worden op het moment dat het PIP is vastgesteld en het 'go- / no go-moment' met u is besproken.

De **voorzitter**: Wilt u interrumpen op iets wat gezegd is, of op iets wat nog gaat komen, mijnheer Brouwers?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Iets wat net gezegd is, ja.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Wat bij mij nog natrilt is dat u gezegd hebt: als wij vandaag stoppen kost dat 45 miljoen euro. Heb ik nou goed begrepen dat we wachten op de uitspraak van de Raad van State en dat, als die negatief is, we 45 miljoen euro kwijt zijn?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Nee. Het bedrag waarover we hier spreken betreft voorbereidende werkzaamheden die zijn uitgevoerd en dan hangt het er heel erg vanaf hoe die andere scenario's eruit zien, want op het moment dat je in die scenario's weer delen daarvan oppakt, kan het zijn dat je die kosten daarin gewoon kunt laten doorlopen. Daarom is het totaalplan van het scenario van belang. Alleen, zolang wij niet weten of hiervoor groen licht komt vanuit de Raad van State, is het erg moeilijk allerlei scenario's te gaan maken, waardoor je ook qua kostenberekeningen niet erg precies kunt zijn.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): U zei daarstraks op mijn vraag 'go of no go': we zijn 45 miljoen euro kwijt.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, wij hebben tot op heden 45 miljoen euro aan kosten gemaakt, waarvan 6 miljoen voor rekening komt van Rijkswaterstaat en de overige voor de deelnemende kostendragers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dus die zijn uitgegeven en op het moment dat de Raad van State zou zeggen “wederom negatief”, zijn wij gewoon 45 miljoen euro kwijt.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Als wij niets uitvoeren van de plannen die er liggen. Als het PIP afgeschoten wordt en je besluit vervolgens toch nog delen van het plan door te zetten, dan is die 45 miljoen niet helemaal weg, omdat je delen van het plan dan doorzet op basis van kosten die al gemaakt zijn. Maar let wel: er ligt ook een contract met een aannemer en het is niet ondenkbaar dat daarmee nog kosten gemoeid zijn.

De **voorzitter**: De heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dank u wel. Mijnheer Ronnes zei net dat hij klaar was met de vragen over onteigening, maar hij heeft nog niet gereageerd op mijn vraag of u er iets aan wilt gaan doen om de grondhouding vanuit de provincie richting burgers en bedrijven te verbeteren als het over onteigening gaat. Daar zou ik nog graag een reactie op willen hebben.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik wil erop reageren, maar dan komt het al vaak neer op een individuele casus waar u waarschijnlijk geluiden over gehoord hebt. Ik ben best bereid om dat signaal op te pakken en te kijken als dat aan de orde is, maar ik hoor ook vaak gewoon geluiden dat dat juist heel goed en zorgvuldig verloopt. Dus ik worstel er een beetje mee om hierop in z’n algemeenheid te antwoorden, want ik ga ervan uit, nee, sterker nog: ik krijg signalen dat dat gewoon zorgvuldig gebeurt. Als u signalen ontvangt dat dat niet aan de orde is, dan ben ik graag bereid om daar in een individueel geval eens met u naar te kijken.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Als het één individueel geval was, had ik er niets over gezegd, maar ik ken inmiddels vijf situaties en daarom wil ik het graag onder uw aandacht brengen en denk ik ook dat het tijd wordt om er iets mee te doen, want één Statenlid dat vijf van die dingen te horen krijgt, vind ik al veel.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik heb al gezegd dat ik er best eens naar wil kijken als u mij daarover informeert. Alleen, ik geef hier wel aan dat ik andere signalen heb, maar als het aan de orde is, sta ik er zeker voor open om die signalen op te pakken.

De **voorzitter**: Dat gaat na afloop volgens mij gewisseld worden. Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil graag wat uitleg van de gedeputeerde, omdat hij aangaf dat er vergunningen lagen met aannemers. Ik heb hier bijlage 1, die vanuit de provincie gestuurd is naar de Raad van State op 22 maart, en daarin staat: “De uitvoering van het project zal pas starten nadat het PIP onherroepelijk is. Tot die tijd zal de aanbesteding niet definitief worden afgerond of gunning plaatsvinden”.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De uitvoering van het project.

De heer **Boon** (PVV): Ja, of ‘gunning plaatsvinden’, dat staat er ook bij geschreven. Dus kunt u die belofte uitleggen, terwijl u zegt dat er vergunningen zijn afgesloten met ondernemers.

De **voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, dat klopt. De gunning was al gedaan. Op het moment dat ik dit dossier leerde kennen was het traject al gegund, twee colleges geleden, ja, dat klopt. Dat is gedaan in een afweging die destijds gemaakt is en dat had er ook mee te maken – dat heb ik volgens mij in de vorige Statenvergadering waarin we dit aan de orde hebben gehad ook vermeld – dat de datum van de zitting van de Raad van State op dat moment al gepland stond en die is door de coronasituatie echt anderhalf jaar naar achteren is geschoven. Daar is de problematiek ontstaan.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dus als ik het goed samenvat, is dat wat stond in het document dat op 22 maart 2019 naar de Raad van State is gestuurd, namelijk dat het niet vergund wordt, eigenlijk ingehaald door de tijd en klopt dat niet meer.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): U hebt het over een document uit 2019 en toen was het volgens mij nog niet vergund.

De **voorzitter**: Volgens mij zijn we aan het einde gekomen.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja.

De **voorzitter**: Mijnheer Ronnes, gaat u verder.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik heb nog twee moties liggen. De ene is M88 en gaat over de brug. Ik wil die echt ontraden, want de rekensom die hier gemaakt wordt op dit project kunnen wij zo niet interpreteren. Dus ik ontraad de motie.

Voor motie M77 geldt hetzelfde. Daarin wordt ook de relatie gelegd naar de brief in relatie tot stikstof. Derhalve lijkt het ons verstandig om daar een 'ontraden' op te doen en dit echt als een zelfstandig project te zien, waarin we proberen om voor onze burgers van Brabant alle opgaven die ik daarstraks genoemd heb gestand te doen.

Dat is mijn eerste termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: U noemt 77. Wij denken dat het 87 is.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): 87, ik zie het nu, ja.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we, denk ik, aan het einde gekomen van uw termijn, waarmee we gekomen zijn aan de tweede termijn van uw Staten. De heer Van Nuland heeft het woord.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter!

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Arts?

Mevrouw **Arts** (SP): Is het mogelijk een korte schorsing in te lassen? Ik heb er behoefte aan om even met mijn fractie te overleggen.

De **voorzitter**: Hoeveel tijd heeft u nodig?

Mevrouw **Arts** (SP): Ongeveer tien minuten.

De **voorzitter**: Dan schorsen we tien minuten.

Schorsing (16.06-16.16)

De **voorzitter**: Beste mensen, we gaan verder. Dames en heren, wilt u plaatsnemen. Ik geef het woord aan de heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter, en dank aan de gedeputeerde voor de antwoorden in eerste termijn. Als VVD-fractie zijn we blij om te horen dat we lessen gaan trekken uit dit megaproject voor de toekomst. Ik neem aan dat de lessen die we eruit gaan trekken voor eventuele vervolgprojecten ook met de Staten gedeeld zullen worden. Graag een toezegging daarop van de gedeputeerde. Als VVD-fractie vinden wij gewoon dat we in het vervolg niet meer dit soort risico's moeten nemen met bijvoorbeeld de waterveiligheid door ze op te nemen in dit soort grote projecten. We zullen er daarom in de toekomst ook kritisch naar kijken.

Dan even over het hier en nu. De gedeputeerde is eigenlijk heel duidelijk: we besluiten straks om wel of niet door te gaan met de GOL en de bandbreedte om het binnen aan te passen is gewoon erg klein. Mijn oproep aan de Staten is dan ook: laten we t.z.t. niet dit debat weer opnieuw gaan doen, maar laten we gewoon met elkaar gaan bepalen of we dit wel of niet gaan uitvoeren. Nog een keer een debat voeren en nog meer gaan sleutelen geeft alleen maar meer onzekerheid voor de omgeving. Dus óf we zetten dit door, óf we zetten dit niet door. Wat de VVD betreft is de lijn dan helder. Wij willen graag afmaken waarmee we begonnen zijn. Dat betekent dat we Heusden, Waalwijk en omgeving niet langer in onzekerheid laten, maar dat we dit gewoon gaan uitvoeren. Het betekent ook wel, als we gaan afmaken waar we aan begonnen zijn, dat we dat op alle projecten gaan doen waaraan de provincie zich heeft gecommitteerd. Dus graag de toezegging van het college dat dat voor de GOL geldt, maar ook voor andere projecten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Leeger.

Mevrouw **Leeger** (CDA): Dank u wel, voorzitter, ik heb een korte tweede termijn, dus ik doe het even vanaf mijn plaats. Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoorden. Wij zullen het traject nauwlettend blijven volgen. Wat betreft de twee moties: daar gaan wij niet in mee, omdat deze betrekking hebben op de inhoudelijke aspecten van de GOL en dit voorstel betrekking heeft op de aanpassingen naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Arts van de SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Uit de antwoorden van de gedeputeerde is duidelijk geworden dat het inderdaad is zoals de VVD net al schetste: we gaan door, of we gaan niet door. Mijn fractie had heel graag gehad dat er duidelijk toekomst is voor diverse scenario's, met daaraan gekoppeld de bijbehorende financiën, maar uit de antwoorden van de gedeputeerde blijkt dat dat niet het geval is. Na lang delibereren gaan we daarom toch tegenstemmen, want wij hechten er als fractie heel erg aan dat wij per project, per onderdeel zoals ik in mijn eerste bijdrage zei, kunnen bekijken of het goed is om het zo uit te voeren, of niet. De hele opzet van het PIP nu en het feit dat het al bij de Raad van State ligt maken het in feite onmogelijk, zegt de gedeputeerde. Dat snappen wij en daar trekken wij als fractie ook de conclusie uit. Naar aanleiding van de bijdrage van de heer Boon van de PVV heb ik nog wel een eigen verklaring, als de voorzitter mij dat toestaat. Hij zei namelijk iets richting de Statenleden hier, waarvan ik toch vind, nadat ik heel lang mijn mond heb gehouden, dat ik er iets van moet zeggen, als u mij dat toestaat.

De **voorzitter**: Als het een reactie is op iets wat in dit debat heeft plaatsgevonden, geef ik u daar kort de gelegenheid voor.

Mevrouw **Arts** (SP): Fijn, dank u wel, voorzitter. De PVV heeft het bij monde van de heer Boon over liegen en kartelvorming. Gisteren was er een item op het Journaal waarin gezegd werd dat Statenleden behoorlijk lastig gevallen worden op dit moment. Helaas moet ik constateren dat dat niet alleen van buiten de Statenzaal komt, maar ook binnen de Statenzaal gebeurt. Ik vind dit eigenlijk aantijgingen die hier niet thuishoren als ze niet onderbouwd zijn. Dát ze niet onderbouwd zijn, bleek meteen daarna, toen de heer Duijs van JA21 bezig was met zijn betoog en de heer Boon naar de interruptiemicrofoon liep en zei: "Kunt u mij vertellen waarom deze partijen vasthouden aan het doorzetten van dit verhaal? Ik kan het niet vinden". Met andere woorden: daarmee geeft hij impliciet aan dat hij helemaal geen onderbouwing voor dit soort aantijgingen heeft. Ik voel me wat dat betreft onterecht beschuldigd, en met mij ongetwijfeld een aantal andere Statenleden, mogelijk ook mensen van het college, en ik werp dit verre van mij. Ik hoop dat er een mogelijkheid gevonden wordt om onterechte aantijgingen, zoals deze, in de toekomst te voorkomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Dank u wel, voorzitter. Aan het eind van mijn eerste betoog heb ik de gedeputeerde gevraagd ons vrolijker te stemmen. Dat is niet helemaal gelukt, moet ik u eerlijk zeggen, dus wij blijven toch nog wel met een aantal punten zitten. Het gaat om het volgende gesprek. Ik denk dat we in de volgende stap het uiteindelijke besluit zullen moeten nemen of we wel of niet doorgaan. Veel scenario's zullen niet voorliggen, maar het zal best wel een lastig gesprek worden. Wij nemen nog geen voorschot op de toekomst. Wij zullen kritisch aan het debat deelnemen, kijkend naar de kosten en naar wat er gaat gebeuren, maar niet uit het oog verliezend dat er toch een aantal dingen zullen moeten gebeuren, of het nu binnen dit PIP ligt of erbuiten. Een aantal zaken moet opgepakt worden. Maar goed, we zullen het met z'n allen goed bekijken en daar kritisch in staan.

De twee moties vinden wij echt te vroeg. Wij denken dat dat ook onderwerp van gesprek is in het volgende debat dat we hierover zullen hebben.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter, en dank aan de gedeputeerde voor de antwoorden op mijn drie vragen; die zijn wat mij betreft goed beantwoord. Ik had nog wel een andere vraag, en die gaat over het hoogwaterbeschermingsprogramma. Uit de insprekbijdragen, maar ook in de bezoeken die ik heb afgelegd is gebleken dat er veel onduidelijkheid bestaat over de vraag hoe HoWaBo 2 zich nou verhoudt tot HoWaBo 1 en welke gevolgen dat heeft. Men weet dat gewoon niet, er is geen informatie over. Ik ben heel erg benieuwd of daarover betere communicatie kan komen en ook de Staten worden geïnformeerd over hoe die twee zich nu verhouden, omdat we nu al werken aan HoWaBo 2 en we ook nog over HoWaBo 1 zaken gaan regelen.

Dan over de scenario's. Aangegeven wordt dat we scenario's gaan bekijken binnen de grenzen van het PIP, maar er werd ook een vraag gesteld over bijvoorbeeld de spoordijk, of er wel of niet een aanpassing nodig is van het PIP, en ik zou het fijn vinden als daar in de scenario-aanpak wat duidelijkheid over komt, dan weten we ook wat er allemaal nog wel kan en wat niet. Dat gezegd hebbende, zullen we ook tegen motie M88 stemmen.

Een ander punt, en dat vind ik wel een principiële, is dat we het hebben over stikstofcompensatie, een passende beoordeling van 360 pagina's, maar die zit helemaal niet bij de stukken. Ik vind dat dat de volgende keer echt anders moet, want het is een belangrijk besluit, de aanvulling waar de rechtbank om vraagt, en je moet nu vijf keer doorklikken voordat je erbij komt. Ik merk ook dat het vandaag in de discussie

eigenlijk niet aan de orde komt, terwijl het wel datgene is waar de rechtbank om vraagt. Dus ik hoop dat het de volgende keer wel bij de stukken kan komen. Ik verbaas me er wel eens over waarom zoiets er niet bij zit.

Kortom, wij zullen instemmen met het voorstel vanwege de stikstofcompensatie, die belangrijk is en die wij noodzakelijk achten. Net als D66 zullen wij het kritisch gaan volgen. Wij zijn benieuwd welke scenario's worden voorgelegd, en dat wachten we af.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Ludwig. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Als deze gebiedsontwikkeling één ding heeft bewezen, is het dat deze aanpak niet effectief is. Wat de PVV betreft hoeft dit ook geen vervolg meer te krijgen. Dit soort gebiedsgerichte aanpak mag van de PVV door het stikstofafvoerputje afgevoerd worden. Nederland zit in een stikstofpsychose. Heel ons land en onze economie worden kapotgemaakt vanwege een niet-bestaand probleem. In dit voorstel worden boeren en ondernemers onteigend vanwege het niet bestaande stikstofprobleem en het CDA noemt deze onteigening van boeren zelfs noodzakelijk. We smijten met miljoenen, zelfs miljarden, om een niet-bestaand stikstofprobleem op te lossen, terwijl een op de drie Nederlandse gezinnen hun vaste lasten nu al niet meer kunnen betalen. Is dat goed rentmeesterschap? Is dit hoe wij Brabant willen doorgeven aan de volgende generaties? Waar zijn we mee bezig? Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Stop nu het nog kan.

De **voorzitter**: Mevrouw Leeger.

Mevrouw **Leeger** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Boon, u legt mij woorden in de mond die ik niet gezegd heb. Wilt u ze alstublieft voor uw eigen rekening houden?

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, ik heb geen idee waar mevrouw op doelt. Ik denk dat ze doelt op 'noodzakelijk'. U stond hier een heel pleidooi te houden dat boeren pas onteigend mogen worden als het noodzakelijk is. Toen vroeg ik: kunt u redenen noemen? Ja, als we gepraat hebben en ze werken niet mee, dan is het noodzakelijk om ze te onteigenen. Dus dan bent u toch vóór het onteigenen vanwege het niet bestaande stikstofprobleem van onze boeren?

De **voorzitter**: Mevrouw Leeger.

Mevrouw **Leeger** (CDA): Ik vind uw antwoord nogal warrig; ik zal nog even goed nadenken. En houd uw woorden alstublieft voor uzelf en leg anderen geen woorden in de mond.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik zie nog een interruptie- Ja?

De heer **Boon** (PVV): Ik wil hier wel op reageren, voorzitter, want 'warrig' is altijd zo lekker makkelijk: "ik vind u warrig". Het is gewoon een heel duidelijk antwoord. Boeren worden nu onteigend vanwege een niet bestaand stikstofprobleem, die worden hun huizen uit gejaagd, hun land, dat al generaties in bezit is, wordt afgepakt vanwege een niet bestaand stikstofprobleem. En u heeft gezegd: ik ga ermee akkoord als het noodzakelijk is. Daar is niets warrig aan, dat heeft u zo gezegd. Ik leg u geen woorden in de mond, dit heeft u gezegd.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel, voorzitter, en dank aan de heer Boon voor twee termijnen uiteenzetting over hoe hij denkt over het stikstofprobleem. Wat vindt mijnheer Boon eigenlijk van de GOL?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, daar hebben wij het duidelijk over gehad, maar dit gaat niet over de GOL, dit gaat over de aanpassing van de Raad van State en de aanpassing van de Raad van State baseert zich volledig op het stikstofstuk. Ik wil best de hele GOL-problematiek weer doornemen met u, maar daar gaat dit niet om, daar draait het niet om. Dat hebben we in de themavergadering ook duidelijk benoemd als PVV zijnde en dat hebben we hier vooraf, in de eerste termijn, ook benoemd.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank u wel voor het antwoord, dat niet echt een antwoord was, maar oké. Ik ken de PVV als een partij met wie ik goed kan samenwerken als het gaat om mobiliteit. Uw voormalige fractiecollega Harry van den Berg was daar altijd een goede partner in. Ik vind het eigenlijk jammer dat u ons gezamenlijke belang op het gebied van mobiliteit, maar ook de belangen van uw kiezers in Waalwijk en in Heusden zo opzij schuift door u puur te focussen op het stikstofverhaal. We hebben het hier over de ontwikkeling van een gebied dat bijdraagt aan de economie, de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de regio en ik vind het jammer dat u daar niet uw visie op los laat.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. De PVV heeft al eerder gezegd dat wij best kunnen leven met bepaalde stukken mobiliteit. Wij zijn de partij van 130 km per uur, u bent de partij van 100 km per uur, maar wij willen echt doorrijden. Maar wat van ons niet hoeft wat in het programma staat, zijn al die natuurcompensaties, al dat stikstofgefröbel, het onteigenen van de boeren. Dat hoeft van ons niet. Goede wegen, ja, dan kunt u ons zeker aan uw zijde vinden, en zeker als we nog iets harder mogen rijden dan u.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter, dank u wel ook aan de gedeputeerde voor alle antwoorden. Ik moest even iets opzoeken, u had net een vraagstuk met de heer Boon van de PVV over groencompensatie en over stikstofplantjes, maar ik wil u nog even herinneren aan de motie die we bij de behandeling van de perspectiefnota met de Partij voor de Dieren hebben ingediend over inheemse planten en dergelijke. Die is aangenomen, dus ik hoop dat u daarvan uitgaat bij compensatie.

Een tweede vraag die ik nog open had staan was die over het toekomstige PIP en de realisatie en instandhouding van natuurcompensatie. U verwees daarbij naar het toekomstige PIP. Ik wil graag weten welke programma's en plannen tot stand komen als de Omgevingswet waarschijnlijk per 1 januari in werking treedt, want dan hebben we misschien geen PIP's meer, maar andere instrumenten. Kunt u daarop nog reageren?

Voor de rest vind ik het gewoon heel belangrijk, zoals u zelf ook aangaf, dat een lang traject doorlopen is, dat de partijen door willen naar de eindstreep en dat we hier ook mee verder gaan. Maar we kijken nog wel uit naar het Statenvoorstel over alle scenario's en alle vragen die daarover gesteld zijn.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Voorzitter, dank u wel. Geen behoefte aan een tweede termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. In eerste termijn is gedebatteerd over de mogelijkheden voor deelscenario's. Lokaal Brabant en andere dienden hier zelfs een motie voor in, die wij van harte zullen steunen. Als ik het eerder had geweten, hadden we de motie zelfs graag mede ingediend.

Na de eerste termijn kan ik niet anders concluderen dan dat het college vast blijft houden aan het verleden in plaats van mee te bewegen met het heden. Door vast te houden aan de status quo, besluipt me het gevoel dat we hier voor de show staan. Er wordt gedaan alsof dit een keuze is van PS, maar luisterend naar de gedeputeerde lijkt er eigenlijk geen keus te zijn. Mijn vraag is kort, voorzitter. Wat krijgen PS nou in november voorgeschoteld, drie serieus uitgewerkte scenario's, of een verouderd plan dat als een molensteen om onze nek hangt? Wat wil het college nou: de boeken ingaan als een progressief en toekomstgericht college, als een college dat de natuur beschermt en dit heeft gedaan in samenwerking met de omwonenden, en ook nog eens gezorgd heeft voor een leefbaar Brabant, of wil het college de boeken ingaan als starre asfaltleggers? De keuze is aan u.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Geen behoefte aan een tweede termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Toch nog even terug. Het totaalplan dat er ligt 130 miljoen euro, we hebben uitgegeven, heb ik begrepen, 45 miljoen euro en we wachten nu op de uitspraak van de Raad van State. Dus eigenlijk kun je nooit stoppen. Alleen de Raad van State kan zorgen dat wij gaan stoppen, en dat zou betekenen – ik leg het maar even hard uit – dat we 45 miljoen euro in het putje gooien. Wat is – dat is, denk ik, de hele belangrijke vraag, het is alleen heel gek om die vraag te stellen – de zekerheid van een positieve uitspraak bij de Raad van State? Er is heel duidelijk aangegeven wat we nog moesten doen en ik neem aan dat dat ook heel goed gebeurd is, zodat de kans dat de Raad van State weer 'nee' zegt eigenlijk nul is. Die vraag vind ik nog even heel belangrijk, want het is eigenlijk de laatste kans en wij leggen dat tegenwoordig weer bij een gerecht, de Raad van State, dus dat is heel gek. Laat ik maar even afwachten wat eruit komt.

Dit is mijn tweede termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Voorzitter, dank je wel. Voor een paar puntjes wil ik nog graag even de aandacht vragen als Lokaal Brabant. Ik heb duidelijk aangegeven in eerste termijn dat een aantal mitigerende maatregelen, zoals nu voorgesteld in het gewijzigde PIP, liggen buiten het oorspronkelijke plangebied van het PIP, waardoor er voor de bevolking die dat betreft tot op heden geen enkele mogelijkheid is geweest om daar een zienswijze over kenbaar te maken. Voorzitter. Ik heb niet veel juridisch verstand, maar één ding is me wel duidelijk, namelijk dat dit bij de Raad van State een lastig stukje gaat worden.

Twee. Een snelfietspad, subsidie aangevraagd bij de provincie op 29 maart 2018, zou gerealiseerd moeten zijn voor 1 januari 2021. De aanvraag was 14,5 miljoen euro, toegekend 8,5 miljoen euro vanuit het budget van gedeputeerde Otters. Het betekent dat dit opnieuw aangevraagd zal moeten worden, of anders besteed kan worden. Daar wil ik heel duidelijk in zijn.

Drie. Waterveiligheid. HoWaBo 1 en 2, dat staat in alle plannen, is los uitvoerbaar vanuit allerlei andere maatregelen dan het PIP. Dus dat zou losgeknipt kunnen worden van het PIP en eigenlijk morgen al gewoon kunnen starten in uitvoering.

Vier. Geen onomkeerbare stappen. Op 19 maart 2019 schrijft de provincie aan de Raad van State via een verweerschrift dat er geen onomkeerbare stappen genomen zullen worden, terwijl de gunning aan de

aannemer van latere datum is. Dan kan de gedeputeerde niet zeggen dat dat aan de voor-, voor-, voorliggende colleges ligt, want 19 maart 2019 was na de verkiezingen.

Vijf. De kaartjes van 10 juni. Daar wil de gedeputeerde niet direct op ingaan. Overigens zou volgens de kaartjes die er liggen de beperking van de stikstof nog groter worden dan nu al in het PIP is opgenomen, als tenminste uitgevoerd wordt wat er op die kaartjes staat. Die consequentie zou ik graag willen overzien met het college.

En dan de moties. Wij snappen het advies van de gedeputeerde en we snappen ook de reacties van sommige fracties in deze Staten. Echter, een motie is een richtinggevende uitspraak, die hoeft niet altijd direct in te gaan op het voorstel, maar kan wel richtinggevend zijn in lijn van het voorstel.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Tot slot de heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, ik zie af van een tweede termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar de gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. In tweede termijn zijn een aantal vragen gesteld en ik zal proberen, mede gelet op de tijd, daar snel doorheen te gaan.

De heer Ludwig van GroenLinks had het over hoogwaterbescherming. Meerdere fracties hebben daarover een opmerking gemaakt of een vraag gesteld. HoWaBo 1 zit in dit PIP. Op het moment dat het PIP vandaag niet vastgesteld wordt, of op het moment dat het wel vastgesteld wordt, maar van de Raad van State niet een positief oordeel krijgt, zal de procedure voor het PIP, voor de HoWaBo, opnieuw moeten worden gedaan. Dat betekent dus niet, zoals de heer Van Pinxteren zei, dat we morgen kunnen beginnen. Nee, dan moet de procedure opnieuw doorlopen worden en gezien de hoogwateropgave bij Den Bosch is het echt van enorm belang – het waterschap zit er ook echt fel achter – om die maatregelen ook echt te kunnen nemen. Dat als eerste.

Het tweede deel, eigenlijk de vraag van de heer Ludwig hoe dit aansluit op HoWaBo 2. HoWaBo 2 is complementair aan HoWaBo 1. Dus op het moment dat je HoWaBo 1 niet in deze lijn gaat realiseren, komt daar vervolgens achteraan dat je met HoWaBo 2 óf pas op de plaats zult moeten maken, óf dat je het geïntegreerd moet doen. maar dat betekent wel dat je HoWaBo 1 later realiseert, en dat is eigenlijk niet waar we op zitten te wachten.

Dan als het gaat over die scenario's-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Die vragen uit de omgeving betreffen vooral bij het Gemeint, waar vragen over zijn, omdat er toch wel wat kaders moeten worden veranderd. Daar moeten natuurlijk aanpassingen worden gedaan. Daarom begreep ik ook niet zo goed dat dat niet in het PIP zou zitten, want ik ben er wezen kijken en daar moeten wel degelijk aanpassingen worden gedaan vanwege het waterbeschermingsprogramma. Zeker in die regio moet de communicatie daarover goed zijn, want er zijn veel onzekerheden van "wat gaat nou HoWaBo 2 betekenen en gaan we nu niet dingen doen die we later weer moeten terugdraaien?"

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dat punt heeft u ook gemaakt, en terecht. Die communicatie moet goed zijn. De communicatie rondom HoWaBo doet het waterschap, maar ik zal op me nemen om het waterschap te verwittigen van de oproep vanuit de Staten om met name het punt van die communicatie echt scherp mee te nemen in het verdere traject.

De spoedijk is een van de onderdelen die in de scenario's meegenomen wordt en zoals ik al in de themabijeenkomst heb toegezegd, zullen wij, als we dat soort rapporten met onderbouwing voor de

stikstofdepositie, al zijn het driehonderd of vijfhonderd en in sommige gevallen zijn het ook wel duizend pagina's, met een link kunnen vereenvoudigen, daaraan graag medewerking verlenen. Dus dat zal ik ook gewoon terugkoppelen richting het ambtelijk apparaat, maar zij luisteren mee. De heer Jan Frans Brouwers zegt "zekerheid nodig voor een uitspraak van de Raad van State". Als we op dit moment geen PIP vaststellen, komt er ook geen uitspraak, want die vaststelling is nodig om de Raad van State een uitspraak te laten doen. En zoals ik al gezegd heb: hoogwaterbescherming, maar ook een woonwijk in Heusden waar gebouwd moet worden en die afhankelijk is van een aantal onderdelen, we krijgen de ontsluiting op een werklocatie waar fors verkeer zit, dus er zijn echt wel redenen om te kijken hoe we die doelen met elkaar kunnen bereiken.

Als laatste kom ik bij de heer Van Pinxteren, die het had over het snelfietspad, dat overigens gaat over een route van bijna acht kilometer van Den Bosch naar Waalwijk. Blijkens de verstedelijkingsstrategie willen wij het verkeer ontlasten en ervoor zorgen dat mensen ook op de fiets springen voor woon-werkverkeer, zorgen dat er goede verbindingen zijn, zodat via andere mobiliteiten plekken bereikt kunnen worden. Dus ik zou dat ook in de overweging richting de scenario's mee willen geven, maar we zullen dat nadrukkelijk ook vermelden tegen de tijd dat we de scenario's op tafel hebben liggen.

Dan mitigerende maatregelen-

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie aankomen en dat gaat natuurlijk over het stukje dat over de heer Van Pinxteren ging. Dus de heer Van Pinxteren heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Als iemand me uitdaagt, krijgt hij ook antwoord. Het gaat over achthonderd meter wat te smal zou zijn op dat hele traject, want het gaat nog iets verder: het loopt door naar Oss toe. Dus op het totale traject gaat het over achthonderd meter dat een halve meter te smal zou zijn. Daarvoor is volgens mij technisch een oplossing te vinden op een goede manier. Ik zou toch in overweging willen geven dat de gedeputeerde daar nog eens goed naar kijkt.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Dat lijkt me een interessante discussie, maar ik wil toch meegeven dat het bedrag dat u noemt hoort bij de acht kilometer, het probleem dat u schetst van die achthonderd meter zijn twee verschillende elementen.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. ik ben het debat een tijdje aan het volgen, maar ik moet zeggen dat het een beetje van de hak op de tak gaat. Wat ik me nu afvraag, is of de gedeputeerde voor november wel of niet alternatieve scenario's gaat uitwerken. Een simpel ja of nee zou in dezen het meest praktisch zijn.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. In de context zoals ik die al meerdere malen heb toegelicht vandaag, en ik denk niet dat ik dat nog een keer over moet doen. Binnen de kaders van het PIP kijken wij wat er mogelijk is, dan gaan we uit van een positieve uitspraak van de Raad van State als het gaat om het PIP, en dan zullen wij kijken of er andere mogelijkheden zijn. En ik heb een winstwaarschuwing gegeven dat er binnen de kaders van het PIP niet veel ruimte zal zijn.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dan ben ik zeer benieuwd.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gaat u verder, mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dan kom bij de laatste punten van de heer Van Pinxteren. Hij had ook de vraag hoe HoWaBo 1 en 2 op elkaar aansluiten en daarop heb ik net antwoord gegeven: het is echt complementair aan elkaar.

Mitigerende maatregelen. De afsluiting van de weg is door de gemeente Heusden gedaan en ingebracht in de zin van compensatie; die hoeft niet in het plangebied te liggen om in het compenserende deel mee te doen. Dus daarvan akte eigenlijk op dit moment.

En als u het heeft over de communicatie: met respect, ik wil daarover best nog in contact treden met de gemeente, maar het is echt de verantwoordelijkheid van de gemeente die het verkeersbesluit ter plaatse neemt.

De **voorzitter**: Ik ga er ondertussen vanuit dat de interrupties over nieuwe elementen gaan, want anders gaan we met elkaar in herhaling vervallen. Mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Het gaat inderdaad over dit element, waar de gedeputeerde op reageert. Kijk, op een verkeersplan, of het nu is ingebracht door de gemeente, of door wie dan ook, zijn zienswijzen mogelijk, althans: er moet sprake zijn van een openbaar proces waarop zienswijzen kunnen worden ingebracht, en dat heeft niet plaatsgevonden. Daarom is het twijfelachtig of deze maatregel, die opgenomen wordt als aanvulling op het PIP, wel rechtmatig is. Daar spitst mijn vraag zich op toe. Weet u zeker dat die aanvulling rechtmatig is?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De gemeente Heusden heeft het proces doorlopen en ik moet ervan uitgaan dat die overheid dat proces goed doorlopen heeft. Ze hebben het proces doorlopen dat nodig is om dat verkeersbesluit te nemen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): U hebt ook kunnen luisteren naar wat bij de themavergadering is ingebracht door de inwoners. Die hebben ook aangegeven dat er geen zienswijzen konden worden ingediend.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Als het om het verkeersbesluit gaat, heeft de gemeente Heusden de procedure doorlopen. Ik wil u er ook nog wel van in kennis stellen hoe dat precies is gebeurd. Dat is het punt niet, maar de procedure om tot een verkeersbesluit te komen is gewoon ter plekke gebeurd.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Pinxteren tot slot.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik ben geen afgevaardigde van de gemeente Heusden, dus welles/nietes heeft geen zin, maar ik zou er dan toch wel graag schriftelijk van in kennis worden gesteld of dat inderdaad wel of niet met de mogelijkheid van het indienen van zienswijzen heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Er konden ook zienswijzen ingediend worden, maar die zijn niet ingediend. Ik denk dat dat gewoon het antwoord op uw vraag is, toch?

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik was aan het einde gekomen, voorzitter. Hiermee heb ik de punten behandeld.

De **voorzitter**: Ik zie nog twee mensen die willen reageren. De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dank je wel, voorzitter. De gedeputeerde stapt wel heel makkelijk over mijn vraag heen, dus ik ga hem gewoon nog een keer stellen. Kijk, de gedeputeerde legt ons zo meteen een situatie voor, ergens in het najaar, waarin we moeten gaan kiezen of we hier wel mee doorgaan of niet, en als we er wel mee doorgaan hangt er een kostenplaatje aan vast. Ik begrijp ook de insteek van de gedeputeerde, dat hij wil afmaken waarmee we begonnen zijn en dat hij ons als Staten eigenlijk wil vragen om daarmee zo meteen akkoord te gaan. Dan is mijn vraag aan de gedeputeerde, of eigenlijk aan het college via de gedeputeerde: kunnen wij als Staten erop rekenen dat dit de inzet is van het college niet alleen voor dit project, voor de GOL, maar eigenlijk voor alle projecten waaraan de provincie zich bestuurlijk heeft gecommitteerd?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Dit is een continu proces. Of het nu dit project is, of de aanleg van een N-weg, of bijvoorbeeld het traject waarmee we met de binnensteden bezig zijn: we proberen er altijd lerend mee om te gaan en te zorgen dat je de goede punten meeneemt en de verbeterpunten toepast op de toekomstige projecten. Als u zegt "weeg de complexiteit van die projecten goed af op het moment dat je zo'n integraal proces instapt", dan vind ik dat belangrijk en zullen wij als college ook zeker mee moeten wegen of we zo'n project multidisciplinair aanvliegen.

De heer **Van Nuland** (VVD): Dat is gedeeltelijk een antwoord op mijn vraag. Dank. Ik ga het nog even iets concreter maken. Als we nu op zoek moeten gaan naar de financiële ruimte om de GOL door te zetten, gaan we dan ook op zoek naar financiële ruimte om bijvoorbeeld de N279 aan te leggen en dat soort zaken?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Die begrijp ik niet goed; die combinatie van uw vraag begrijp ik niet. Kunt u die nog eens toelichten?

De heer **Van Nuland** (VVD): Zeker. Kijk, wij krijgen zo meteen als Staten de vraag of wij extra middelen willen uitgeven aan een project waaraan wij ons hebben gecommitteerd. De VVD-fractie heeft eerder opgeroepen alle projecten af te maken waarmee we begonnen zijn, bestuurlijk gezien. Dus mijn vraag is eigenlijk: is het de insteek van het college om ook voor andere projecten waaraan we ons bestuurlijk hebben gecommitteerd en waarvan de kosten oplopen door allerlei omstandigheden, door stikstof, door de oorlog in Oekraïne, extra middelen te gaan zoeken om die projecten te realiseren?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Wij proberen als college binnen de mogelijkheden die we hebben zo maximaal mogelijk onze ambities mogelijk te maken. Bij de begrotingsbehandeling zullen de eerste contouren daarvan misschien al zichtbaar zijn, wat wel kan en wat niet kan. En anders zal de portefeuillehouder u daarvan op de hoogte houden. Het is dus niet zo dat het het uitwisselen van het een of het ander is. Wij proberen als college zo maximaal mogelijk ambities te bewerkstelligen en dan moeten we kijken hoe ver we kunnen komen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik zat even te luisteren of u onze twee vragen nog ging beantwoorden. De eerste vraag ging over inheemse planten bij natuurcompensatie, de motie die recent bij

de perspectiefnota is aangenomen, en de tweede vraag over toekomstige PIP's en hoe dat gaat invullen, gezien de Omgevingswet die hopelijk gaat intreden.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Het antwoord op de eerste vraag, over inheemse soorten, zal ik u schriftelijk doen toekomen. Het antwoord op de tweede vraag is dat wij via de route van de Omgevingswet zullen kijken hoe we hetzelfde resultaat kunnen beogen. Als het niet meer via een PIP gebeurt, maar anderszins, zullen we kijken of we op dezelfde manier kunnen borgen dat de compensatie goed wordt vastgelegd, wanneer het gebeurt en hoe het gebeurt.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel voor uw antwoord. Ik heb nog een vervolgvraag, als het kan. Bij het tweede punt: als het onderdeel wordt van de omgevingsverordening, gaan wij daar toch over? Want het omgevingsplan is van gemeentes en als dat tot een aanpassing leidt, gaan wij daarover en krijgen we daarvoor een voorstel te zien.

Bij het eerste: ik hoef niet alle plantjes te zien, die lijst waar u het daarstraks over had, maar ik zou wel graag willen weten hoe u die motie uitvoert/uitwerkt, dus niet dat u zegt dat u ermee aan de slag gaat, nee: hoe geeft u daar invulling aan?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik zal zorgen dat u daar een reactie op krijgt.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dat gezegd hebbende, zijn wij aan het einde gekomen van de beraadslagingen en sluit ik deze ook. We gaan naar de beperkte besprekstukken.

Beperkte besprekstukken

23/22 1e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk

De **voorzitter**: Het eerste beperkte besprekspunt gaat over Logistiek Park Moerdijk. Het woord is aan mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Die afziet van haar spreektijd.

De **voorzitter**: De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Die eveneens afziet van zijn spreektijd.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Die niét afziet van zijn spreektijd, maar het met uw goedvinden wel even vanaf zijn plaats wil doen, want ik heb slechts een beperkte vraag.

De **voorzitter**: Prima.

De heer **Heijmans** (SP): Ik ben een van die mensen die destijds de vaststelling van het exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk aan het begin heeft meegemaakt en ik herinner me nog dat een van de absolute voorwaarden, in ieder geval voor mijn fractie, maar ook voor veel andere, was het gefaseerd uitvoeren van de uitgifte van de grond. Nu wordt voorgesteld die fasering vrij te laten. Mijn vraag is: is dat wel verstandig op een moment dat het misschien best binnen een paar maanden een stuk slechter zou kunnen gaan met onze economie? Is het sowieso niet onverstandig die fasering vrij te laten en vast houden aan de afspraken die destijds gemaakt zijn?

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik wil beginnen met een klein puntje van orde dat eigenlijk in de vorige vergadering ook al door de heer Verkade is gemaakt, nu we spreken over Moerdijk. Want het was op 14 juli 1711, gisteren 311 jaar geleden, dat Johan Willem Friso verdronk bij Moerdijk en zijn zoon, stadhouder Willem IV, hangt hier nog steeds in de zaal zonder het lampje op hem gericht. Het zou een oproep zijn om dat nog een keer te herstellen.

De **voorzitter**: Daar wordt aan gewerkt, maar het schijnt ingewikkelder te zijn dan je zo op het oog zou vermoeden. Dat weet ik ervan.

De heer **Van Hattem** (PVV): Onze historie moeten we in ieder geval koesteren, ook na 311 jaar.

Voorzitter. nu terug op Moerdijk. Het herziene exploitatieplan stelt: "De bindende faseringsregeling is komen te vervallen. De ontwikkelingen in de markt maken zichtbaar dat er een grote behoefte is aan grote logistieke bouwpercelen." Daarmee lijkt de vestiging van XXL-blokkendozen nog meer te worden gefaciliteerd en daarmee juist een ontwikkeling in het LPM die een averechts effect heeft op onze Brabantse economie en samenleving. XXL-distributiecentra bieden onze Brabanders geen extra werkgelegenheid, maar vooral arbeidsmigranten die concurreren op loon en arbeidsvoorwaarden. De dozen schuivende activiteiten in deze XXL-logistiek voegen geen waarde en kwaliteit toe aan onze Brabantse economie. Mede daarom was de PVV-fractie altijd al tegen deze LPM-plannen. Kan het college aangeven hoe op deze manier nog het doel van waardetoevoeging in het LPM kan worden geborgd als bedoeld met 'value added logistics'?

Er wordt ook gesproken over de mitigatie en externe saldering van stikstof. Kan het college aangeven in hoeverre de exploitatie van het LPM gehinderd zal worden door het actuele stikstofbeleid? Moeten te vestigen bedrijven ook nog separaat aan stikstofeisen voldoen? En gelet op de netschaarste: is er wel voldoende aansluitingscapaciteit voor nieuwe bedrijven op het LPM?

Voorzitter. Op het bestaande industrieterrein Moerdijk liggen al meer dan 40 jaar enorme percelen braak die gereserveerd zijn voor zware industrie, die er waarschijnlijk nooit komt. Eerder hebben we als PVV ervoor gepleit om het LPM op dat stuk bestaande industrieterrein te realiseren. Kan het college aangeven of deze nog steeds beschikbaar zijn? Zou dat terrein dan niet heel geschikt zijn voor een kerncentrale? Die kan dan ook meteen voorzien in de stroomvoorziening voor de exploitatie van het LPM. Aangezien deze provincie kernenergie hier in principe welkom heet: is GS bereid die locatie als optie aan het Rijk voor te stellen als mogelijke locatie voor de Rijksplannen voor twee extra kerncentrales?

De PVV-fractie was altijd al tegen het LPM en zal dan ook tegen dit voorstel stemmen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Hordijk heeft het woord.

De heer **Hordijk** (PvdA): Ik doe het ook even vanaf de plek. Ondanks, of wellicht omdát ik nieuw ben vind ik het wel belangrijk het punt te maken dat PS een lekenbestuur is, uiteraard wel met heel veel kennis in huis. De 25 bijlagen bij dit stuk, waarvan een groot deel zelfstandig niet goed interpreteerbare spreadsheets, zijn echter moeilijk te behappen. Hoewel de stukken vanuit de beste intenties zijn toegevoegd, vertroebelen ze uiteindelijk het beeld dat wij hier in de Staten moeten vormen. Uiteraard is het belangrijk dat wij oog houden op het financieel kader van dit exploitatieplan, maar dat moet toch ook op een wat meer toegankelijke manier met deze Staten gedeeld kunnen worden. Graag aandacht hiervoor wanneer het tijd is voor een tweede herziening.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dan zal ik het ook maar vanaf de plaats doen, dat scheelt weer heen-en-weer-geloop.

Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren was vanaf het prille begin tegen de plannen van het LPM en dat zijn wij nog steeds. Dus wij gaan ook in dit geval weer tegen dit voorstel tot herziening van het exploitatieplan stemmen. Wij geven er sterk de voorkeur aan dat bestaande, verouderde bedrijventerreinen geschikt worden gemaakt dan dat er compleet nieuwe industriële blokkendozen verrijzen. Zoals al vele malen eerder door ons gezegd: wij verlenen geen steun aan megalomane en schadelijke prestigeprojecten. Het LPM brengt schade toe aan de natuur en aan het cultuurlandschap van Brabant, en dan hebben we het nog niet gehad over de leefbaarheid voor de omwonenden. Hoeveel stikstofreducerende maatregelen we ook nemen, hoeveel veehouders ook worden uitgekocht, de Natura 2000-gebieden rond Moerdijk hebben te lijden onder het LPM met alle bijkomstige verkeersbewegingen en bedrijvigheid. Dat is geen houdbare of duurzame richting en dat moeten we dus ook niet willen.

De **voorzitter**: Het woord is aan de gedeputeerde. O, sorry, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Vanuit mijn stoel, ik kan heel kort zijn. 50PLUS heeft geen enkel probleem met dit Statenvoorstel. Van 50PLUS had het ook een hamerstuk mogen zijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dan had ik het toch goed ingeschat eigenlijk, stiekem! De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Een beperkt aantal vragen. Meerdere sprekers hebben het gehad over de fasering van de grond. Het is nu zo, en dat zie je ook door het beleid dat we voeren, dat vooral op de plekken waar wij dit soort bedrijven willen vestigen de vraag groot is. Het is gewoon echt niet meer noodzakelijk om die fasering aan te houden, omdat er behoorlijk wat vraag is. De uitgifte gaat heel snel. Naar verwachting zou per 1 oktober aanstaande honderd procent van de grond uitgeefbaar kunnen zijn. De eerste omgevingsvergunning is al in behandeling en het ziet ernaar uit dat verlening ervan eind dit jaar plaatsvindt.

Andere punten die aan de orde kwamen-

De **voorzitter**: De heer Heijmans interrumpeert u.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Via u aan de gedeputeerde: we hebben al eerder behoorlijke fouten gemaakt, omdat we dachten "ach, de vraag is groot, en dat loopt zo door". We zijn ook heel vaak verrast door snelle ontwikkelingen. We hebben net een pandemie gehad en nu hoor je geluiden over de inflatie. Er zijn nogal wat economen die zeggen dat er een behoorlijke crisis zal komen. Is het nou wel verstandig er maar van uit te gaan dat die vraag de komende jaren blijft toenemen? Zou het niet veel verstandiger zijn om op zeker te gaan en vast te houden aan die fasering?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Het college is van mening dat dat juist niet het geval is. Als je op dit moment kijkt naar de noodzaak van plekken voor deze ontwikkelingen, dan kunnen we niet anders stellen dan dat deze plek daarvoor uitermate geschikt is. Dat is door uw Staten ook met die bedoeling zo vastgesteld. Wat we daar zien is dat het niet meer nodig is om die fasering aan te houden, omdat de markt echt anders in elkaar steekt dan destijds, vandaar dat wij ervoor kiezen u voor te stellen die fasering eruit te halen.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dan kom ik toch op het feit dat het destijds, toen we dit plan vaststelden, voor de Staten echt een heel belangrijk punt was om ja of nee tegen dat exploitatieplan te

zeggen. Ik vind dat het college nu toch wel een beetje gemakkelijk af gaat van “we hebben destijds die garantie gegeven aan de Staten, ach ja, we kijken er nu eens naar en we denken dat het op dit moment niet meer zo nodig is”. Ik vind uw argumenten daarvoor niet zo sterk. Mag ik dan in ieder geval van u vragen om, op het moment dat er, ook al is het maar heel beperkt, een afname is van de vraag naar bedrijfsterrein, die fasering opnieuw te gaan toepassen? Of is het zo dat, als we het nu los laten, we dan te laat zijn en het gewoon kunnen vergeten?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Als je naar de vraag kijkt, denk ik dat er gewoon echt grote vraag is naar de locaties waarover we het hier hebben. We hebben in Brabant gekozen voor een selectief beleid als het gaat om XXL-logistiek en we hebben er ook voor gekozen om dat op bepaalde plekken te doen. Maar ja, als je de rem erop gaat zetten op waar je dat gaat doen, krijg je een waterbedeffect en zie je dat je nog zoekgebieden krijgt waar alle bedrijven aan de gang gaan om dat te ontwikkelen. Wij denken toch dat LPM een geschikte locatie is om er op dit moment voor te kiezen hier de ontwikkelingen te laten plaatsvinden die gewoon broodnodig zijn.

De **voorzitter**: De heer Heijmans vraagt iets anders. Mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik begrijp dat de gedeputeerde zegt dat we moeten inspelen op de huidige situatie, maar het tweede deel van mijn vraag was: op het moment dat we merken dat de vraag naar bedrijfsterrein, naar ruimte, ook maar enigszins afneemt, zijn we dan in staat om opnieuw terug te gaan naar het gefaseerd uitgeven?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Op het moment dat er dan nog ruimte is wel, maar als die er niet meer is niet.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik kan me voor een groot deel aansluiten bij de vraag van de heer Heijmans. Ik ben ook nog van de generatie hier die dat besluit nog heeft meegemaakt. In het verhaal van de gedeputeerde mis ik eigenlijk het punt van het toevoegen van een stukje kwaliteit, wat destijds ook een van de insteken hierbij was: de value added logistics, waarbij het er niet alleen om gaat om maar zo groot en massaal mogelijk die blokkendozen neer te zetten, maar dat ook een stukje inhoudelijke kwaliteit op onze economie wordt toegevoegd. Als nu die fasering eruit wordt gehaald en alles maar wordt binnengehaald om zo snel mogelijk die percelen te vermarkten, komen daar de grote dozenschuivers op af die heel veel kostbare ruimte opeisen-

De **voorzitter**: En uw punt?

De heer **Van Hattem** (PVV): -en de toegevoegde waarde ontbreekt. Dus ik hoor toch graag van de gedeputeerde wat het loslaten van die fasering betekent voor de toegevoegde waarde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Niets, want de gesprekken die gevoerd worden zien juist ook op het typologie bedrijf dat daar landt. Daarnaast is het zo, kijkend naar de kwalitatieve eisen die gesteld worden op het terrein, dat het ‘top of the bill’-bedrijven zijn als het gaat om energieopwekking, als het gaat om de footprint CO₂-uitstoot. Dan wordt echt ook wel in de ontwikkeling rekening gehouden met het maximaliseren van de meerwaarde waar u op doelt, en dat is wel erg van belang.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nu noemt de gedeputeerde enkele facetten die te maken hebben met de kwaliteit van het bouwwerk, de duurzaamheid en dergelijke, maar het gaat er juist om wat de aard van die bedrijven toevoegt aan onze Brabantse economie en daar hoor ik de gedeputeerde niet over. Als daar zo'n grote, mondiale dozenschuiver komt te zitten die vooral met arbeidsmigranten werkt en heel weinig economische toegevoegde waarde biedt-

De **voorzitter**: Uw vraag is wel helder, denk ik.

De heer **Van Hattem** (PVV): -dan kunnen er zoveel duurzaamheidseisen worden gesteld, maar een echte toevoeging is dat niet.

De **voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Om er maar een Engelse term in te gooien: 'value added logistics' noemen we dat, dus waardetoevoeging, en daar wordt ook echt op geselecteerd. Dus er wordt echt gekeken of er een toegevoegde waarde in zit om te kiezen voor iemand die op dat terrein wil landen. Ik kan u zeggen dat daar goede gesprekken over lopen en dat het echt terreinen zijn waarvan straks gezegd zal worden: het zijn terreinen waar je grootschalige gebouwen hebt gepositioneerd, maar het zijn ook echt bedrijven die horen bij de kwaliteitseisen die wij stellen.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De netschaarste. Voor LPM is netschaarste geen item meer. Het is best wel even spannend geweest, maar op dit moment wordt het niet getroffen door de netcongestie en kan geregeld worden dat er voldoende stroom/voeding aanwezig is.

Een locatie voor een kerncentrale kan hier, denk ik, niet aan de orde zijn omdat op die locatie volgens mij geen grootschalige kerncentrale mogelijk is.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem wil daarop nog interrumperen. Dat is de laatste interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, heel kort en misschien niet helemaal strak in de orde, maar heeft het college dan, als deze locatie er niet voor geschikt is, wel alternatieve locaties op het oog die mogelijk wel een kerncentrale kunnen bevatten? Want dit was van oorsprong wel de plek waar die ook in de jaren '80 al gepland was.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Een kort antwoord: nee.

Nog één antwoord ben ik schuldig aan de heer Hordijk. Hij drong erop aan nog eens te kijken naar de toegankelijkheid van de stukken, want het is nogal wat, zo'n herziening, en als je dan kijkt naar wat er allemaal aan onderliggende stukken bij zit, hoe kun je het dan zo samenvatten dat je als Statenlid heel snel op de hoogte bent? Wij hebben dat getracht, maar wel met heel veel bijlagen, omdat dat gebruikelijk en ook gewenst is. We hebben het eerder nog gezien als het om stikstof gaat: al zitten er duizend pagina's bij, dan sturen we ze mee in een link. Maar we zullen zeker proberen daaraan aandacht te schenken. Dank u wel voor de suggestie.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee beëindigen we de beraadslagingen ten aanzien van dit onderwerp. We hebben nog één onderwerp te gaan en daarna natuurlijk nog de stemmingen. Het onderwerp waarover we het nu gaan hebben is het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies.

48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Holleman.

De heer **Holleman** (VVD): Voorzitter. In mijn maidenspeech heb ik de Hollandse Waterlinies benoemd als een voorbeeld van hoe water Nederland en de Nederlanders heeft gevormd. Het is mooi te zien dat Unesco het unieke karakter hiervan ook heeft gezien en heeft besloten dat het werelderfgoed is. Het is ook goed dat een gemeenschappelijk orgaan zich bezig gaat houden met het behouden en beschermen van dit monument. De eerste kadernota en begroting van dit orgaan zijn dan ook een bijzonder moment. Wat opvalt is dat de kosten in 2022 wel fors hoger uitvallen, maar hiervoor is wat ons betreft een goede uitleg gegeven in de vorm van de extra werkzaamheden die met de oprichting gemoeid zijn. Verder is het goed te zien dat de Hollandse Waterlinies worden gezien als een illustratie van de Nederlandse inventiviteit in land- en waterbeheersing en dit als een uitzonderlijke universele waarde wordt uitgedragen. Zeker in deze tijden, waarin de uitdagingen rondom water erg groot zijn, is het goed om dit te benadrukken. We mogen er dan ook trots op zijn dat we dit stuk werelderfgoed in onze provincie hebben.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het CDA maakt geen gebruik van de mogelijkheid een zienswijze in te brengen. Wel willen wij nogmaals bevestigen dat wij zeer blij zijn met de Unesco-Werelderfgoed erkenning en de samenwerking die we hebben in deze gemeenschappelijke regeling. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Spapens.

De heer **Spapens** (SP): Ik doe het even vanaf hier. De heer Holleman heeft min of meer mijn woorden gesproken, dus wij hebben verder geen op- of aanmerkingen. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Als PVV-fractie zijn we erg voor het behoud van ons erfgoed en vinden we onze waterlinies ook prachtig. Dit gemeenschappelijke orgaan investeert echter niet in het behoud van de waterlinies, maar vooral in personeelskosten voor projectmanagers en communicatie, websites, promotiemateriaal en marketing, vooral om de status als Unesco, dat VN-clubje, Werelderfgoed uit te dragen. De honderdduizend euro die Noord-Brabant hier jaarlijks aan moet bijdragen komt uit de meerjarenbegroting erfgoed, en op die erfgoedbegroting wordt al fors bezuinigd door dit college. Daarop hebben we eerder ook onze kritiek geuit. Daarom steekt de PVV dat geld liever rechtstreeks in het behoud van het ons erfgoed, in onze monumenten, in plaats van in dit Unesco-marketingbureau. Voor marketing en communicatie over bezienswaardigheden in Brabant hebben we met VisitBrabant al een geschikte organisatie, die ook de waterlinies kan promoten. Dit hoeft niet dubbelop gedaan te worden. De PVV-fractie kan zich dan ook niet vinden in voorliggend voorstel en zal daarom per amendement een zienswijze indienen.

Tot zover, voorzitter, in deze termijn.

Amendement A18-2022: Focus op behoud erfgoed'
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 15 juli 2022, ter bespreking van Statenvoorstel 48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies;
besluiten in ontwerpbesluit 48/22 B

'Provinciale Staten van Noord-Brabant besluiten geen zienswijzen in te dienen op de ontwerpbegroting 2022-2023 van het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies'

te wijzigen in

'Provinciale Staten van Noord-Brabant besluiten de volgende zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2022-2023 van het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies:

de begroting van het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies is teveel gericht op marketing en communicatie, met de daarbij voorziene personeelskosten, in plaats van op het behoud van erfgoed';

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Mevrouw Van Dijk

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik doe het heel kort even van mijn plaats. Er zijn al mooie woorden gesproken door de VVD en daarbij kunnen wij ons aansluiten. Ik heb een korte vraag aan de gedeputeerde. In 2023 komt er een nieuwe versie van het ingediende plan voor de aanvraag bij het Werelderfgoed van Unesco, in 2022 gaat u dat voorbereiden en ik ben heel benieuwd hoe u Provinciale Staten hierin meeneemt.

Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank, voorzitter. De Hollandse Waterlinie maakt onmiskenbaar onderdeel uit van de Nederlandse cultuurgeschiedenis, niet zozeer de Brabantse als wel de Nederlandse. Een klein gedeelte ligt in Brabant en was eigenlijk bedoeld om de vijand buiten het gewest Holland te houden, en dus eigenlijk óp Brabants gebied, maar dat terzijde. Het is erfgoed, duidelijk, en erfgoedbeleid past in goed rentmeesterschap. Onze fractie heeft al eerder opgemerkt dat de christendemocratie daar geen monopolie op heeft. Goed rentmeesterschap past ook uitstekend in de liberale traditie zoals Belang van Nederland dat opvat. We kunnen ons vinden in de kadernota, die naar onze mening opvallend beknopt en bondig is en bovendien uitblinkt in helderheid. We kunnen dan ook niet anders dan complimenten daarvoor geven en de wens uitspreken dat wij deze stijl in toekomstige kadernota's terug gaan zien.

Wel een paar kanttekeningen. Bescherming van de Hollandse Waterlinie is vanzelfsprekend een van de doelen van de samenwerkende partijen, maar wij spreken echt de hoop uit dat daar ook serieus werk van wordt gemaakt en dat niet in de toekomst via een makkelijke doelredenering toch nog een windturbine op een schootsveld van een van de vestingen of iets dergelijks wordt geplaatst. Dergelijke afwegingen, doelredeneringen, worden tegenwoordig nogal snel gemaakt.

We zien ook alweer een verbonden partij. We hebben een gemeenschappelijke regeling en die hebben we in onze provincie al best veel. Je ziet toch continu de neiging van het bestuur van de provincie om verder uit te breiden. In de begroting zien we ruimte voor een webmaster voor een halve fte, voor een bedrijf met een miljoen omzet is dat misschien wat veel, en dat duidt ook allemaal weer op dat uitdijen. De begroting is ons inziens ook redelijk ruim, misschien niet naar bestuurlijke begrippen, maar als ik deze vertaal naar mkb-dimensies, dan is een miljoen omzet al heel behoorlijk; je kunt er in ieder geval een hoop voor doen. De siteholder mag dit wat ons betreft de komende tijd dan ook gaan laten zien, maar we zullen dat kritisch volgen.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. U zult de Partij voor de Dieren kennen als een partij die vaak wordt gezien als de partij voor de verboden, of de partij die vaak tegen dingen is, dus wij dachten: laten we vandaag eens iets laten zien wat we wél een goed idee vinden, namelijk de Hollandse Waterlinie, die zoveel voor Nederland heeft betekend op het gebied van veiligheid, een toonbeeld ook van Nederlands erfgoed, en daar zijn wij trots op. Wij zijn blij dat dit stuk erfgoed door meerdere partijen zo sterk op de agenda is gezet, met dit als resultaat. Dit indrukwekkend stukje historie krijgt nu de erkenning en de bescherming die het verdient, en die bescherming is in dit geval ook goed voor de natuur. Een gedegen bescherming van de Hollandse Waterlinie zal ervoor zorgen dat de aanwezige gebieden die nu nog onbebouwd zijn ook onbebouwd blijven. Dat is een goed ontwikkeling, want wat voor natuur geldt, geldt ook voor erfgoed: weg is weg.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Even vanuit mijn stoel. Wij zijn het eens met het Statenvoorstel. 50PLUS houdt van het in stand houden van erfgoed en dat mag best honderdduizend euro per jaar kosten, zeker als Unesco de Hollandse Waterlinies heeft aangemerkt als Werelderfgoed.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank je wel voorzitter. Ook vanaf mijn plaats als het mag. Wij waren ook blij toen vorig jaar juli de Hollandse Waterlinie tot Werelderfgoed werd benoemd. Dat betekent dat je ook verplichtingen aangaat met elkaar richting onderhoud en beheer, en alles wat daaromheen zit. Nu weet ik ook wel als Lokaal Brabant dat maar tien procent op Brabants grondgebied ligt, maar het is echt een gigantisch groot project. Ik heb het afgelopen jaar bijna alle projecten bezocht en gezien dat het echt een gigantisch project is. Ik denk dat het de moeite waard is om hier jaarlijks honderdduizend euro vanuit Brabant in te investeren, om te zorgen dat dit goed gepromoot, onderhouden en beheerd wordt.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan gedeputeerde Smeulders.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Dank u wel, voorzitter. Bijna weer het einde van een lange Statendag, maar toch nog even het woord over de Hollandse Waterlinies, de kadernota en de begrotingen voor 2022 en 2023. Allereerst wil ik me namens het college aansluiten bij de waardering die wordt uitgesproken voor het feit dat de Hollandse Waterlinies de Unesco-status hebben gekregen. Ik proef daar breed waardering voor en dat iedereen er echt wel blij mee is dat dat uiteindelijk vorig jaar zomer gelukt is. Dat beluister ik bij vrijwel alle fracties die het woord gevoerd hebben en ik neem aan dat de fracties die het woord niet gevoerd hebben dezelfde gevoelens hebben; daar ga ik dan maar even van uit.

Ik ga heel kort in op de kadernota en de begroting. Zoals de heer Holleman het mooi zei: het GO is een startup, pas een paar maanden geleden opgericht. Het wordt gefaciliteerd door de provincie Utrecht. Een GO, gemeenschappelijk orgaan, heeft geen rechtspersoonlijkheid, dus de gemeente Utrecht treedt op namens het GO. Provinciale Staten hebben twee jaar geleden al besloten geen wensen en bedenkingen uit te spreken tegen het oprichten van een entiteit, mocht de Unesco-status komen. Nou, die is er sinds een jaar en sinds een paar maanden hebben we dit GO, en zoals de heer Holleman ook zei: als je iets opricht, heb je opstartkosten. Dat zien we nu ook. Er moet aan de voorkant geïnvesteerd worden in een aantal gezamenlijke projecten, zoals bijvoorbeeld een website. Dat is wat je terugziet in deze begroting en wat

deze begroting ook bijzonder maakt ten opzichte van de meerjarenbegrotingen die je ziet en die ook voor de komende jaren weer zullen gaan aflopen richting het normale niveau waarop we terecht zullen komen. Ik ga snel naar het amendement van de heer Van Hattem. Wat we willen doen, is beschermen als dat nodig is, versterken van het erfgoed als er kansen zijn om dat te versterken, het beleefbaar maken, zoals we bijvoorbeeld ook met de Zuiderwaterlinie doen met al die mooie hotspots die we creëren, voor Brabanders, voor bezoekers van buiten en vooral ook voor kinderen. Dat is wat we willen doen en wat we samen ook doen. En we willen het zichtbaar maken. Dan heb je een website nodig en is het zaak dat er een goede bebording is, zodat mensen het ook echt zien, want anders hebben we een prachtig erfgoed en een prachtige Unesco-status, maar als niemand het weet, kunnen mensen er ook niet van genieten en dat willen we juist wel. Dat is belangrijk. VisitBrabant doet dat gedeeltelijk ook voor het stukje dat in Brabant ligt, maar Visit heeft natuurlijk een veel bredere actieradius dan alleen het gebiedje in Brabant van de Hollandse Waterlinies. Maar we willen ook dat er uniformiteit in die communicatie is, uniformiteit in het merk Hollandse Waterlinies dat in Nederland en daarbuiten wordt neergezet, vandaar ook dat we dat in samenwerking doen, en we willen elkaar daarin ook versterken. Het is wel degelijk noodzakelijk om dat in dit GO samen te doen. Zoals de heer De Bie: een miljoen is veel geld, maar eigenlijk ook weer niet. Jan Frans Brouwers heeft er ook mooie woorden aan gewijd, want ja: ons erfgoed mag ook geld kosten.

Om af te sluiten: we zullen zeker kritisch volgen wat er met de middelen gaat gebeuren de komende jaren, we zullen zien hoe effectief dat gaat zijn, maar dat weten we pas als we een tijdje op weg zijn.

Ten slotte, voorzitter. ik weet niet wie van mijn voorgangers – en het zijn er nogal wat de laatste tijd op deze portefeuille – de deal heeft gesloten, maar honderdduizend euro voor de provincie Brabant als bijdrage ten opzichte van drie keer driehonderdduizend euro is volgens mij een goede deal.

Dank u wel, voorzitter. O ja: de appreciatie van het amendement is dus 'ontraden'. Dat was impliciet wel duidelijk, denk ik, maar ik zal het er bij zeggen.

De **voorzitter**: Dank u wel, dat maakt het wel zo helder. Met het afronden van uw bijdrage zijn we ook aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel. Voordat ik de vergadering schors voor tien minuten, verzoek ik u uw sprekerspas alvast in de microfoonpost te stoppen en daar te laten tijdens de schorsing, want dan kunnen wij ons gereed maken voor de stemming. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

Schorsing (17.20-17.32)

De **voorzitter**: Dames en heren, nog even! Ik heropen de vergadering en vraag ook om stilte.

U ziet op het microfoonpostje voor u bovenaan per stemming in beeld over welk besluit gestemd gaat worden. U ziet drie knoppen: 'Voor', 'Tegen' en 'Onthouden'. De knop 'Onthouden' – het was al even aan de orde tijdens deze vergadering – dient u alleen te gebruiken als u zich op grond van artikel 28 Provinciewet onthoudt van stemming. We hebben één onthouding al gemeld gekregen, en dat is die van de heer Van Wely, dus die hoeft dat wat mij betreft niet nog een keer te herhalen.

U kunt uw stem nog wijzigen zolang de stemming niet gesloten is. Na ieder onderwerp, althans per blokje van een onderwerp, geef ik u de gelegenheid om een stemverklaring af te leggen. Als u een stemverklaring aflegt, ga ik ervan uit dat u dat namens uw fractie doet, tenzij u vermeldt dat u dat alleen namens uzelf doet. We beginnen de stemming met de actuele moties.

Stemming

Actuele motie Provinciale Staten 15 juli 2022 'Geen exorbitante verhoging vergoeding Statenleden', ingediend door SP

De **voorzitter**: De stemming is al geopend, zie ik.

De stemming is gesloten. Voor 10 en tegen 40, en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Boon, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Spapens, Van Zelst.

Tegen hebben gestemd de leden De Bekker, De Bie, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, Van Wely, mw. Zwart.

Actuele motie 'Provinciale Staten 15 juli 2022 'Jeugdschaaktoernooi Olympiade 2023', ingediend door PvdA en Lokaal Brabant

De **voorzitter**: De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. 48 voor, 1 tegen en 1 onthouding, zoals bekend gemaakt.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, Hordijk, Jansen, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spapens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, mw. Zwart.

Tegen heeft gestemd het lid Van Zelst.

Onthouden van stemming heeft zich het lid Van Wely.

De **voorzitter**: Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen over een van beide moties? Ik zie de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Wij willen graag een stemverklaring afleggen over de motie over het jeugdschaken. Wij vinden het eigenlijk geen kerntaak van de provincie om jeugdschaaktoernooien te organiseren, maar er is nu eenmaal een provinciaal pretbudget en dat kunnen we op deze manier enigszins nuttig besteden.

De **voorzitter**: Andere stemverklaringen? Ja, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een stemverklaring met betrekking tot de motie over de vergoeding voor Statenleden. Wij zijn van mening dat goed werk goed betaald moet worden en dat geldt naast Statenleden inderdaad ook voor zorg, politie, et cetera. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van Zelst.

De heer **Van Zelst** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, u had wel begrepen, denk ik, dat ik een stemverklaring af zou leggen. Ik vind de vergoeding al exorbitant hoog, dus ik heb maar voorgestemd.

Dank u wel.

De voorzitter: Zijn er nog andere stemverklaringen? Dat is niet het geval. Dan gaan we naar Statenvoorstel 37/22.

37/22 Procedure wensen en bedenkingen inzake geldlening uit immunisatieportefeuille aan Eindhoven Airport voor realisatie verbeterde terminal

De **voorzitter:** Eerst aan de orde is amendement A16. Daarover is de stemming geopend.
De stemming is gesloten. Voor 3, tegen 47, daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden Duijs, Rutjens, Van Wely.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, Hordijk, Jansen, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Van Pinxteren, mw. Sjouw, Spapens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, Van Zelst, mw. Zwart.

De **voorzitter:** Het volgende amendement dat aan de orde is, is A17, 'Geen lening uit immunisatieportefeuille'. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten. Voor 14, tegen 36, en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Boon, Brouwers, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Van den Oetelaar, Van Pinxteren, Spapens, mw. Vlasveld, Van Zelst.

Tegen hebben gestemd de leden De Bekker, De Bie, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, Rutjens, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, Van Wely, mw. Zwart.

De **voorzitter:** Aan de orde is het ontwerpbesluit Statenvoorstel 37/22. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten. Voor 30, tegen 20, en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Zwart.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, Brouwers, Duijs, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Van der Meeren, Van den Oetelaar, Van Pinxteren, Rutjens, Spapens, mw. Vlasveld, Van Wely, Van Zelst.

De **voorzitter:** Wie wenst een stemverklaring af te leggen? Ik zie de heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voorzitter. Oorspronkelijk stonden wij positief tegenover het voorstel, maar de reactie van de gedeputeerde op onze bedenkingen ter zake het renterisico heeft ons er niet van overtuigd dat het college grip heeft op de risico's, vandaar dat wij niet anders konden dan alsnog tegenstemmen.

De **voorzitter**: Andere stemverklaringen? Ik zie de heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Een stemverklaring op A16. Ook de VVD-fractie is er voorstander van om luchtvaart wat meer vanuit mobiliteit te benaderen. Wij denken alleen dat een amendement op dit besluit niet de juiste vorm is en we kijken uit naar de discussie tijdens het luchtvaartdebat in september, conform de toezegging van de gedeputeerde.

De voorzitter: Ik ga naar de heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ondanks dat wij de plannen van harte ondersteunen, zien wij in de manier van financiering de nodige beren op de weg.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik kijk nog eventjes verder rond. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. In verband met de terminal Eindhoven Airport: hoe leggen we de burger die in deze economisch moeilijke tijden ieder dubbeltje moet omdraaien uit dat haar overheid er geen moeite mee heeft om miljoenen uit te geven?
Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk nog eventjes rond. Nee, dat was het, dank u wel.
Dan gaan we naar Statenvoorstel 32/22.

32/22 Gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (oost en west)

De **voorzitter**: Aan de orde is het ontwerpbesluit Statenvoorstel 32/22.
De stemming is geopend.
De stemming is gesloten. 31 stemmen voor en 19 tegen, en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, Van Zelst, mw. Zwart.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, Brouwers, Duijs, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Van der Meeren, Van den Oetelaar, Van Pinxteren, Rutjens, Spapens, mw. Vlasveld, Van Wely.

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie M87, 'Heroriëntatie op plannen en uitvoering van GOL'.
De stemming is geopend.
De stemming is gesloten. Voor 16, tegen 34, en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, Brouwers, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Van der Meeren, Van Pinxteren, Spapens, mw. Vlasveld, Van Zelst.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Rutjens, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, Van Wely, mw. Zwart.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M88, 'Niet afgraven Halvezolenlijntje'.

De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. Voor 20, tegen 30, en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, Brouwers, Duijs, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Van der Meeren, Van den Oetelaar, Van Pinxteren, Rutjens, Spapens, mw. Vlasveld, Van Wely, Van Zelst.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Zwart.

De **voorzitter**: Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen? Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Wij hebben tegen de GOL-aanpassing gestemd, maar wij hopen wel dat heel snel toch begonnen kan worden met Hoogwaterbescherming Den Bosch.

De **voorzitter**: Dank u wel. Zijn er nog anderen? Ik kijk nog even rond. Dat is niet het geval.

Dan ga ik naar Statenvoorstel 23/22, 1^e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk. De stemming geopend-

Nee, we wissen deze even, ik zei het verkeerd. Ik heb begrepen dat we nog moeten stemmen over Statenvoorstel 22/22, Onteigening ten behoeve van de realisatie van de provinciale inpassingsplannen GOL. Die is nog aan de orde, dus ik zei het niet goed. We wissen de vorige en we gaan stemmen over Statenvoorstel, Onteigening ten behoeve van de realisatie van de provinciale inpassingsplannen GOL. Daarover is de stemming geopend.

De stemming is gesloten. Voor 30, tegen 20, en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, mw. Sjouw, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Zwart.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, Boon, Brouwers, Duijs, Van Hattem, Heijmans, Jansen, mw. Van der Kammen, mw. Koopman, Van der Meeren, Van den Oetelaar, Van Pinxteren, Rutjens, Spapens, mw. Vlasveld, Van Wely, Van Zelst.

De **voorzitter**: Is er iemand die hierover nog een stemverklaring wenst af te leggen? Neen. Dan gaan we nu naar het onderwerp dat ik net noemde, Statenvoorstel 23/22.

23/22 1e herziening exploitatieplan Logistiek Park Moerdijk

De **voorzitter**: De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. 44 voor, tegen 6, en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spapens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, Van Wely, Van Zelst, mw. Zwart.

Tegen hebben gestemd de leden Boon, Van Hattem, Jansen, mw. Van der Kammen, Van den Oetelaar, mw. Vlasveld.

De **voorzitter**: Is er iemand die hierover een stemverklaring wenst af te leggen? Dat is niet het geval. Dan gaan we naar Statenvoorstel 48/22.

48/22 Kadernota 2022-2023 en Ontwerpbegroting 2022-2023 van Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies

De **voorzitter**: De stemming is geopend.

De heer **Stoop** (CDA): Eerst het amendement!

De **voorzitter**: O ja, sorry, eerst het amendement; ik begin moe te worden. A18, 'Focus op behoud erfgoed'. De stemming over het amendement is geopend.

De stemming is gesloten. Voor 9, tegen 41, en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden Boon, Duijs, Van Hattem, Jansen, mw. Van der Kammen, Van den Oetelaar, Rutjens, mw. Vlasveld, Van Wely.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De Kinkelder, mw. Koopman, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Philippart, Van Pinxteren, mw. Sjouw, Spapens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, Van Zelst, mw. Zwart.

De **voorzitter**: Daarmee zijn we wel gekomen tot het ontwerpbesluit Statenvoorstel 48/22, de kadernota en de ontwerpbegroting. Daarover is de stemming geopend.

De stemming is gesloten. Voor 46, tegen 4, en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, De Bekker, De Bie, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Gremmen, mw. Van der Hamsvoord-Huijbers, De Heer, Heijmans, Hendriks, Holleman, Hordijk, Janssen, Karaaslan, mw. Van Kessel, mw. De

Kinkelder, mw. Koopman, Kutlu, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, Van den Oetelaar, Philippart, Van Pinxteren, Rutjens, mw. Sjouw, Spapens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, mw. Vlasveld, Van Wely, Van Zelst, mw. Zwart.

Tegen hebben gestemd de leden Boon, Van Hattem, Jansen, mw. Van der Kammen.

De **voorzitter**: Dan hebben we nog een tweetal voorstellen, waarbij ik me kan voorstellen dat we dat bij acclamatie doen: het ontwerpbesluit Statenvoorstel gewijzigd vaststellen provinciaal inpassingsplan 'Herziening PAS Leegveld Deurne' en het ontwerpbesluit Statenvoorstel 50/22, de lijst van ingekomen stukken.

Hamerstukken

36/22 Provinciaal inpassingsplan 'Herziening PAS Leegveld Deurne, Leegveld 7'

50/22 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 15 juli 2022

De **voorzitter**: Ik neem aan dat u daarmee akkoord bent? Dat is het geval.

Daarmee zijn we volgens mij aan het einde gekomen van deze vergadering. Ik wil graag eenieder danken voor de inbreng. De eerstvolgende vergadering vindt plaats op 14 oktober, zoals u weet. Ik wil u allemaal natuurlijk een ongelooflijk mooi zomerreces toewensen. Laat alstublieft uw sprekers- en stempasjes liggen. En er is natuurlijk een drankje buiten de zaal.

Sluiting

De voorzitter sluit om 17.45 uur de vergadering.